

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 819

28. PROSINCA 2018. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

Nova po Nova... 2019.

SADRŽAJ

5

Četvrta redovita sjednica HNV-a
**Usvojen novi
Statut Vijeća**

6

Dvojba za uži skup i širu okolicu
**Dijalektalni govor
u raljama jezika**

10

Nova godina – nada u bolje sutra
**Splet tradicije
i suvremenosti**

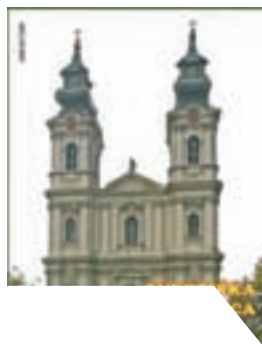
12

Tomislav Žigmanov, predsjednik
DSHV-a
**Osnaživanje dijaloga
s predstavnicima
vlasti i svih Hrvata**

31

Božićni koncert u subotičkoj
katedrali sv. Terezije Avilske
Radujte se, narodi

34

Nova Subotička Danica
**Danica i dalje
budi nadu**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

*Svim našim čitateljima,
suradnicima i poslovnim partnerima
želimo sretnu Novu godinu!*

Deveto izvješće o provedbi Akcijskog plana za manjine

Direktorica Kancelarije za ljudska i manjinska prava **Suzana Paunović** predstavila je prošloga tjedna Deveto izvješće o provedbi Akcijskog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina. Izvješće se odnosi na razdoblje srpanj-rujan 2018. godine, odnosno na treći kvartal ove godine.

Prema njezinim rečima, veoma je značajno da postoji kontinuitet u izvještavanju, te da su izvještaji sačinjeni redovno i da je dobar odziv u procesu samog izvještavanja. Za realizaciju u ovom izvještajnom razdoblju dospjelo je ukupno 113 aktivnosti predviđenih ovim akcijskim planom, od 75 nositelja aktivnosti 60 je dostavilo svoje priloge, što čini 80 posto.

Osam nacionalnih vijeća nije dostavilo svoje priloge, a 45 jedinica lokalnih samouprava dostavilo je svoje priloge za Deveto izvješće, kao i 15 vijeća za međunacionalne odnose.

Državni tajnik u Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave **Ivan Bošnjak** istaknuo je da je usvojen proračunski fond za nacionalne manjine za 2019. godinu. On je naveo da su izbori za nacionalna vijeća nacionalnih manjina uspješno završeni i predstavio najznačajnije aktivnosti ovog ministarstva.

Predstavljanju Devetog izvješća nazočili su predstavnici resora u Vladi, nacionalnih vijeća, AP Vojvodine, nezavisnih tijela, organizacija civilnog društva i medija. U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća predstavljanju je nazočio **Darko Sarić Lukendić**.

»Markirat ćemo ukoliko ima eventualno spornih točaka u Devetom izvješću i adresirati ih prema sjednici republičkog Savjeta za nacionalne manjine. Na predstavljanju sam zatražio da se prije nego li se pristupi reviziji ovog akcijskog plana, koja je najavljena negdje za početak ili proljeće iduće godine, uradi kvalitativna analiza realizacije dosadašnjih aktivnosti, jer nam 'semafor' koji je službena mjera uspješnosti dosadašnje realizacije plana, pokazuje kako je čak 77 posto aktivnosti označeno kao urađeno. HNV je jedno od svega osam nacionalnih vijeća koje je dostavilo izvješća za sva izvještajna razdoblja, čime pokazujemo da želimo sudjelovati u svim procesima u koje smo pozvani u javnoj i političkoj sferi u Srbiji«, kaže Sarić Lukendić.

D. B. P.

Susret Tavankučana s gradonačelnikom

Gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban** obišao je u petak, 21. prosinca, sa svojim suradnicima radove na rekonstrukciji Doma kulture u Tavankutu. Čelnike grada primili su predstavnici Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, na čelu s predsjednikom **Tomislavom Žigmanovim**, predsjednikom subotičke Podružnice DSHV-a **Mirkom Ostrogoncem** i vijećnikom u gradskoj Skupštini **Josipom Vojnić Tunić** te Mjesne zajednice Tavankut,

koje je predvodio predsjednik Savjeta **Tomica Vojnić Mijatov**. Radovi na rekonstrukciji Doma, koji nije bio u funkciji više od jednog desetljeća, počeli su sredinom listopada, a prema najavama gradonačelnika, njihov kraj očekuje se u svibnju sljedeće godine.

Vrijednost investicije je preko 43 milijuna dinara, a uz Grad, u ovaj su projekt uključeni i Republika i Pokrajina. Gradonačelnik je ovom prigodom podsjetio kako je prije godinu dana u Tavankutu asfaltirano nekoliko ulica, radi se i na rasvjeti, te na novom bunaru. Kako je istaknuo, Grad i država vode računa o svim svojim nacionalnim manjinama, pa tako i hrvatskoj, s čijim predstavnicima imaju dobre odnose. Predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov rekao je kako su ovi radovi rezultat dogovora koji je imao s predsjednikom Srbije **Aleksandrom Vučićem** koncem veljače ove godine u Beogradu. »Moramo istaknuti da će Dom kulture u Tavankutu, koji će biti u funkciji kulturnih sadržaja, biti velika stvar za ovu lokalnu zajednicu. Imali smo određenu vrstu iskustva da je to bio jedini dom u okolini Subotice koji nije bio u funkciji. Na ovaj način ćemo moći i ljeti i zimi priređivati kulturne sadržaje te tako pridonijeti da se građani i ovdje na ravnopravan način uključuju u ono što je suvremeni izazov kada su u pitanju kulturne prakse«, rekao je Žigmanov. Nakon obilaska Doma kulture domaćini su prvog čovjeka grada odveli i do stadiona, odnosno prostorija Nogometnog kluba *Tavankut*, koji, iako radi stabilno već 58 godina, ima financijskih problema koji se prije svega odnose na plaćanje struje, prijevoz igrača, te plaće trenera i službenih osoba. Prema riječima člana Upravnog odbora Kluba **Pere Benčika**, gradonačelnik je najavio razgovore na tu temu i obećao pomoć. Susret s gradonačelnikom završen je u prostorijama Mjesne zajednice Tavankut gdje su mu izneseni svi ostali dugogodišnji problemi mještana ovog sela nadomak Subotice.

I. P. S.

Četvrta redovita sjednica HNV-a

Usvojen novi Statut Vijeća

Četvrta redovita sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća održana je prošlog petka, 21. prosinca, u Subotici. Na sjednici je jednoglasno usvojen novi Statut HNV-a, koji je sada usklađen s novim Zakonom o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina, a što je novi saziv trebao učiniti najkasnije 20 dana od svojeg konstituiranja. U izradi Statuta sudjelovao je i tim od petero pravnika koji su vijećnici HNV-a. Jedan od njih, ujedno i dopredsjednik Vijeća, **Ladislav Suknović** je ukazao kako sama struktura Statuta nije bitnije izmijenjena. Bitnije izmjene odnose se na intenciju zakonodavca da vijeća imaju savjetodavnu ulogu, te su tako u novom Statutu »nadležnosti« vijeća i njegovih radnih tijela preformulirane u »ovlasti«.

»Novim Statutom dan je i novi okvir uloge nacionalnog vijeća. U Statutu se brišu riječi koje se odnose na nadležnost u smislu odlučivanja o određenim djelokruzima koja imaju nacionalna vijeća. To je na neki način smanjivanje značaja odluka koje vijeća donose imajući u vidu pravne kompetencije koje su do sada imala. S druge strane, novi Statut je dopunjen onim odredbama koje se tiču praznika nacionalne manjine i priznanja koje je ustanovilo HNV«, kazao je Suknović.

Rebalans proračuna

Vijećnici su usvojili i rebalans financijskog plana HNV-a za 2018. godinu.

»Ove smo godine bili veoma uspješni po planu prihoda ostvarenih putem natječaja i donacija. Uvećanje po tom osnovu je 27 milijuna dinara. Najveći dio tih sredstava, 10 milijuna dinara, bio je za kupnju placa čija je svrha trajno rješavanje prostorijske za rad *Hrvatske riječi*. Nešto preko 3 milijuna dinara je dotacija Osječko-baranjske županije koja je raspoređena hrvatskim udrugama kulture. Bilo je tu i drugih aktivnosti koje čine taj zbir, poput dodatne dotacije Republike Srbije od skoro 12 milijuna dinara za kupnju rodne kuće bana Jelačića. S druge strane, dotacije s različitih razina vlasti – Republike Srbije, AP Vojvodine i Grada Subotice bile su oko 18 milijuna dinara«, kazao je vijećnik **Darko Sarić Lukendić**, koji je u protekloj godini obnašao dužnost predsjednika Izvršnog odbora HNV-a.

Plan *Hrvatske riječi*

Na sjednici su usvojeni i revidirani financijski plan za 2018. godinu te plan rada i poslovanja NIU *Hrvatska riječ* za 2019. godinu. Kako je jedan od ciljeva te ustanove da trajno osigura vlastite prostorije za funkcioniranje, revidiranjem proračuna za ovu godinu određeni dio sredstava iz proračuna usmjeren je u ovu namjenu.

Kada je u pitanju rad u idućoj godini, tjednik *Hrvatska riječ* izaći će 52 puta, a rad ustanove će se i dalje financirati dotacijama resornog pokrajinskog Tajništva, te putem natječaja i projekata. »Planirane su akcije usmjerene na povećanje broja pretplatni-

ka, kako na tiskani tjednik tako i na internetsko izdanje. Radit će se na stručnoj edukaciji uposlenika radi prilagođavanja novim medijima i novim tehnologijama. Facebook stranica NIU *Hrvatska riječ* je u 2018. ostvarila drastičan skok u broju posjeta

i pratitelja. Trenutni broj pratitelja je oko 2050, a objave imaju i po nekoliko tisuća pregleda, što našu facebook stranicu čini najposjećenijom u hrvatskoj zajednici u Srbiji. U okviru nakladničke djelatnosti predviđeno je izdavanje šest knjiga te časopisa *Nova riječ* u sunakladništvu sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata«, kazao je ravnatelj NIU *Hrvatska riječ* **Ivan Ušumović**.

Vijećnici su dali pozitivno mišljenje o predloženim kandidatima – predstavnicima lokalne samouprave, i to **Vesni Benić Turkalj**, **Marku Karajkovu** i **Sonji Santo** za članove Školskog odbora u Osnovnoj školi 22. oktobar u Monoštoru, kao i pozitivno mišljenje glede mreža javnih osnovnih škola na teritoriju Grada Srijemska Mitrovica.

Preimenovanje Frankopanove u Zrenjaninu

U točki razno vijećnik **Goran Kaurić** je informirao vijećnike kako je Frankopanova ulica u Zrenjaninu odlukom gradske skupštine preimenovana u Metohijsku, te da sada, prema njegovim uvidima, u tom gradu nema više nijedne ulice s hrvatskim predznakom. Kako se navodi u obrazloženju ove odluke, Frankopani, pripadnici značajne hrvatske velikaške porodice, imali su bitnu ulogu u obrani hrvatskih nacionalnih interesa, ali je za srpski narod i njegovu državu njihova uloga potpuno beznačajna. Inače, suglasnost na ovu odluku dala su nacionalna vijeća Mađara, Slovaka i Rumunja, manjina čiji je jezik u službenoj uporabi u Zrenjaninu.

Kaurić je pozvao Vijeće da se javno očituje o ovom pitanju, te predložio da HNV kontaktira sva druga vijeća kako u ovakvim slučajevima ne bi davala suglasnost bez konzultacija s predstavnicima manjine o čijoj se povijesti radi.

D. B. P.

Dijalektalni govor u raljama jezika

Da bi dijalekt ili govor opstali kao dio svakodnevne komunikacije morale bi se dogoditi stvari koje nadmašuju čak i znanstvenu fantastiku: morali bi se odnekuda pojaviti govornici koji su dijalekt, što bi se reklo, »usisali s materinim mlikom«, pri čemu bi mlađi naraštaji, osim u obitelji, morali imati i kvalitetan nastavni kadar koji tečno i bez problema vlada svim elementima govora, a to su stvari za koje nije dovoljno par semestara na fakultetu * Odnos dijalekata hrvatskih manjinskih zajednica s hrvatskim književnim standardom možda bi se najplastičnije dao usporediti s pitanjem: može li se suvremeni hrvatski jezični standard oduprijeti engleskom ili nekom drugom obliku globalnog jezika, jer smo već danas svjedoci da ni fakulteti, ni instituti, ni akademije nisu u stanju ne samo odgovoriti nego ni snaći se u poplavi novih riječi, izraza i fraza koji u svakodnevni jezik nadiru sa svih strana: od glazbe i filma do mobitela i interneta

Pitanje dijalekta, njegove uporabe i položaja u odnosu na književni standard, oduvijek je bilo kompleksno i višeznačno. U početcima, »sjetimo« se samo tih vremena, dijalekt ne samo da je bio živ nego je imao i najvažniju funkciju – komunikaciju kao primarni oblik verbalnog sporazumijevanja među ljudima. I ma koliko dijalekti međusobno bili različiti i interesno suprotstavljeni u vrijeme standardizacije jezika, imali su i jednu zajedničku crtu: jak otpor prema nečemu novom i u biti nepoznatom. U slučaju hrvatskog jezika to je svakako najizraženije bilo među govornicima kajkavskog i čakavskog narječja, ali i među štokavcima-ikavcima kao konačnim gubitnicima nakon Bečkog književnog dogovora 1850.

Obmana i posljednji dani

Promatrajući »uporabnu krivulju« dijalekata od sredine XIX. stoljeća do današnjih dana i laik će lako uočiti njezin kontinuirani pad, kako u pisanoj tako i u usmenoj komunikaciji što je svakako posljedica slabljenja otpora prema ustanovljenom standardu, pa do njegova potpunog gubljenja za razmjerno kratko vrijeme. Međutim, i u tako pogubnom ishodu za dijalekt u odnosu na književni govor postoji mali milijun specifičnosti za svaki od njih, uključujući tu i regionalne i lokalne govore. Za sve njih i danas vrijedi zajednička konstatacija da su se u manjoj ili većoj mjeri ipak očuvali, samo je pitanje pod koju cijenu i u kom obliku? Uzmimo, primjerice, govor kraja iz kog dolazim.

Još i prije vremena nacionalnog preporoda, a napose u to vrijeme (dakle, sredinom XIX. stoljeća) bunjevačka je ikavica ne samo

bujala u svakodnevnoj komunikaciji nego je i cvjetala u pisanom obliku, bilo da je riječ o književnim djelima, publicistici, crkvenim izdanjima, kalendarima ili novinama. Tu treba napomenuti i da se taj i takav život bunjevačke ikavice uspješno odvijao u uvjetima intenzivne mađarizacije i novouspostavljene standardizacije, o čemu svjedoče brojni iskazi onodobnih govornika – napose neobrazovanih – koji, po vlastitom priznanju, ne samo da nisu znali službeni jezik države u kojoj su živjeli nego su se time i hvastali, rugajući mu se u svakodnevnoj komunikaciji u formi »prevođenja« sintagmi ili čak čitavih rečeničnih sklopova na sebi »razumljiv« govor. Naravno, iskrivljen i nakaradan, što nije samo ondašnja i ovdašnja nego je to univerzalna značajka obrazovno inferiornih, a statusno podređenih slojeva društva kao jedna vrsta obrambenog mehanizma za položaj u kom se nalaze. Kao primjer za to navest ću **Balinta Vujkova**, u čijim se pripovijetkama nerijetko može naići na podrugljiv odnos prema Drugome (pa tako i njegovom jeziku ili kulturi), ali i čitave tomove epskih i lirskih narodnih pjesama o **Kraljeviću Marku** i inim fiktivnim herojima, te premudrog Eru koji u svakoj pripovijetki Turčina izvrguje ruglu, praveći ga glupim do verbalne karikature. Kako sam već rekao, ta se praksa – karikaturizacije Drugoga – uspješno očuvala do danas, a njezin inteznitet po pravilu jača kada je riječ o slabije obrazovanim slojevima društva ili pak potječe iz krugova u kojima se stereotipi i predrasude snažno njeguju.

Iako je propašću Austro-Ugarske i stvaranjem Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca (kasnije Jugoslavije) ideja razjedinjavanja hrvatskog nacionalnog korpusa još više ojačala, to se nije u značajnijoj mjeri odrazilo na bunjevački govor: zadržao se u okvirima u

kojima je i ranije bio, dijeleći na taj način u manjoj ili većoj mjeri sudbinu ostalih govora i dijalekata koji su ostali izvan ustanovljenoga standarda. Drugim riječima, bunjevačka ikavica ostala je izvan sfera javnoga govora, a njegova uporaba svodila se kao i do tada: na svakodnevnu komunikaciju po salašima, u selima i gradovima (Subotica i Sombor), a jedini iskorak iz tog miljea činila su sporadična književna djela, te politički motivirana glasila, često u formi kalendara (poput »Pravog bunjevačkog kalendara«, primjerice). Tu treba istaknuti i da je jaku mađarizaciju iz XIX. i s početka XX. stoljeća odmah zamijenila ništa slabija srbizacija koja traje do današnjih dana i čije su posljedice vidljive na svakom koraku.

Kako je tema ovogodišnjeg skupa vezana za aktualni trenutak, preskočit ćemo opća mjesta iz povijesti i pokušati se usredotočiti na davanje odgovora na pitanja organizatora.

Standardi – Govori 2:0

»Mogu li posebni jezični oblici hrvatskih manjinskih zajednica opstati kao dio svakodnevne komunikacije?«

Iz iskustva sredine iz koje dolazim, a ne vjerujem da je puno drugačija situacija niti drugdje, odgovor je jednostavan: ne mogu. Zapravo, »posebni jezični oblici« – ako se pod ovime podrazumijeva dijalekt ili govor – već odavno su netragom nestali »kao dio svakodnevne komunikacije«. Bunjevačka ikavica, čak i kada se njome želi služiti, kod njenih je govornika danas tek atrofirani potomak nekada bogatog i raskošnog govora kojim su se – uz čestu uporabu čitavog arsenala stilskih figura – na jednostavan i kristalno jasan način mogle opisati i najsloženije životne situacije i dočarati misli koje su se svojom jezgrovitošću graničile i s umjetnošću i s filozofijom. Oni koji su imali sreću čitati Balinta Vujkova zacijelo znaju o čemu govorim i ne moram dalje objašnjavati, a oni koji nisu iskreno im preporučam da to što prije učine. Dakle, da bi dijalekt ili govor, pa tako i bunjevačka ikavica, opstali kao dio svakodnevne komunikacije morale bi se dogoditi stvari koje nadmašuju čak i znanstvenu fantastiku. Morali bi se, za početak, odnekuda pojaviti govornici koji su je, što bi se reklo, »usisali s materinim mlikom«. A takvih se ne rađa iz jednostavnog razloga, jer i ono malo preostalih – ako ih uopće još i ima – nestaju iz dana u dan, ostavljajući za sobom nepopunjive jame u sferi dijalektalnog izričaja. Drugo, da bi se takvo što dogodilo, mlađi naraštaji morali bi, osim u obitelji, imati i kvalitetan nastavni kadar koji tečno i bez problema vlada svim elementima govora, a to su stvari za koje nije dovoljno par semestara na fakultetu. Za to je potreban život: onaj od malih nogu i u svakodnevnoj komunikaciji. I kao treće, da bi »poseban jezični izričaj« opstao kao dio svakodnevne

komunikacije, morale bi se dogoditi radikalne jezične reforme, koje bi bar dio dijalekata i govora uključile u novi standard što bi zacijelo proizvelo jednu teško zamislivu, ali u svakom slučaju vrlo zanimljivu situaciju. Uzgred rečeno, upravo kod nas i postoje određena nastojanja u smjeru normiranja bunjevačkog govora, a zatim i njegove standardizacije o čemu sam već nekoliko puta pisao s istim zaključkom kao i sada.

»U kojoj mjeri jezik većine utječe na dijalekte hrvatskih manjinskih zajednica?«

I ovdje je odgovor kratak: u ogromnoj. Kako sam u uvodu rekao, proces intenzivne mađarizacije dvadesetih godina prošloga stoljeća zamijenila je jaka srbizacija bunjevačkog govora, što je kao posljedicu proizvelo gotovo

pa potpuno jezično asimilaciju. Ovu tvrdnju moguće je potkrije-
piti brojnim primjerima, a ja ću za ovu priliku navesti samo neke.
Najuočljivija je svakako ekavizacija ikavice, koja se desetljećima
unazad kontinuirano provodi na više načina. Prvi je svakako škola
u kojoj se do raspada Jugoslavije učio srpskohrvatski, dakle istoč-
na varijanta nekadašnjeg zajedničkog jezika, a nakon toga srpski
jezik. Tu treba reći da i pored ne takoavnog ustanovljavanja na-
stave na hrvatskom jeziku većina hrvatske djece u Vojvodini ipak
ide u odjeljenja na srpskom, što iz oportunitizma ili straha njiho-
vih roditelja, što zbog nemogućnosti u pojedinim mjestima čak i
kada roditelji to žele. Ali to je već druga tema koja izlazi iz okvira
danas zadane. Na sveopću ekavizaciju, odnosno srbizaciju bunje-
vačkog govora utječu svakako i drugi vrlo moćni faktori kao što su
televizija, radio ili novine, te većinsko okruženje u sredini u kojoj
se živi. Ono što je laiku mnogo teže uočiti, a također se tiče utje-
caja jezika većine, jest ona suptilnija sfera u odnosu na izbor izgo-
vora nekadašnjeg »jata« ili pak leksike. Najkarakterističniji primjeri
za to su gotovo potpuno potiskivanje infinitiva i njegova zamjena
konstrukcijom »da plus prezent«, kao i dosljedno razdvajanje pro-
klitike s riječju ispred koje stoje. U ovom dijelu nije zgorega vratiti
se na prethodni i sintagmu atrofiranog potomka nekada bogatog
i raskošnog govora pojačati terminom »mutant« kao možda i naj-
preciznijim opisom ekavsko-ikavskog miksa kod onih govornika
koji pod svaku cijenu, dakle usiljeno, nastoje »divaniti bunjevački«.
Ova konstatacija odnosi se prije svih na političke predstavnike Bu-
njevaca koji nijekaju svoju pripadnost Hrvatima i na njihove me-
dijske podanike čija je funkcija u javnom životu jedino i isključivo
propagandna, dakle upravo suprotna onome za što su plaćeni, a
to je novinarstvo.

»U kojoj mjeri hrvatski standard utječe na dijalekte hrvatskih manjinskih zajednica?«

Kada je riječ o bunjevačkom govoru u Vojvodini, zacijelo mnogo manje u odnosu na srpski. Dio razloga je i maloprije naveden, ali je svakako najznačajniji taj što je govor bačkih Bunjevaca (i s

vojskovođaške strane) ne samo na rubu hrvatskog nacionalnog korpusa nego i granicom odvojen od matice, pa su i utjecaji, kako oni iz škole tako i oni iz drugih sfera javnoga života, daleko manji u odnosu na republiku u kojoj su nastanjeni. Ipak, u novije vrijeme, a to se prije svega odnosi na raspad Jugoslavije, utjecaj hrvatskog standarda u svakodnevnom govoru bunjevačkih Hrvata sve više jača. Na žalost, kao i kod Bunjevaca koji sebe doživljavaju kao pripadnike posebnog naroda, i kod bunjevačkih Hrvata lako je uočljivo elementarno neznanje hrvatskog književnog standarda koje se ne očituje samo brkanjem izgovora ije/je, pa čak i njegovom pogrešnom uporabom, nego i krutom, nategnutom i nezgrapnom leksikom i podilaženjem agramerskoj (a samim tim i pogrešno) akcentuaciji i to samo kod pojedinih riječi, što sve, u kombinaciji s, recimo, konstrukcijom »da plus prezent« rezultira otužnom imitacijom nečega dalekog i stranog. Na sreću, pak, djeca već petnaestak godina u školama imaju mogućnost od prvih dana učiti hrvatski književni standard kao materinji jezik tako da je od njih realno očekivati mnogo bolje rezultate u odnosu na stariju populaciju koja iz objektivnih razloga nije mogla učiti hrvatski, a iz subjektivnih se upinje mnogo više nego što sam to primijetio kod govornika u Međimurju ili Dalmaciji, primjerice.

»Mogu li dijalekti hrvatskih manjinskih zajednica podnijeti pritisak većinskog jezika i hrvatskog jezičnog standarda?«

Kako sam već i ranije rekao, a i na temelju do sada izloženog lako je zaključiti: ne mogu. Ovaj odnos (dijalekata hrvatskih manjinskih zajednica s većinskim jezikom i hrvatskim književnim standardom) možda bi se najplastičnije dao usporediti s pitanjem: može li se suvremeni hrvatski jezični standard (kao i svi mali jezici danas) oduprijeti engleskom ili nekom drugom obliku globalnog jezika? Već danas smo svjedoci da ni fakulteti, ni instituti, ni akademije (o medijima, te drugim javnim institucijama da i ne govorimo) nisu u stanju ne samo odgovoriti nego ni snaći se u poplavi novih riječi, izraza i fraza koji u svakodnevni jezik nadiru sa svih strana: od glazbe i filma do mobitela i interneta. Ako standardni jezik, osim anakronog i često nefunkcionalnog i smiješnog prevođenja neologizama, ne poznaje – a ne poznaje – nijedan drugi obrambeni mehanizam zaštite vlastite čistoće, kako se tome mogu oduprijeti dijalekti koji i u odnosu na svoj standard već odavno idu silaznom putanjom, bez šanse za promjenu smjera? Uostalom, takva nastojanja bila bi višestruko štetna i za dijalekt i za hrvatski književni standard što bi, može bitno, dovelo i do nepotrebnih sukoba ne samo na lingvističkoj nego i na društvenoj ravni u odnosu na centar i većinu i jedan njegov manjinski dio.

Velike šanse na malom prostoru

»Kako sačuvati jezičnu baštinu hrvatskih manjinskih zajednica?«

Iako se odgovor na ovo pitanje na prvi pogled čini utopijskim, on ipak u određenoj mjeri postoji. Kao prvo, potrebno je sagledati realno stanje i suočiti se s njim. Nakon toga razmjerno lako se može doći do odgovora kako je dijalekt danas, bar u njegovoj svakodnevnoj govornoj formi, ako ne mrtav, a ono svakako konzerviran s ogromnom količinom natruha koji mu ne pripadaju. Ukoliko se ovo usvoji kao činjenično stanje, dijalekt je potrebno staviti u realnu formu iz koje nije potrebno izlaziti. Drugim riječima, dijalekt je danas ogromno, a neistraženo polje, koje funkcionalno ne mora samo služiti za većini dosadne i u biti zatvorene akademske

skupove nego prije svega kao izvor umjetničkog nadahnuća, bilo da je riječ o pisanju drama za kazališne komade, bilo poezije ili proze. Za to je, naravno, potrebno čitati, čitati i slušati one koji još kako-tako vladaju određenim dijalektom ili govorom, a to su po pravilu, znaju to svi dijalektolozi, stari i neobrazovani ljudi.

»U kojoj mjeri su bitni naponi znanstvene zajednice na očuvanju jezične baštine hrvatskih manjinskih zajednica?«

Iako sam ih maloprije nazvao za većinu dosadnima i u biti zatvorenim akademskim skupovima, naponi znanstvenika na ovom polju i više su nego značajni i potrebni, i to ne toliko na očuvanju nego na upoznavanju govora svojih predaka. Kao što je poznata ona da je nakon sjedanja u pogrešan vlak i svaka sljedeća stanica pogrešna, tako je veoma bitno mlađe naraštaje podučavati pravilima, odnosno zakonitostima određenog govora, i to od njegove fonetike i morfologije, pa sve do sintakse. Samo na taj način govor predaka bit će ne samo razumljiv i jasan nego će, moguće, postati i bližim no što se u ovom trenutku nadamo. Ali, ponavljam: po vlastitom uvjerenju, pogrešno bi bilo nadati se njegovom oživljavanju, posebno u formi kakvu pamtimo od svojih baka i djedova ili pak iz literature koju smo čitali. Uostalom, kao što se protokom vremena mijenjaju prilike, tako se i jezik (govor) mijenja kao živa tvar koja ih prati. Osobno sam zagovornik ideje da se dio nastave materinjeg jezika, i to od najranijih dana, odvoji za učenje dijalekta ili pak regionalnih govora kao praktičnog vida ne samo »izgradnje, a kasnije i čuvanja identiteta« nego i boljeg upoznavanja sredine u kojoj se odrasta i živi.

»Gubi li se identitet manjine nestankom njezinog dijalekta?«

Odgovor na ovo pitanje formalno je dvojak, a u biti kompleksan. Dakle, nestankom dijalekta identitet manjine se i može i ne mora izgubiti. Kao što i sami znate, i pored svih (prije svega politički motiviranih) nastojanja mnogih prethodnih vlasti, bunjevački Hrvati još uvijek nisu izgubili svoj identitet što se lako da provjeriti i na temelju posljednjeg popisa stanovništva. Bunjevački Hrvati svoj nacionalni identitet nisu izgubili unatoč činjenici da su gotovo posve izgubili svoj govor, bar onaj »kadgodašnji« kojim su ranije »divanili« njihovi pretci. Svoj nacionalni identitet bunjevački Hrvati nisu izgubili niti u situaciji kada im je govor, čak i u svakodnevnoj komunikaciji, bio predmet podsmjeha i zbog čega danas kao posljedicu imaju taj nesretni mikš ekavice i ikavice s »izdajničkom« melodijom, jer je dosta »da zinu«, pa da bolji poznavatelj govora utvrdi i tko su i otkuda su. Ali... tako je to i sa Slavoncima, Dalmatincima, Međimurcima, Hercegovcima... Pa zašto ne bi bilo i s bunjevačkim Hrvatima? Uostalom, izgrađeni osjećaj nacionalnog identiteta imaju i pripadnici četvrte ili pete generacije Hrvata na gotovo svim kontinentima, a da pri tome ne samo da ne znaju dijalekt svojih predaka nego ne znaju niti hrvatski književni standard. Ako se, pak, gubljenje nacionalnog identiteta dovodi u izravnu vezu s nestankom dijalekta, to onda nije toliko lingvističko koliko kulturološko i sociološko pitanje, koje otvara mnoga druga polja za plodnu raspravu.

Zlatko Romić

(Tekst je predstavljen na Forumu hrvatskih manjina, održanom 23. studenoga u Hrvatskoj matici iseljenika u Zagrebu, čija je tema bila »Jezična baština hrvatskih autohtonih zajednica Srednje i Jugoistočne Europe«)

Ekonomija i manjine

Dotacije po glavi pripadnika manjinske zajednice

Ekonomija u najširem smislu riječi ima presudni utjecaj na život svih građana jedne državne zajednice ali ona ima i posebnu dimenziju za pripadnike nacionalnih zajednica a posebno kada oni žive u pograničnim i ruralnim područjima. Centar za regionalizam iz Novog Sada je uz podršku Ministarstva inozemnih poslova Republike Bugarske, proveo istraživanje tijekom 2018. godine s ciljem utvrđivanja utjecaja ekonomije na položaj nacionalnih zajednica. Činjenica je da je ekspertima preko desetljeće i pol prioritet bio usmjeren na zakonski okvir koji regulira četiri oblasti u kojima se ogledaju osnovna manjinska prava (jezik i pismo, obrazovanje, kultura i informiranje) i izvan dubljeg interesiranja pravne struke ostala je druga generacija prava – socioekonomska i kulturna prava definirana Međunarodnim paktom o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima.

Kako bi podaci bili relevantni istraživanje je usmjereno na podatke iz kojih se mogu izvesti pouzdani indikatori. To su direktna davanja iz državnih fondova, projekti realizirani i unutar manjinskih zajednica kao i pomoć države matičnog naroda. Ciljne grupe su bile četiri, po brojnosti različite manjine: hrvatska, mađarska, rumunjska i bugarska zajednica i četiri lokalne zajednice različite ekonomske razvijenosti. Bela Crkva i Bosilegrad spadaju u izrazito nerazvijene općine dok Senta i Subotica spadaju u razvijena područja. Mada istraživanje nije moglo obuhvatiti do »svaki dinar« koji se direktno izdvaja za funkcioniranje nacionalnih manjina krajnji rezultati su dali indikatore koji ilustriraju koliko koja istraživana manjinska zajednica dobija financijsku pomoć po glavi svih pripadnika zajednice ili samo na razini lokalne zajednice.

Neujednačenost financiranja

Kada se analiziraju dotacije nacionalnim vijećima i ustanovama kulture kod istraživanih zajednica primjetan je neujednačen statistički podatak. Tako je Nacionalno vijeće hrvatske nacionalne zajednice u 2017. godini imalo ukupne dotacije od 308 dinara po pripadniku zajednice dok je istovremeno Nacionalno vijeće mađarske zajednice imalo dotacije od 362 dinara, Nacionalno vijeće Bugara 382, a Nacionalno vijeće Rumunja 488 dinara. Zavod za kulturu vojvođanskih Mađara u odnosu na iste ustanove u rumunjskoj i hrvatskoj zajednici znatno zaostaje po količini novca koji u odnosu na brojnost zajednice dobija iz državne kase. Sa svim dotacijama, vlastitim prihodima, pomoći države matičnog naroda i ostvarenim projektima on godišnje ima tek 132 dinara po jednom pripadniku zajednice dok taj isti indikator za hrvatsku zajednicu iznosi 212, a za rumunjsku zajednicu 336 dinara dok bugarska manjina nema ustanovu takve vrste ali centralna ustanova kulture u Bosilegradu po glavi općine godišnje ima dotacije iz lokalnog proračuna od preko 2200 dinara.

Direktna izdvajanja za medije na hrvatskom jeziku iz državnih fondova sa sva tri nivoa vlasti u 2017. godini su iznosila 573 dinara, a na mađarskom jeziku nešto više od 500 dinara po pripadniku zajednice. Po istoj osnovi mediji na rumunjskom jeziku su imali preko 1100 dinara, a bugarska zajednica 351 dinar po jednom pripadniku zajednice. Indirektna davanja za medije na mađarskom, rumunjskom i hrvatskom jeziku svakako uvećavaju navedene brojke jer ove zajednice imaju cjelodnevne programe ili višesatne emisije na programu Javnog medijskog servisa RTV Vojvodina i Radio Novog Sada što se ne može reći za bugarsku zajednicu.

Sve četiri istraživane zajednice imaju države matičnog naroda koje su članice EU. Pomoć koja od njih stiže je značajna. Jedino od predstavnika rumunjske zajednice nema podataka o pomoći Rumunjske dijaspori u Srbiji. U 2017. godini hrvatska zajednica je prema podacima Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske imala pomoć od oko 133.000 eura ne računajući redovne natječaje i druge pomoći. Inače prema informacijama tog Ureda hrvatskoj zajednici u Srbiji je u posljednje tri godine, zaključno s 2017. godini pružena financijska podrška iz Hrvatske od oko 500 000 eura. Prema podacima Nacionalnog vijeća mađarske nacionalne manjine u 2017. godini pomoć države matičnog naroda i drugih država je iznosila više od 553 milijuna dinara (preko 4.680.000 eura) što je više nego duplo od godišnje sume koju Srbija izdvaja za rad 21 nacionalnog vijeća, koliko ih je bilo registrirano u 2017. godini. Pomoć Republike Bugarske svojoj dijaspori u 2017. je istražena samo na nivou Bosilegrada, koji službeno ima nešto više od osam tisuća stanovnika, i ona je iznosila 53.000 eura.

Migracije smanjuju korpus manjinskih zajednica

Brojke pokazuju da su se dotacije i mala državna pomoć nacionalnim zajednicama u istraživanim godinama uglavnom zadržavali na konstantnoj brojki, s blagim padom u 2016. Istovremeno pomoć država matičnog naroda je bilježila kontinuirani rast. Međutim nesporan zaključak je da, bez obzira koliki je bio godišnji priljev novca u ustanove i organizacije istraživanih zajednica, ni kod jedne nije zabilježena redukcija aktivnosti na očuvanju nacionalnog identiteta. Naprotiv, neke zajednice kao što je hrvatska, bugarska, mađarska uvećavaju kapacitete u obrazovanju, hrvatska zajednica je u posljednje tri godine uvećala broj održanih manifestacija. Ono što kao direktni ekonomski faktor utječe na funkcioniranje manjinskih zajednica jesu ograničene dotacije i dalja zabrana zapošljavanja u javnom sektoru, što direktno smanjuje kapacitete nacionalnih zajednica za maksimalno angažiranje na korištenju svih raspoloživih državnih i drugih dostupnih fondova, posebno onih namijenjenih prekograničnoj suradnji.

Jelena Perković

Nova godina – nada u bolje sutra

Splet tradicije i suvremenosti

Sukladno vremenima i običajima ulazak u novo ljeto proslavljao se na različite načine * Posljednji dan u godini (31. prosinca) Bunjevci zovu svrgodine, a u prošlosti se vjerovalo kako na ovaj dan ne bi trebalo nigdje ići kako bi se sve dobro ili loše svršilo kod kuće * Način na koji bi protekao prvi dan nove godine, smatrali su svojevrsnim pretkazanjem za cijelu godinu * Javni dočeci Nove godine u različitim ugostiteljskim objektima, na našim prostorima počeli su nakon Drugog svjetskog rata

U suvremenom svijetu većina zemalja kalendarsku godinu računa po gregorijanskom kalendaru, a prema kojemu Nova godina počinje od 1. siječnja. Međutim, iako cijeli svijet formalno novu kalendarsku godinu računa od 1. siječnja, početak godine se u različitim kulturama ne podudara s navedenim datumom. Također, razlikuje se i početak računanja vremena, a koji se u kršćanskoj tradiciji vezuje za rođenje **Isusa Krista**. Tijekom povijesti se proračun točnog datuma Isusova rođenja više puta mijenjao, pa se sukladno tome mijenjao i datum koji je označavao početak nove kalendarske godine (najprije se smatralo kako je Isus rođen 25. prosinca, a drugi put da je rođen 1. siječnja).

Nova godina u Hrvata

U vrijeme kada su Hrvati prihvatili kršćanstvo, datum Isusovog rođenja i prvi dan Nove godine slavljani su zajedno, 25. prosinca. Međutim, u 17. stoljeću većina europskih zemalja vratila je početak kalendarske godine na 1. siječnja, kao što je to bilo u rimsko vrijeme, a Božić se nastavio slaviti 25. prosinca. Narod je ponekad slijedio promjene kalendara pomičući i svoje običaje, a ponekad ustrajao na starim navikama. Jedan od takvih

primjera je i Badnjak/Božić koji se u narodnoj tradiciji prepliće s Novom godinom, a o čemu svjedoči i naziv mali ili mladi Božić za Novu godinu. Također, svima nam je poznata hrvatska božićna pjesma *Narodi nam se kralj nebeski* koji o Božiću govori kao o novom ljetu. U tom smislu **Antunović** navodi kako je kod Bunjevaca na Mladi Božić bio običaj da se ponovno upali svijeća koja se palila na Badnju večer, da domaćin nazdravi i polije vino po božićnjaku koji bi se nakon toga podijelio na onoliko dijelova koliko je članova obitelji. Međutim, mnoge od narodnih tradicija zimskog ciklusa sežu daleko dalje od kršćanskih, te se mogu povezati s onima specifičnim za obrede svetkovanja dana rođenja nepobjediva sunca koje je poznao cijeli antički svijet, a to su: istaknuta uloga vegetacije (zelenilo, borova grančica), svjetlost (svijeće, krijesovi, i dr.), darivanje i čestitanje. Ove tradicije zadržale su se do danas iako su u međuvremenu mijenjale značenje i formu.

Percepcija proslave Nove godine kao socijalističkog praznika

Često se može čuti mišljenje kako je na prostorima bivše SFRJ proslava Nove godine ljudima nametnuta umjesto proslave Božića. Izgon Božića iz javne sfere može se promatrati iz konteksta

značenja, odnosno simbola, a koji su uvijek u funkciji društvene moći. Naime, iako je proslava Božića u narodu imala dugu tradiciju, ona je ipak bila u nadležnosti crkve, a koja je u tadašnjem političkom trenutku bila percipirana kao opozicija komunističkom poretku. Dakle, postojeće simbole i značenja Božića kao tradicije, trebalo se staviti u novi kontekst. Zna se kako je Božić

praznik koji okuplja obitelj - sukladno tome organizirane su masovne proslave koje su trebale okupiti ljude i naglasiti njihovu sličnost i zajedničku baštinu. Tradicija ukrašavanja bora - zelenih grančica je zadržana - međutim drvce se u novim uvjetima ukrašavalo za Novu godinu. Također zadržan je segment darivanja djece s tom razlikom što darove pod borom nisu ostavljali nevidljivi Djed Božićnjak ili mali Isus, već su ih djeca primala javno nakon organiziranog novogodišnjeg programa. Iako je održavanjem masovnih novogodišnjih programa uspostavljena sekularna ceremonija, Božić kao vjerski blagdan ipak nije zaboravljen, nego je u vrijeme socijalizma potisnut u privatnu sferu.

Tradicije vezane uz doček Nove godine

Javni dočeci Nove godine u različitim ugostiteljskim objektima, na našim prostorima počeli su nakon Drugog svjetskog rata. Danas se, osim u zatvorenim prostorima Nova godina širom svijeta dočekuje i u javnom prostoru: trgovima, parkovima, plažama i dr. Primjerice, svjetski su poznati dočeci Nove godine na *Time Square* u New Yorku ili na plaži *Copacabana* u Brazilu na kojima se okupe stotine tisuća ljudi. Dočeka na otvorenom danas, uz pjesmu i slavlje, organizira svaki veći grad, a budući da simbolički Nova godina predstavlja obnavljanje života i slavljenje regeneracije, trebalo bi je dočekati u najboljem raspoloženju uz glazbu i veselje.

Od Nove godine očekuje se da bude bolja nego prethodna: više ljubavi, novca, uroda na poljima, zdravlja i sreće, pa se radi toga uz doček vezuje niz vjerovanja i tradicija koje bi trebale osigurati očekivanja ili pak otjerati zlo. Primjerice, čestitanje i ljubljenje u ponoć treba donijeti emotivnu povezanost i bliskost s tim osobama. Blagostanje se osigurava tako što se u Novu godinu ne bi smjelo ući s dugovima, a blagdanski stol treba biti pun hrane. Vjeruje se kako se za Novu godinu treba jesti prasetinu, jer je prase dinamično i to donosi prosperitet. U Novu godinu treba ući u nečem novom kako bi se cijele godine obnavljali, a crvena garderoba bi trebala jamčiti sreću u ljubavi. Također, na staru godinu treba otvoriti prozore kako bi ona lakše otišla i stvarati buku kako bi otjerali zle duhove.

Posljednji dan u godini (31. prosinca) Bunjevci zovu *svrgodine*, a u prošlosti se vjerovalo kako na ovaj dan ne bi trebalo nigdje ići kako bi se sve dobro ili loše svršilo kod kuće. Način na

koji bi protekao prvi dan nove godine, smatrali su svojevrsnim pretkazanjem za cijelu godinu. Naime, smatrali su da će cijela godina biti takva kakav je prvi dan u godini. Kako bi svim ukućanima osigurali zdravlje i dobro u novoj godini, rasjekli bi jednu od jabuka koja je od Božića bila na stolu i podijelili ukućanima, drugu bi pak podijelili konjima, a treću ostaloj stoci.

Svaka nova godina dobra je prigoda za novi početak – otvaranje novoga lista u životu. U nju ulazimo s odlukama za koje smatramo kako će nam život učiniti boljim i sretnijim, pa neka tako bude u nastupajućoj 2019. godini.

Aleksandra Prčić

Tomislav Žigmanov, predsjednik DSHV-a

Oснаživanje dijaloga s predstavnicima vlasti i svih Hrvata

Uspostavljen je institucionalni oblik komunikacije s predstavnicima najviših instanci srbijanskih vlasti, prije svega s predsjednikom Republike Aleksandrom Vučićem * Kada je riječ o obrazovanju, ostvareni su značajni pomaci – najveći je iskorak da je otvoren lektorat za hrvatski jezik na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Novom Sadu * Svjesni smo da još uvijek nisu ostvareni svi potencijali u suradnji s tijelima vlasti u Hrvatskoj, napose kada je riječ o regionalnim i lokalnim razinama, no i tu smo učinili određene iskorake

* Referiramo i na one teme i zalažemo se za one ciljeve koji nisu neposredno vezani za društveni položaj Hrvata u Srbiji kao nacionalne manjine

Intervju vodio: Zvonko Sarić

S predsjednikom Demokratskog saveza Hrvata u Srbiji i zastupnikom u Narodnoj skupštini Srbije **Tomislavom Žigmanovim** razgovarali smo na isteku ove godine. Žigmanov ističe kako je u godini koja je na izmaku uspostavljen institucionalni oblik komunikacije s predstavnicima najviših instanci srbijanskih vlasti, prije svega s predsjednikom Srbije **Aleksandrom Vučićem**, što se pokazalo kao veoma važno u svezi političke artikulacije interesa hrvatske zajednice u Srbiji. Sa Žigmanovim, kojega je ove godine visoka dužnosnica Srpske radikalne stranke **Vjerica Radeta** nazvala »ustašom«, razgovarali smo i zbog čega nije riješen problem političke participacije, tj. garantiranih mandata za predstavnike hrvatske nacionalne manjine u predstavničkim tijelima u Srbiji na svim razinama, kao i o drugim neriješenim pitanjima ovdašanje hrvatske nacionalne manjine. Žigmanov naglašava i kako nastoji djelovati kao osoba koja osluškuje interese brojnih lokalnih hrvatskih zajednica u Srbiji i da iste, u suradnji s njima, pokušava i artikulirati.

Je li politička komunikacija predstavnika ovdašnjih Hrvata sa srbijanskim državnim institucijama i predsjednikom Vučićem bila zadovoljavajuća u ovoj godini? Koji su konkretni problemi riješeni ili se rješavaju u svezi položaja Hrvata u Srbiji, kao rezultat takve političke komunikacije?

Jedno od najvećih postignuća, kada je riječ o političkoj artikulaciji interesa, za hrvatsku zajednicu u Srbiji jest da je nakon više godina uspostavljen institucionalni oblik komunikacije s predstavnicima najviših instanci srbijanskih vlasti, prije svega s predsjednikom Republike Aleksandrom Vučićem. To je, naime, bila temeljna pretpostavka da se problemi s kojima se pripadnici naše zajednice suočavaju počnu i rješavati. A vidjeli smo da je

najveći dio onoga o čemu smo se dogovorili da se treba riješiti i pozitivno riješeno. Kada je riječ o infrastrukturnim projektima, sredstvima Vlade Srbije otkupljen je dio prostora rodne kuće bana **Josipa Jelačića** u Petrovaradinu koji je sada u vlasništvu i Hrvatskog nacionalnog vijeća, u tijeku je rekonstrukcija Doma kulture u Tavankutu, a počela je i izgradnja mosta Šmaguc na kanalu Dunav – Tisa – Dunav u Monoštoru. Kada je riječ o obrazovanju, također su ostvareni značajni pomaci – prije svega, otvoren je lektorat za hrvatski jezik na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Novom Sadu, proširena je mreža srednjih škola u Subotici koje imaju obrazovne profile na hrvatskom jeziku, pitanje izdavanja udžbenika za nastavu na hrvatskom kontinuirano se i u partnerstvu s Hrvatskim nacionalnim vijeće rješava. U kulturi bilježimo da je povećana količina novca za financiranje nekoliko kulturnih udruga, pokroviteljstvo nad ovogodišnjom *Dužijancom* bilo je od Vlade Autonomne Pokrajine Vojvodine, veća je vidljivost predstavnika vlasti na manifestacijama hrvatske nacionalne manjine u Srbiji. Nije bilo promjena u financiranju hrvatskih profesionalnih ustanova – NIU *Hrvatska riječ* i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Predsjednik Vučić primio je i sve biskupe Katoličke Crkve u Srbiji, te u dijalogu s njima također počeo rješavati nekoliko veoma važnih pitanja. Ostalo je otvoreno samo pitanje statusa Hrvatskog doma u Srijemskoj Mitrovici. Riječju, predsjednik Vučić pokazao se kao vjerodostojan i pouzdan partner u rješavanju otvorenih pitanja Hrvata u Srbiji. I to je ono što nas ohrabruje! No, kako je društveni život dinamična činjenica, pokazalo se da još uvijek postoje otpori pojedinih razina vlasti da se legitimni interesi i prava pripadnika hrvatske zajednice ne samo administrativnim mjerama zapre-

čavaju već i da se opstruiraju metodama koje smo mislili da su daleka povijest. Slučaj opstruiranja predstavnika lokalnih vlasti Grada Sombora glede otvaranja odjela na hrvatskom jeziku u Bregu i više je nego za tako što ilustrativan. Drugim riječima, bilježimo i odsustvo proaktivnog i pozitivnog odnosa pojedinih segmenata vlasti kada je riječ o našim legitimnim zahtjevima, o čemu se i javno očitujemo. Kao lojalni građani Srbije, Hrvati očekuju da njihovi na zakonima utemeljeni zahtjevi ne bi smjeli biti ni na koji način osporavani!

HR Znači, postoje pomaci, ali ostalo je još problema za riješiti. Jeste li, primjerice, razgovarali s Vučićem zbog čega nije riješen problem političke participacije, tj. garantiranih mandata za predstavnike hrvatske nacionalne manjine u predstavničkim tijelima u Srbiji na svim razinama i razmjernosti zastupljenosti Hrvata u državnoj upravi? To je sastavni dio međunarodno preuzetih obveza Srbije, ali do danas se ništa od dogovorenog nije riješilo. Na čijoj je adresi rješavanje tog problema?

Naravno da smo razgovarali o svim otvorenim pitanjima pa i o problemu političke participacije, to jest uključivanju predstavnika Hrvata u procese donošenja odluka kao i razmjernosti zastupljenosti u javnom sektoru, no za ove probleme još uvijek nije nađeno sukladno rješenje. Naš zahtjev je jasan – hoćemo dosljednu primjenu članka 9. Sporazuma o međusobnoj zaštiti manjina između Srbije i Hrvatske, koji podrazumijeva institut zajamčenih mandata. Mi smo svjesni da je ovo pitanje složenije od gore spomenutih problema koji su tijekom ove godine pozitivno riješeni, te da kao takvi pretpostavljaju i dulje vrijeme i promjene zakonodavnog okvira, no vjerujemo da će snaga preuzete obveze iz međunarodnog sporazuma biti dovoljna da se i ovaj problem na pozitivan način razriješi. Isto vrijedi i kada je riječ o razmjernosti zastupljenosti Hrvata u tijelima uprave i javnom sektoru.

HR Kako ocjenjujete komunikaciju i razinu suradnje s državnim institucijama matične države? Nastojte li naći rješenja za određene probleme ovdašnjih Hrvata i u komunikaciji sa službenim Zagrebom?

I tu smo zabilježili pozitivne pomake! Usustavljena je redovita komunikacija, kako s predsjednicom Hrvatske **Kolindom Grabar-Kitarović** tako i s predsjednikom hrvatske Vlade **Andrejom Plenkovićem**. Komunikacija i suradnja sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske odvijaju se na gotovo tjednoj, a s predstavnicima Veleposlanstva i Generalnog konzulata gotovo na dnevnoj razini. Djelatni interes i političke poruke podrške našim inicijativama postali su dio naše zbilje. Povećana su i financijska sredstva koju Hrvatska putem natječaja dodjeljuje ovdašnjim hrvatskim kulturnim udrugama, a ove godine hrvatska je Vlada izdvojila i dodatna sredstva za kupnju placa za trajno i odgovarajuće rješavanje pitanja smještaja NIU *Hrvatska riječ*. Naravno, svjesni smo da još uvijek nisu ostvareni svi potencijali u suradnji s tijelima vlasti u Hrvatskoj, napose kada je riječ o regionalnim i lokalnim razinama, no i tu smo učinili određene iskorake, za što su najbolji primjeri proširenje suradnje s Osječko-baranjskom i Vukovarsko-srijemskom županijom. Na koncu, bili bismo sretniji kada bi se osnažilo povjerenje u legitimne predstavnike Hrvata u Srbiji, a u službenim komunikacijama smanjio bi se utjecaj osoba bez ozbiljnije legitimacije, budući da oni često znaju prosljeđivati stajališta koja

ne samo da nisu istinita već uračunavaju i osobizirajuće sadržaje, koji uvećavaju kakofoniju i predstavljaju smetnju u ostvarivanju zacrtanih ciljeva. Tim prije je to opasno, jer tako što ozbiljna politička suradnja *a priori* mora isključivati zbog štetnosti, čega smo, na žalost, bili svjedoci za vrijeme predizbornih i izbornih aktivnosti za izbore za IV. saziv Hrvatskoga nacionalnog vijeća.

HR Zastupnik ste u srbijanskom parlamentu na listi Demokratske stranke, koja je koalicijski partner DSHV-u. Kako ocjenjujete međusobnu suradnju? Čini se da ta suradnja nije dovoljno vidljiva, bilo u formi zajedničkih izjava, podrške inicijativama ili projektima, kako jednog, tako i onog drugog koalicijskog partnera. Griješim li?

Istine radi, izabran sam za narodnog zastupnika na listi *Za pravednu Srbiju*, koju je predvodila Demokratska stranka, a čiji je sastavni dio bio i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini. Suradnju smatram korektnom, odvija se na obostrano zadovoljstvo, a meni je posebno bila važna njihova podrška i očitovana solidarnost, naročito kolegice **Aleksandre Jerkov**, kada mi je **Vojislav Šešelj** prijetio opetovanim činjenjem ratnih zločina! S druge strane, koalicijski savezi ne podrazumijevaju da o svim političkim pitanjima imamo ista stajališta niti pak da moramo imati iste zajedničke inicijative koje onda zahtijevaju i zajednički angažman, već uvažavaju i stanovitu autonomnost u djelovanju.

HR Postoji li i danas u svezi tzv. bunjevačkog pitanja politika mijesanja državnih tijela Srbije u identitetska pitanja ovdašnjih Hrvata? U predizbornoj kampanji Vučić je obećao da će država i nadalje pomagati izgradnji tzv. bunjevačke nacije.

Da, stalne aktivnosti na tom planu bilježimo, iskazujemo određena nezadovoljstva, no ona su još uvijek bez ozbiljnijih pozitivnih ishoda. Ove godine, da podsjetimo samo čitatelje *Hrvatske riječi*, bunjevački govor je nekim čudom postao »jezik«, urađena je od stručnjaka nebunjevaca standardizacija, a proslava »prisajedinjenja« obilovala je jednostranim i krivim interpretacijama uloge tadašnjih prvaka Hrvata iz Bačke u tim procesima. Brine što su u te i takve aktivnosti uključeni i pojedini segmenti struktura vlasti i na republičkoj i na pokrajinskoj razini! Bili bismo sretniji da glede ovog pitanja Hrvatska ima zauzetija stajališta.

HR Zbog čega se od aktualne vlasti, ali i većine sudionika srbijanske političke scene, tragedija srijemskih Hrvata devedesetih godina koji su živjeli s ove strane Dunava uglavnom prešućuje?

To je posljedica odsustva razvijenih i ozbiljnije utemeljenih politika suočavanja s prošlošću u Srbiji kao i raširene nespremnosti ne samo političke klase nego i kulturne elite da prizna vlastito udioništvo u činjenju zločina tijekom 1990-ih godina. Glasovi koji dolaze od žrtava – dakle, samih Hrvata iz Vojvodine, a osobito iz Srijema, ne razumijevaju se na taj način, već se instrumentalno i pogrešno tumače kao nekakvo zlonamjerno i neopravdano okrivljavanje srpskog naroda za nešto što se zapravo i nije dogodilo.

HR Koji će problemi hrvatske manjinske zajednice u Srijemu biti u fokusu Vaše pažnje u nastojanju njihovog rješavanja?

Nastojim djelovati kao osoba koja osluškuje interese brojnih lokalnih hrvatskih zajednica i da iste onda u suradnji s njima pokušam i artikulirati. Jer, lokalne hrvatske zajednice, ne samo u

Srijemu, ne moraju imati karakteristike i potrebe koje se poklapaju s interesima hrvatskih zajednica u drugim mjestima. Stoga je itekako važno osnaživanje dijaloga s predstavnicima svih Hrvata s ciljem da se sagledaju sve potrebe, nakon čega treba otvoriti procese usuglašavanja oko prioriteta u rješavanju problema, jer će se u protivnom nesuglasice povećavati. Konkretno, nastojimo vidjeti što to hoće Hrvati u Petrovaradinu ili Surčinu, što u Srijemskom Mitrovici ili Rumi, a što u Šidu ili Hrtkovcima, kako bismo mogli sačiniti plan aktivnosti te nastavili raditi na unaprjeđenju njihova položaja.

DSHV ima zastupnike i u aktualnom sazivu Skupštine grada Subotice. Koje su važne teme koje će DSHV potencirati u svezi rješavanja boljitka građana Subotice?

DSHV u Skupštini grada Subotice ima dva, od ukupno 67, vijećnika, koji usto pripadaju oporbi, i kao takvi nismo u mogućnosti ozbiljnije utjecati na odluke koje će donositi boljitak građanima. Naravno, to ne znači da pasivno pratimo događanja u samom gradu već pokušavamo konstruktivno pridonositi pozitivnom rješavanju problema. Neki puta s većim, a neki puta bez ikakvog uspjeha...

Je li u Subotici »živa« interkulturalnost? Doprinosi li DSHV tome?

Na žalost, ne u dovoljnoj mjeri, a DSHV nastoji u domenama svojih slabih moći, budući da nismo dio vladajućih struktura te ne možemo utjecati na odluke, dati svoj prinos.

Obraća li DSHV pozornost u svome radu i određenim političkim temama koje nisu izravno vezane za problematiku naše manjinske zajednice? Zauzima li DSHV političke stavove i prema takvim temama?

Vidjeli ste da činimo i to, recimo kada je riječ o europskim integracijama Srbije. Posvećeni smo kontinuirano ovom procesu, i to iz razloga što će njegove posljedice biti u funkciji ukupnog boljitka za sve građane Srbije. Svima će biti bolje ukoliko u Srbiji bude vladavina prava, ako bude institucionalno razvijena, ako državni sustav bude funkcionalan, ako zakoni budu dobri, ako manjinske politike budu usmjerene na potrebe samih pripadnika nacionalnih manjina, ako politička klasa na vlasti bude posvećena temeljnim demokratskim vrijednostima... Riječju, referiramo i na one teme i zalažemo se za one ciljeve koji nisu neposredno vezani za društveni položaj Hrvata u Srbiji kao nacionalne manjine. To nastojimo činiti dosljedno s posve jasnim stajalištima, bez obzira na cijenu!

DSHV je izašao na izbore za 4. saziv HNV-a s listom pod nazivom HRvati ZAJedno. Jeste li zadovoljni podrškom, s obzirom na to da su izbori održani u nepovoljnom društvenom ambijentu.

Lista *HRvati ZAJedno*, koju je predvodio Demokratski savez Hrvata u Vojvodini i dvadesetak hrvatskih kulturnih udruga te nekoliko desetaka pojedinaca, prikupila je za izbore za IV. saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća potpise podrške za 78 elektora, što smatramo, kako smo to i više puta isticali, izvanrednim uspjehom i čistom kao suza pobjedom. Tim prije, jer su drugi takmaci u ovim izborima prikupili potpise podrške za samo 4 elektora, što u ukupnom razmjeru iznosi tek nešto više od 5% u odnosu na pobjedničku listu. Uspjeh koji je ostvaren i s kojim smo i više nego zadovoljni, postignut je u ozračju snažnog antihrvatskog raspoloženja u Srbiji, izostanku potpore Hrvatske i dosadašnjeg vodstva HNV-a te uz otvorene napade na DSHV i na mene osob-

no. S druge strane, veličini naše pobjede u izborima za IV. saziv HNV-a pridonosi i to što su se oni održavali na izuzetno složen i zahtjevan način, napose kada je riječ o ovjerama potpisa podrške elektorima od građana. Naime, ovjera ovih potpisa, za razliku od izbornih ciklusa iz 2010. i 2014. godine, kada su potpise ovjeravali općinski i sudski ovlašteni činovnici, ove godine taj je posao ekskluzivno bio povjeren javnim bilježnicima, što je za posljedicu imalo radikalnu smanjenost dostupnosti izbornog prava. Na primjeru naseljenog mjesta Đurđin vidjeli smo kako je broj sati koji su građani imali na raspolaganju za ovjeru potpisa podrške bio čak 45 puta manji – u odnosu na 320 sati iz 2014. sada su u svojem mjestu imali priliku dati podršku samo 7 sati!

Što mislite o tvrdnjama pojedinaca koje dolaze iz srpske manjinske zajednice u Hrvatskoj, ali i od pojedinih ovdašnjih političara, o »revitalizaciji ustaštva u Hrvatskoj«?

Ono je situirano na marginama društva i dolazi od strane isto tako marginalnih instanci, što se, na žalost, u Srbiji znade preuveličavati. Državne politike i institucionalni okvir u znanosti u Hrvatskoj tako što isključuju, što se, na žalost, u Srbiji znade prešućivati.

Bavite se i književnošću. Mogu li politika i književnost ići »ruku pod ruku«? Imate li vremena osim rada u području politike baviti se i književnošću?

Mogu, ukoliko se tako što hoće! Istina, drugačija je dinamika i vrsta obveza zbog gustih sadržaja i obveza koja politika zna donositi, no za pročitati i napisati nešto uvijek se nađe vremena. Naravno, sada više u kratkim formama. Riječju, od usuda se ne može pobjeći.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Investitor »Siemens« doo Beograd, tvornica u Subotici, Batinska br. 94 podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Skladište otpadnog bakra« zaveden pod brojem IV-08/I-501-352/2018, a koji se planira na katastarskoj parceli 33964/11, KO Donji grad (46.080438^o; 19.637385^o).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gorenavedenu adresu ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Stara školska zgrada novog sjaja

Mnoge generacije obrazovanje i profesionalnu kvalifikaciju stekle su u velikoj dvokatnoj školskoj zgradi koja se nalazi na kutu ulica Harambašićeve i Maksima Gorkog, te je vijest o otkrivanju velike i lijepe obnovljene fasade ispod skela i zaštitnih zastora, radosna za sadašnje i nekadašnje učenike i sve one što su desetljećima svjedočili uočljivom, pa i opasnom propadanju ukrasnih elemenata i vanjske zidne obloge. Uživanje je pogledati uređenu fasadu, makar još predstoji završetak ovog velikog posla na manjem uličnom dijelu zgrade, kod glavnog ulaza.

Kemijsko – tehnološka škola je u kompletnoj rekonstrukciji, i izvana i iznutra, poslije 120 godina od njene izgradnje. Obiman posao, jer cjelokupna zgrada ima 72 prostorije, odnosno 6.000 kvadratnih metara površine koja se koristi. Zgrada je spomenik kulture; pored arhitektonskog ima i kulturno-povijesni značaj jer su ovdje radili i školovali se istaknuti stručnjaci i naučni radnici. Obrazovanje su prvo stjecale mnoge generacije učiteljica, potom pravnici, a poslije Drugog svjetskog rata građevinci, te kemičari, tekstilci, grafičari, radnici prehrambene struke...

Po projektu **Jánosa Bobule** izabranom na natječaju, izgradnja ove velike škole počela je 1893./94. godine u stilu eklektike. Izabran je plac na kutu današnjih ulica Maksima Gorkog i Harambašićeve, od nekoliko ponuđenih lokacija. Projekt je iz financijskih i prostornih razloga pretrpio izvjesne promjene, na čemu je bio angažiran subotički arhitekt **Titus Mačković**. U funkciji je od školske 1898./99. godine. Tu se prvo nalazila Državna ženska učiteljska škola; na posljednjem katu bio je internat. Od 1920. godine u ovoj zgradi je novootvoreni Pravni fakultet sa studentskim domom. Na prvom katu su se nalazile i prostorije Gradske knjižnice, od 1932. do 1937. godine. Približavanjem ratne opasnosti, odlukom Beogradskog univerziteta od 1. travnja 1941. godine prekinuta je nastava Pravnog fakulteta i ovdje više nije obnavljana. Tijekom 1945. dio objekta dat je Tehničkoj srednjoj školi i od tad je u funkciji srednjoškolskog obrazovanja.

Smokvin list

Štovani čitatelji, i ove godine neumitno stiže »svr godine« i nakon »najluđe noći« stižemo u novu, 2019. godinu. Sva-ki pojedinac sada svodi račune što je uradio, a što nije u protekloj godini i naravno svatko pravi planove za nastupajuću godinu. Poneki se čak i zaklinju da će sljedeće godine, recimo, prestati pušiti, držati dijete, više se baviti sportom, čuvati svoje zdravlje itd. Mi koji pišemo za jedan manjinski list i pripadamo jednom ravnopravnom, ali manjinskom narodu također trebamo svoditi račune. Da vidimo koji su rezultati, kako se veli, »manjinske politike po najvišim europskim standardima«. Većina zapadnoeuropskih država zapravo nema neke ustanovljene standarde politike prema nacionalnim manjinama. To je najizrazitije u nekad kolonijalnoj velesili Španjolskoj. Počeli su s vjerskom netolerancijom, protjeravši većinu ljudi židovske i muslimanske vjeroispovijesti. Nakon pada diktature, vlade su

Čaj od smokvinog lista smanjuje tlak

najviše problema imale s Baskima (terorizam) i Kataloncima (separatizam). Oba naroda su dobila »najviši stupanj autonomije«, naravno bez prava na otcjepljenje. Katalonci sada žele vlastitu državu, što je jako teško ostvarivo u okviru EU. U Italiji, Nijemci (35% stanovništva u provincijama Trento i Alto-Adiđe u južnom Tirolu), nakon serije atentata, imaju autonomiju kojom su zadovoljni i sada vlada mir i prosperitet.

Zakon o pravima manjina

Vjerovali ili ne, prvi zakon o pravima manjina u Europi donesen je ravno prije 170 godina u Segedinu, 28. srpnja 1849. godine, na posljednjoj sjednici Mađarskog državnog Sabora u složenoj situaciji. Mađarska država se i službeno otcijepila od Habsburške monarhije, s kojom je u to vrijeme vodila rat za obranu domovine. Tadašnji premijer vlade **Bertalan Szemere** u svom uvodnom govoru je istakao kako je cilj građanske revolucije uvođenje parlamentarnog sustava (ukidana je monarhija), izjednačavanje svakoga po pravima i obvezama (ukidano je kmetstvo) i »velika osnovna misao ove revolucije je da osigura slobodan razvoj svim narodima i narodnostima« i za ostva-

rivanje ovog cilja treba donijeti zakone o pravima nacionalnih manjina. Zakonom je bilo predviđeno i stvaranje autonomije za pojedine narode (Srbe, Slovake i Rumunje), kako su njihovi predstavnici tada zahtijevali. Habsburgovci su npr. u borbi protiv revolucije obećali autonomiju Srbima.

Tadašnja povijesna Mađarska bila je nacionalno složena država u kojoj su (etnički) Mađari činili oko 60% stanovništva. Ostvarivanje ovog zakona ostalo je mrtvo slovo na papiru, jer je nakon dva mjeseca ispred udružene vojske carske Austrije i carske Rusije mađarska domobranska armija položila oružje. Slijedilo je razdoblje **Bachove** diktature u kojoj su nacionalne manjine dobile obećanu »autonomiju« u obliku germanizacije. Hrvati su ostali »autonomni«, jer su imali svoju kraljevinu, Sabor i upotrebu jezika, te nisu ni bili obuhvaćeni ovom diktaturom. Nakon Nagodbe Austrije i Ugarske donijeti su zakoni o pravima nacionalnih manjina, istina modificirani, sa suženim pravima. Novi zakon o pravima nacionalnih manjina donijet je 1886. godine u prosincu, s osnovnim intencijama da prije svega treba osigurati pojedinačna prava, umjesto kolektivnih političkih. Službeni jezik je bio mađarski, ali dozvoljena je i upotreba jezika narodnosti na skupovima i u Parlamentu, službenici trebaju znati jezike narodnosti, svatko se može službenim tijelima obratiti na materinjem jeziku itd.

Hrvati opet posebni

Prije raspada SFRJ službeni jezik je bio hrvatsko-srpski ili srpsko-hrvatski i Hrvati opet nisu tretirani kao nacionalna manjina. Zato su u Vojvodini u okviru »istinske autonomije« Mađari i ostale manjine mogli razvijati svoje institucije, od školovanja, informiranja itd. Nakon ratova i prekomponiranja Srbije praktično je ukinuta autonomija, a dugo vrijeme Hrvati nisu ni bili priznati kao posebna nacija, odnosno nacionalna manjina. Danas je službeni jezik srpski, a službeno pismo ćirilica, a pod posebnim uvjetima može se koristiti jezik i drugačije pismo. Mađari su se kako-tako snalazili i danas, uz izdašnu pomoć matične države, imaju npr. zaokružen sustav informiranja. Hrvati su se našli u posebnim uvjetima. Tek nakon pomirbe samostalne Srbije i Hrvatske, mukotrpno je počela gradnja npr. informativnog sustava. Danas imaju i svoj informativni program na RTV-u. Svakog radnog dana se emitira Dnevnik na hrvatskom jeziku u trajanju od desetak minuta. Od tog vremena većina priloga su »prepravane na hrvatski jezik« vijesti s državne TV postaje. O događanjima iz hrvatske zajednice, osobito o šire društveno-ekonomskim ili političkim prilikama i događanjima, izvještava se vrlo oskudno. Tvrdi se: nema kamera, ljudi, sredstava itd. To je ono što sam ja nazvao smokvinim listom manjinskog informiranja. Kao smokvin list, ne otkriva golotinju, nepostojanje prave želje za ravnopravnošću. Istina, list je malen, ali ove emisije služe za »pokrivanje« onoga čega zapravo nema: prave pomirbe između dva naroda i poštivanje potpisanih ugovora. Svima želim sretnu i bolje informiranu Novu godinu!

Na bačkom moru

Drugo lice SUBOTICE

Najzad smo doživjeli i dočekali i to čudo. Položen je temeljni kamen za izgradnju toliko dugo najavljivano, obećano i očekivano akva parka na Paliću (usred zime, kad mu vrijeme nije, ali bolje ikad nego nikad). Naravno, uz doslovce aktivno sudjelovanje (sami su uzeli lopatu u ruke, bilo i na TV!) uglednih društveno-političkih radnika, predstavnika Grada, Pokrajine i Republike sa sve pratećom bulumentom onih koji već po *defaltu* trebaju biti prisutni. Predstavnici, izvještači (podrazumijeva se, objektivnih, partijski neostrašćenih) pisanih i elektroničkih medija prenijeli su u slici i riječi sve što narod treba znati o ovom segmentu preporoda našeg Palića dokazavši tako da oni koje smo izabrali drže do svojih riječi i obećanja i stoički podnose sve vremenske neprilike koje su se događale pri ovoj svečanosti (ne brinite, bit će to za njih itekakav kapital za buduću, za sada još sramežljivo najavljivane ponovne izbore, op. a.).

Nesumnjivo, budući akva park će pridonijeti afirmaciji i daljem razvoju turizma na »bačkom moru« koji već godinama pati od dječje bolesti – nedostatka cjelogodišnjeg atraktivnog sadržaja turističke ponude. Za sada, kako se to nagovijestilo, osim dijela spa centra, bit će to uglavnom samo sadržaji na otvorenom prostoru (postojeći, odnosno predviđeni bazeni i vodeni tobogani s potrebnim pratećim sadržajima), a u narednom razdoblju

predviđeni su i zatvoren(i) bazen(i) kao i drugi sadržaji, potrebni i podrazumijevajući u suvremenom turizmu.

Istovremeno, ravnatelj JKP-a *Vodovod i kanalizacija* **György Sugár** najavio je početak (najzad!) izgradnje kanalizacijske mreže na Paliću, što je, složiti ćemo se, sjajna vijest kako za stanovnike Palića, tako i za cjelokupni razvoj buduće Banje Palić. Ohrabruje i podatak da će se kanalizacijska mreža priključiti na postojeći pročistač. Bilo bi poželjno i logično da se ovi radovi obave istodobno s izgradnjom akva parka, prvenstveno iz ekoloških razloga, jer i akva parkovi, bez obzira na stupanj razvoja tehnološkog sustava samopročišćavanja vode, »proizvode« otpadnu vodu!

Za pohvalu je i obećanje da će se postojeće zelenilo (pogotovo drveće, među kojima ima i vremešnih ali zdravih hrastova!) na prostoru predviđenom za izgradnju zadržati, dajući time jednu posebnu kvalitetu budućem akva parku, a sam položaj uz jezero davat će mu posebnu vizualnu prepoznatljivost.

Da bi sve funkcioniralo besprijekorno, paralelno s izgradnjom, na vrijeme se treba osigurati i potrebna stručna (sposobna, a ne podobna, op. a.) radna snaga, jer po nekom nepisanom pravilu u ovom segmentu često zakazujemo. Pri tome treba imati u vidu da zaposlene u jednom akva parku i spa centru – podrazumijeva se, ovisno o sadržaju i cjelokupnoj ponudi – ne čine samo ravnatelj, tajnica, blagajnici, higijeničarke, spasioči, čuvari i konobari! Kada se osvrnemo na potrebnu radnu snagu, dolazimo do zaključka da tu treba i osoblje medicinskog profila/struke. Ne treba nas to brinuti, toga očigledno imamo i za izvoz.

Izabrani su nam obećali da ćemo se već idućeg ljeta moći baškariti u novoizgrađenom akva parku. Znači, negdje u kasno proljeće ili u rano ljeto, prvo već uobičajeno presijecanje vrpce pred »spontano okupljenim građanima« željnih, ohrabrujućih uvodnih govora začimljenih dokazima da svijetla budućnost tek što nije stigla (tu je negdje, pred vratima, kao Djed Mraz). Zatim gromoglasni aplauzi, također spontani, a onda kupaće na sebe, pa buć u bazene kako bismo sa sebe sprali sav jed i jad svakodnevice!

A. D.

Čestitka državnog tajnika Zvonka Milasa

Drage Hrvaticе i Hrvati, vrijeme božićnih blagdana nas navodi na prisjećanje svega što smo učinili tijekom godine, na određivanje želja i ciljeva u sljedećoj godini. I iznova nas upućuje jedne na druge. Na zajedništvo, na naš hrvatski narod, na našu veliku hrvatsku obitelj diljem svijeta.

Pritom se neizbježno nameću pitanja: što nas ispunjava, što nam daje smisao? Činiti razliku, borba za pravdu, stvaranje ljepote, briga za druge, pomaganje hrvatskom narodu, ljubav prema Hrvatskoj.

Kada se osvrnemo na sva važna dostignuća u našim životima, od rođenja, krštenja, odlaska u školu, vjenčanja, proslave naših brojnih uspjeha, ispraćaja naših voljenih, slavlja naših blagdana, stvaranja naše države – uvijek smo svi kao narod bili zajedno. Jedni za druge, gradili mostove, radovali se zajedno, borili se zajedno

protiv nepravdi i laži, prisjećali se zajedno žrtava Domovinskog rata, slavili zajedno, učili zajedno. S koljena na koljeno čuvamo i nadopunjujemo našu baštinu, naše vrijednosti i naša načela, istovremeno prihvaćajući naše različitosti, kao i naše zajedničke ciljeve.

Suočavamo se sa svim predstojećim izazovima, osnaženi jedni drugima.

Smisao ne treba tražiti, smisao smo naslijedili od naših predaka: učiti, voditi, nadahnjivati i podržavati jedni druge.

U tom ozračju, s nadom da će nam proslava Isusovog rođenja ugrijati srca i okrenuti jedne prema drugima diljem svijeta, u ime Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, kao i u svoje osobno ime, želim nam svima blagoslovljen Božić i uspješnu 2019. godinu!

Završni program ovogodišnjeg *Ciklusa hrvatskog filma u Vojvodini*

Milenijski Šime i u Subotici

Milenijska fotografija opredjeljenje je i brend hrvatskoga umjetnika, akademskog filmskog i televizijskog snimatelja **Šime Strikomana**. On je bio gost na završnom dijelu ovogodišnjeg *Ciklusa hrvatskog filma u Vojvodini*, održanom u Art kinu *Lifka* u Subotici u petak, 21. prosinca.

Šime Strikoman kaže kako je već 50 godina za kamerom i da ga to na poseban način fascinira.

»I to od prvoga dana kada sam u Šibeniku kupio fotoaparat *smena 8*. Svakodnevno sam radio u tome mediju. I sada, nakon angažmana poput direktora fotografije, za što sam se školovao, do snimatelja, režisera, producenta, izdavača i mnoštva zanimanja na tu temu. U posljednjih 20 godina sam se posvetio svojim bren-dovima – *Milenijskoj fotografiji*, projektu *Terra Croatica* i Festivalu *Žudija*, čuvara Kristovog groba. Oni su u većoj mjeri isprepleteni.«

Milenijska fotografija

Rad na *Milenijskoj fotografiji* Strikoman je započeo 2000. godine s namjerom da se obilježi prelazak iz drugog u treći milenij.

»Ona je odmah dobila taj naziv, milenijska, ali nisam očekivao da će ju gradovi tako prihvatiti. Poslije 18 godina možemo se pohvaliti brojkom od 654 rada, sudjelovalo je u njima do sada oko 500 tisuća ljudi, u 215 gradova i to u pet zemalja, najviše u Hrvatskoj, potom u Bosni i Hercegovini, Sloveniji, Mađarskoj i Češkoj. Snimamo s visine od oko 30 metara. Ljudi gledaju u mene, ja s njima komuniciram, pričam uz pomoć bežičnog mikrofona i razgla-sa, često im i recitiram, čak pjevam, i njih zamolim da rade to isto, tako da to sve bude događaj. Oni imaju na tlu označena mjesta gdje trebaju stati te im je to relativno lagano za izvesti. U Hrvatskoj su ljudi već i uigrani, pa mi pomažu u slaganju. A ja želim vidjeti njihova lica. Na fotografiji maloga formata to nije uočljivo, no kada se ona poveća na red veličine metra doista se prepoznaju njihova lica i mogu se vidjeti da su tu. Moderna tehnologija omogućava i više od toga, gdje se uz pomoć društvenih mreža na takvoj foto-

grafiji može staviti tag za svakoga tko je na njoj. Idemo i k tome da sačinimo aplikaciju, da ljudi sami napišu svoje ime.«

Suradnja sa Suboticom

Želja je Šimi Strikomanu načiniti milenijsku fotografiju i u Subotici.

»Cijeli me je život pratila nadahnuta priča mojih djeda i bake, koji su prije pedeset godina boravili u Subotici i vozili se fijakerom. Tako sam pomislio da bi se moglo i na tu temu nešto napraviti. No, uključena je i *Dužijanica*, mogli bismo nešto napraviti i u Tavankutu ili u drugim selima...«

Strikoman vodi i Vodički festival *Žudija*. Kao smotra čuvara Kristova groba, festival se održava svake godine u drugoj župi na Uskrsni ponedjeljak i ima raspored održavanja do 2054. godine.

»Doznao sam da i u Subotici postoji običaj čuvara Kristovog groba, te bismo voljeli, ako dečki imaju volje, da dođu i vide naš običaj te prikažu običaje bunjevačkih Hrvata i na taj način nam još više upotpune festival.«

Dokumentarni film

Ante Marić, autor dokumentarnog filma *Milenijski Šime* koji je prikazan u okviru *Ciklusa*, poznaje Šimu Strikomana više od 40 godina.

»Ja sam znao što je i kako Šime radio, te sam predložio dokumentarac o njemu, jer sam znao da ću imati zanimljiv materijal te da će to tv gledateljima biti zanimljivo. Prvo sam planirao 30 minuta. Prepustio sam Šimi izbor sugovornika koji će govoriti o njemu, raznih kategorija, i vidio sam da 30 minuta neće biti dovoljno. Tako smo ušli u kategoriju do 50 minuta.«

Gledatelji u Art kinu *Lifka* razgovarali su sa Šimom Strikomanom, postavljali pitanja i tako se izravno upoznali s čovjekom na čijoj će se milenijskoj fotografiji možda i naći, jednoga dana.

S. Jurić

Vremenske (ne)prilike u starim zapisima

Nije bilo lako...

Ljeto kada se isušilo jezero Palić * Ljudi stvaraju – oluja ruši * Kako je veliko nevrijeme u ljeto 1925. godine opisano u Subotičkoj Danici * Vrela ljeta, suše, požari i oskudica

U vrijeme kada je većina stanovnika živjela od plodova s njiva i uzgoja stoke, svaka klimatska neprilika utjecala je na egzistenciju i opće ekonomsko stanje. Pojedini takvi događaji ostali su zabilježeni u kronikama grada i okolice. Po tragičnim razmjerama upamćena je, primjerice, godina kada se jezero Palić osušilo.

»Godine 1863. vladala je velika oskudica usljed suše koja je zahvatila ove krajeve. Padaline su te godine bile neznatne, tako da se jezero Palić, čija visina vodostaja zavisi jedino od padalina, te godine po drugi put u svojoj historiji osušilo...« (**Katarina Ulmer**, »Mlinarstvo u Subotici do Nagodbe 1867.«, *Zbornik za društvene nauke* 1968.).

Borbe s vodama

Arhivist i povjesničar **László Magyar** navodi kako su 1860-ih u Subotici vladale velike suše i česti požari (»Razvoj grada i njegova arhitektura«, *Rukovet* broj 7-8-9, rujna 1995.): »Zbog toga grad donosi odluku o iskopavanju javnih i uspostavljanju arterskih bunara«. Do prvog bušenog bunara s kvalitetnom vodom iz dubljih

slojeva proći će, ipak, još dva desetljeća. Grad se s jedne strane susreće s nedostatkom kvalitetne, zdravstveno sigurno pijaće vode, na šta ukazuju i liječnici, a s druge strane se suočava s problemom poplava. »U Povijesnom arhivu postoji veliki broj dokumenata koji svjedoče o borbi sa subotičkim vodama« – piše Magyar, citirajući predstavku šefa subotičke policije iz 1880. upućenu Privrednom savjetu, koja slikovito prikazuje nevolje stanovnika s poplavama u pojedinim dijelovima grada. – »Opće je poznato, da se s dolaskom jeseni pojavljuju problemi kiša, koje se, zbog nedostatka kanalizacione mreže skupljaju na pojedina mjesta u gradu, oštećujući imovinu građana. Jedna od 'crnih točaka' u gradu je i takozvana ciganska bara i to u osmom kvartu. Zbog njenog 'vodenog dejstva' urušeno je više od 60 dvorišnih placeva pa su se tako oštetili vrtovi u koje je uložen veliki trud njihovih vlasnika, a ruinirano je i više objekata...« (Korito Ciganske bare sa starih karti grada danas je prekriveno kućama i dvorištima. Prostirala se na prostoru danas omeđenom ulicama Arsenija Čarnojevića, Kumnovskom, Ivana Zajca i Miloša Obilića.)

Još su vidljivi tragovi oluje

Bilješke o štetama koje su nastajale i narednih desetljeća, pa i u iznenadnim i neočekivanim situacijama kao što je veliko nevrijeme, sačuvane su i u dokumentaciji o povijesti crkve u Žedniku. Crkva sv. Marka u Žedniku građena je od 1906. do 1909., a posvećena je 1911. godine. Kakve su sve nevolje vidjeli i doživjeli naši preci u to vrijeme?

»Svakako je zanimljiva molba što su je braća **Lulić** uputili Gradskom poglavarstvu. Molba je napisana 3. rujna 1909., a doslovce glasi: »Žedničku smo crkvu završili, ali je nismo predali. Međutim, 1. rujna bila je silovita oluja u Žedniku i okolici, pa je načinila mnogo štete i na samoj crkvi: razbila je brojne crijepove, srušila jedan mali zvonik, ostavila je obojene prozore. Mole, dakle Gradsko vijeće neka im prizna i nadonadi štetu. Poglavarstvo je imalo razumijevanja i priznalo je štetu, kako to razabiremo iz spisa« – bilježi dr. **Ante Sekulić** u publikaciji *Selo na raskrižju putova – stoljetnica žedničke župe*.

Ali, oluja 1925. nanijela je štetu koja se i danas vidi na panorami sela: srušen je zvonik koji ni do 21. stoljeća nije nadoknađen. Da se nad crkvom sv. Marka u Žedniku nekada, do 1925. godine, uzdizao centralni toranj i zvonik na visini od 47 metara, dajući, tada još novom objektu, skladan izgled i konture, podatak je malo znan današnjim generacijama, rođenim nakon tog dalekog vremena. Već devet desetljeća prvi pogled na ulazu u selo iz pravca Subotice pada na »okrnjeni« crkveni toranj, kraći za skoro 17 me-

Crkva sv. Marka u Žedniku 2016. godine

Nekadašnji izgled žedničke crkve crtežom u olovci prikazao je Ferenc Sič, rodom iz Žednika. Crtež je naknadno obojen (iz dokumentacije Grge Kujundžića)

tara od podignutog prilikom gradnje crkve, što je slika koja traje u sjećanju svih, pa se učini kao da je oduvijek tako bilo. Što se s tornjem dogodilo?

»Težak udarac je pogodio novu crkvu i župljane. Veliko nevrijeme kolovoza 1925. godine, oštetilo je žedničku crkvu. Posljedice nevremena su još i sada vidljive. Zvonik je, naime, još i danas ostao nepopravljen. O cijelom događaju dala je izjavu župnikova sestra **Ana Evetović**. Ona priča: »Bila je toga dana silna zapara. Bili su svi prozori na župnom dvoru otvoreni. Najednom, digla se silna oluja koja se brzo približavala. Kapelan i ja smo brzo zatvarali prozore i kada smo to završili, gledali smo kroz prozor vani, prema crkvi. U to silni vjetar podigne krov crkvenog tornja u vis, u zraku se prevrne i križem prema dolje padne na zemlju. Zvonik je pao na istočnu stranu od crkve, a križ se zarije u zemlju duboko oko 3 metra (*Povijest župe...*, str. 30)«. (iz publikacije dr. Ante Sekulića).

Autor dalje bilježi: »O nevremenu netom spomenutom zabilježeno je u godišnjaku *Subotička Danica* za 1926. Ali treba pripomenuti da je oluja srušila lijepi gotički zvonik sv. Jurja/Đurđa u Subotici i iskrivila ('usukala') građu zvonika župne crkve sv. Roka u Subotici. Stradali su brojni ljudi, životinje i usjevi (poglavito kukuruz). Takva olujina nije zabilježena više na onom području«.

Dramatično svjedočanstvo

Veliko nevrijeme, po svemu sudeći, zahvatilo je tada šire područje. *Subotička Danica* za 1926. u rubrici *Kronika* bilježi:

»Nevrijeme. Prošloga ljeta pravo je nevrijeme vladalo po Bačkoj. Česte i velike kiše biše, neobično mnogoput je bilo velikih bura i vjetrova. 25 – kolovoza cijeli dan je bila velika zapara, a nebo mutno. Oko 4 sata poslije podne podigne se strahovita oluja i prodriše oblaci te zavladao pravi sud Božji: Grmi, puca, sjeva, drvlja se lome, krovovi padaju dolje a voda potokom teče na sve strane. Učinjena je silna šteta, koja se ne da naknaditi. U Subotici poruše-

ne su tri crkve: sv. Roke, sv. Đurđa i na Žedniku. Bojmo se Boga.«

Klima i njene čudi... Žarka ljeta, sušne godine, velike kiše, oluje i mnoge druge klimatske nedaće s kojima se susrećemo danas, pratile su i naše pretke. Kakva li se to prašina uzdizala, ili pak »čupalo« iz blata, u vrijeme dok se atarskim putovima bez tvrde podloge putovalo zapregom.

Ostalo je zapisano dramatično svjedočanstvo iz kolovoza 1929. godine kad su nad sjevernom Bačkom, kako navode kroničari, vladale nezapamćene vrućine.

»Tih dana u popodnevним satima, u sastavu kompozicije teretnog vlaka koji se kretao od Bačke Topole prema Subotici zapalio se, najvjerojatnije usljed velike žege i trenja osovina, jedan veliki vagon natovaren buradima nafte i benzina. Požar je primijećen još na putu, ali je vlakovođa odlučio doći do žedničke željezničke postaje i tu vlak prebaciti na neki sporedni kolosijek radi gašenja, jer se to na otvorenoj pruzi nikako nije moglo učiniti.« (Iz knjige *Žedničke iskre – kronika Novog Žednika*, **Miloša B. Lukića**)

Izgled žedničke crkve do oluje u kolovožu 1925. godine na koricama Sekulićeve knjige

Bio je to tragičan dan za Novi Žednik. U blizini zapaljenog vagona koji se sve više rasplamsavao bilo je odraslih, ali i radoznale djece. Tijekom gašenja vagon je eksplodirao. Nastradali su ljudi koji su gasili požar i još mnogi u blizini. Do subotičke bolnice je bilo daleko, a u cijelom Novom Žedniku nije bilo ni jednog bržeg prijevoznog sredstva od običnih taljiga. Srećom je dvadesetak minuta poslije nesreće naišao vlak iz Bačke Topole ka Subotici, kojim su svi teže ozlijeđeni otpremljeni u subotičku bolnicu.

Nikada nije bilo lako...

Katarina Korponaić

(Podaci i fotografije iz knjige **Katarine Korponaić** *Tajanstvena Subotica*, u izdanju Povijesnog arhiva Subotica 2017. godine)

Godina na izmaku iz ugla jednog somborskog poljoprivrednika

Stočari na klackalici

Cijena mlijeka nepromijenjena je godinama i jedina zarada je premija i poticaji po muznom grlu. Trenutačno je isplativ tov junadi

Tomislav Vuković član je veslačke ekipe *Salašari somborski* HKUD-a *Vladimir Nazor*, ali veslanje je njegov hobi. Ono što radi i od čega živi je poljoprivreda – ratarstvo i stočarstvo. Kako smo na koncu 2018. godine prilika je to da od ovog mladog poljoprivrednika iz salaša Gradina čujemo kako ocjenjuje proteklu godinu, prije svega kada je riječ o stočarskoj proizvodnji, jer je to posao koji je Tomislav preuzeo od svojih roditelja koji su tov junadi i proizvodnju mlijeka započeli još 1983. godine. Danas ovo obiteljsko poljoprivredno gazdinstvo drži tovnju junad i muzne krave i naravno uz to se bavi ratarstvom. Ocjena ovogodišnje ratarske proizvodnje već je poznata, pa smo priču s Tomislavom fokusirali na stočarstvo.

Isplate redovite, a zarada mala

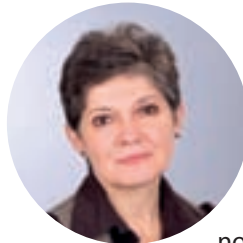
Tomislav je obiteljsku farmu preuzeo 2001. godine i tih prvih godina u štali je bilo oko 15 krava i junica. Godinama se broj povećavao, pa je u najboljim godinama broj grla u staji bio čak udvostručen u odnosu na prve godine.

»Sada je u staji 21 muzna krava, ali planiramo taj broj postupno smanjivati i polako sasvim ugasiti proizvodnju mlijeka. Što je razlog? Pa, cijena mlijeka koja je ista, nepromijenjena već nekoliko godina. Mi za litru mlijeka dobivamo 32 dinara. To je cijena koja možda i jedva pokriva troškove proizvodnje. Jedino gdje u ovoj proizvodnji imamo zaradu jest poticaj države od 25.000

Tjedan u Somboru

Popis želja

Uz objavljivanje (i usvajanje gradskog proračun) obznanjen je Somborcima i plan kapitalnih ulaganja za narednu godinu. A u tom su planu kapitalne investicije, čija vrijednost premašuje 1,5 milijardi dinara.

Od toga, kako je planirano, 375 milijuna dinara bit će uloženo iz gradske kase, a skoro 1,2 milijarde dinara treba u Sombor stići iz Beograda i Novog Sada. Ono što mi je u cijeloj priči sada nejasno jeste jesu li ovih beogradskih i novosadskih 1,2 milijarde dinara sigurni »novci« ili su tek popis lijepih želja za čije ostvarenje će se tek trebati potruditi. Kako dobrim projektima, tako i dobrim vezama tamo gdje se odlučuje o tim istim »novcima«.

A na popisu su vodovod u Doroslovu (143 milijuna dinara), izgradnja i opremanje tržnice u lancima (72 milijuna). Da, iste one tržnice koju je svojevremeno na užas Somboraca htio iseliti jedan nadobudni (srećom, bivši) lokalni moćnik. Planirana je i izgradnja ceste od Stapara do Sivca, a samo onaj dio koji pripada Gradu Somboru koštati će 840 milijuna dinara. U nastavak rekonstrukcije Gradske kuće trebalo bi biti uloženo 8,5 milijuna, nastavak rekonstrukcije Graškovićeve palače 61 milijun, rekonstrukciju mosta u Monoštoru 22 milijuna... I tako do 1,5 milijardi dinara. Nema se tu što puno zamjeriti tom popisu. Ili možda popisu lijepih želja. Ovisi o tome što će do konca naredne godine od planiranog biti stvarno i urađeno. Nema se što zamjeriti, ali nešto fali. Fali obilaznica. Odnosno njen konačni završetak, na koji će Somborci još pričekati (u najboljem slučaju) još koju godinu. A znači da će (u najboljem slučaju) još koju godinu kroz grad tutnjati teretnjaci. Oni koji iz pravca Apatina idu ka Subotici ili granici s Hrvatskom, oni koji iz pravca Vrbasa idu ka Subotici, ili granici s Hrvatskom kod Bezdana. Ili, jednostavnije rečeno, fali nam spajanje Apatinskog puta i ceste koja vodi ka granicama s Mađarskom i Hrvatskom i spajanje Subotičkog puta s cestom koja vodi iz pravca Vrbasa. Ili još jednostavnije rečeno: fali nekoliko stotina milijuna dinara. Za projekte nisam sigurna. Ako ih nema, to je još poprilično milijuna više.

Z. V.

dinara koji dobivamo po muznoj kravi i premija za mlijeko od sedam dinara po litri«, kaže Tomislav.

Tu zaustavljam njegovu priču kako bih ga pitala jesu li prerađivači i država redovni u isplati. Kaže uglavnom da, jer velikih kašnjenja u isplatama nema.

»S mljekarom kojoj isporučujemo mlijeko korektno surađujemo. Isplata je od 20. do 25. u mjesecu za prethodni mjesec. Tako je već godinama. To je dobro, jer znamo kada možemo očekivati novac, pa kredite koje uzimamo tempiramo prema dinamici te isplate. Moram priznati i da država sada premiju za mlijeko isplaćuje redovito. Dobili smo ovih dana i poticaj po muznom grlu. To je malo kasnilo u odnosu na prijašnje godine, ali kad god dođe uvijek je dobro došlo. Nama bi više značilo da taj novac dođe prije sjetve, kada trošimo i najviše goriva, a gorivo je ono i što je u ratarskoj proizvodnji najskuplje. Sjećam se priča naših starih da je bilo i takvih razdoblja kada su cijena goriva i mlijeka bile izjednačene. A gdje smo danas?«, više za sebe nego li očekujući odgovor pita Tomislav.

Tov junadi isplativa proizvodnja

Da će nova 2019. godina donijeti povećanje otkupne cijene mlijeka Tomislav ne vjeruje i zato i razmišlja o promjeni strukture svoje stočarske proizvodnje.

»Daj Bože da ne bude još i niža. Za nas proizvođače prihvatljiva bi bila cijena od 40 dinara po litri. Govorim o cijeni koju plaćaju prerađivači, dakle cijeni bez premije. Naravno da se ovakva proizvodnja koja je širena godinama ne može odjednom ni ukinuti, već postupno idemo na smanjenje broja muznih grla, pa vidjet ćemo. Pokušat ćemo malo mijenjati strukturu tako što planiramo povećanje broja tovnih junadi. Cijena je sada dobra. Trenutačno je do 2,4 eura po kilogramu žive mjere, a drugo tov junadi manje je zahtjevan posao od držanja muznih krava. Nismo mi to sada počeli planirati već smo se tovom junadi bavili i kada je cijena bila 1,92 eura. Godišnje možemo prodati 50-60 bikova. Najavljuju i da će poticaji za ovu proizvodnju s 10.000 dinara biti povećani na 15.000 dinara. Doduše, kod isplate tih poticaja ima problema, jer kasne i po godinu dana. Tu je prava konfuzija, jer kada zovemo i pitamo odgovor je »u obradi ste«, a kada vi u četiri-pet tura godišnje predajete bikove, više se ne može pratiti koja tura je isplaćena, koja se još čeka«, kaže Tomislav.

Bez obzira hoće li istrajati u proizvodnji mlijeka ili će težište biti tov junadi Tomislavu je potrebno osigurati hranu i sijeno za stoku. Sa svojih njiva, dakako. Onih u vlasništvu ili u zakupu. Kao stočar, ima pravo prečeg zakupa državnih oranica, ali u praksi to nije idealno.

»Ono što nije dobro je da se, kada se određuje koliko državnih njiva trebamo kao stočari dobiti po pravu prečeg zakupa, odbija zemlja koju imamo u vlasništvu ili u zakupu od fizičkih osoba. Recimo, ako po broju grla ja imam pravo na 50 hektara zakupa državnih njiva, a imam svojih 20 hektara, onda neću dobiti u zakup 50 već 30 hektara. S druge strane, netko može licitirati 100, 200, 500 hektara. Njima nije puno, a nama je puno dati 10-15 hektara u zakup. Što to znači? Da mi ne trebamo raditi više zemlje od onoga što 'pokriva' ishranu stoke?«, kaže on.

I kada smo se pri kraju razgovora već dotaknuli ratarstva i zemlje, Vukovića pitam i za komentar o poticajima za ratarsku proizvodnju.

»Te poticaje bolje da ukinu. Ne pomažu nam puno, ali su uvjetovali da se cijena zakupa njiva drastično poveća«, kaže Tomislav.

Z. Vasiljević

Dražen Štimac, novinar dopisnik za Srijem redakcije na hrvatskom jeziku Radiotelevizije Vojvodine

Nije sve divno i krasno

Samo kada pođete u srijemska mjesta u kojima je bilo progona, možete vidjeti da se ljudi plaše bilo što reći na tu temu * Prosto se nameće pitanje da ako je sve dobro, zašto je problem da govorimo o tim događajima ili o tome uvijek hoće govoriti jedna-dvije osobe ili nitko, kaže Dražen Štimac

Skoro sedam godina **Dražen Štimac** iz Vognja, mjesta u Srijemu, dio je redakcije na hrvatskom jeziku Radiotelevizije Vojvodine. Iako po završetku studija nije ni sanjao da će mu novinarstvo biti profesija (završio je turizam i hotelijerstvo), rado je prihvatio da postane dio tima redakcije na hrvatskom jeziku i izvještava sa šireg područja Srijema.

Početak rada bio mu je, kako kaže, prilično izazovan. Danas, nakon više godina bavljenja novinarskom profesijom, djeluje zadovoljno u poslu koji radi, usprkos tomu što mu je dan često prekratak za sve obveze koje ima. Zahvaljujući njegovom angažmanu svakodnevno na Dnevniku RTV-a 2 u 17:45 možemo pogledati priloge o aktualnim događanjima s područja Srijema.

Brzina

»U Radioteleviziju Vojvodine došao sam raditi u vrijeme dok je urednik bio **Ivan Benašić**, s kojim sam imao odličnu suradnju. Takva suradnja se nastavila i sa sadašnjom glavnom i odgovornom urednicom **Jelenom Tumbas**. Puno toga nisam znao i učio sam u hodu, jer rad u redakciji koja šest dana u tjednu emitira TV

Dnevnik zahtijeva određenu brzinu. Nisam ni pomišljao koliko je dugo televizijskih deset minuta, za koje se svi u redakciji i u dopisništvima u Somboru i Subotici trudimo. Morao sam naučiti kakav je sam proces rada unutar RTV-a: od pisanja naloga, odlaska na teren, pa sve do same pripreme priloga i montaže. Izazov je u biti svaki odlazak na teren, jer nikad nisi dovoljno pripravan. Bez obzira koliko nešto planirao, ovo je posao u kojem ti okolnosti na terenu i osobna snalažljivost često diktiraju sve. Novinari nisu svemogući i ponekad je stvarno teško doći do pravih sugovornika i priča kakve tražimo. Osobno se trudim da kroz svoj rad na televiziji pronađem i prikazem obične ljude i pokušam prikazati njihove živote, probleme, običaje...«, kaže Štimac, dodajući da mu je obitelj uvijek pružala najveću podršku, na čemu im je neizmerno zahvalan.

»Za sve što sam ostvario i postigao u mom cjelokupnom životu ponajviše dugujem mojoj obitelji koja je uvijek bila tu za mene. Kada god bih imao neku dvojbu u životu odustati ili nastaviti s nečim, tu su tada upravo bili moj otac, majka i brat da mi pruže podršku. Mislim da je čvrsta obitelj kakvu imam upravo oslonac za sve. Kada ih imaš možeš pitati bilo što u životu«, kaže on.

Teže do sugovornika

Unatoč tome što izvještava sa šireg područja Srijema (od Šida, Srijemske Mitrovice, Rume, Golubinaca, Stare Pazove, Zemuna, a često i iz Beograda), ponekad je teško doći do informacija. No, zahvaljujući snalažljivosti, često komunikaciji sa suradnicima iz gotovo svih mjesta u Srijemu (ali i čestim putovanjima), uvijek se pronađe odgovarajuća tema.

»Doista sam netko tko jako puno vremena provodi putujući. Više ni sam ne znam kako postićem neke stvari. U biti, kad se hoće sve se može, ali je neki put to doista teško. Moj je dojam da su ljudi zbog brzine života i sveopće situacije izgubili osjećaj za bilo što. Svako tko iole poznaje novinarsku profesiju zna koliko je važno uspjeti pronaći odgovarajućeg sugovornika. Mnogo puta se zna dogoditi da imam odličnu temu o kojoj bi bilo važno izvijestiti, ali jednostavno ne možeš doći do sugovornika, ili on prosto odbija očitovati se po određenom pitanju. Pogotovo

se to odnosi na našu zajednicu, jer su neke od tema još uvijek škakljive i ljudi prosto neće govoriti o njima», navodi Dražen.

Strah kao srž problema

U svom dosadašnjem radu imao je priliku izvještavati s različitih kulturnih događaja, surađivati s prvim ljudima državnih institucija, predstavnicima krovnih hrvatskih tijela, sa župnicima, predsjednicima hrvatskih udruga, pojedincima.

»Po meni je najvažnije ostati čovjek. Prosto ne dopustiti da vas određene životne okolnosti promijene. Također, ne trebamo se plašiti ili ustezati pitati za bilo što. Nikada ne znamo sve. Najviše volim kada se bavim običnim ljudima i njihovom svakodnevnicom. Tu se vidi kako, bez obzira što se događalo oko njih i što političari govorili, oni imaju svoje živote koje žive, a tu se najbolje vidi ljudska snalažljivost i sposobnost da se privikne na bilo što«, kaže Štimac ističući da Hrvati u Srijemu još uvijek nisu u dovoljnoj mjeri spremni govoriti o svojim problemima.

»Mislim da je razlog tomu taj što je još uvijek prisutan strah. I u vašem tjedniku je nedavno jednog od sugovornika bilo 'strah'. Samo kada pođete u srijemska mjesta u kojima je bilo progona, možete vidjeti da se ljudi plaše bilo što reći na tu temu. Čim se i spomene to pitanje, svugdje je isti odgovor: kako je u pitanju višenacionalna sredina i kako su odnosi među zajednicama danas dobri, te kako su oni uspjeli to ostaviti iza sebe. I tu se svaka daljnja priča završava. Prosto se nameće pitanje da ako je sve dobro, zašto je problem da govorimo o tim događajima i zašto o tome uvijek hoće govoriti jedna-dvije osobe ili nitko. Ma koliko nas političari htjeli uvjeriti u to kako su odnosi harmonični i kako je sve divno i krasno, to izbjegavanje da se priča, da se na dostojan način sjećamo tih događaja, govori sve. Bez točnih brojki i presuda bilo gdje u regiji, opet ostavljamo prostor nekim ljudima da danas-sutra opet mogu manipulirati i pozivati na neke nove sukobe.«

Suradnja, na obostrano zadovoljstvo

A kako bi se došlo do svih informacija, ponekad je i suradnja s kolegama iz drugih manjinskih medija iznimno važna.

»Poučenim dosadašnjim iskustvom, suradnja s drugim kolegicama i kolegama može neki puta mnogo pomoći. Konkretno, u našoj medijskoj kući iznimno je važno da surađujemo između sebe, jer neki put kada nisam nazočan na nekom događaju upravo tada kolegijalnost dolazi do izražaja. I s kolegama u *Hrvatskoj rijeci* imam uspješnu dugogodišnju suradnju. Kolegica i ja pokrivamo cijeli Srijem i moramo se baviti raznim temama. Tako da je svaka pomoć dobrodošla«, ističe on.

Prevelika očekivanja

I kako na kraju razgovora kaže, mnogo voli Vojvodinu, a posebice njegov rodni Srijem. Novinarski posao mu je omogućio da sreće i upoznaje različite ljude, izvještava o raznim stvarima i događajima, a posebice se ponosi hrvatskim običajima i kulturom i time što su Hrvati u Srijemu uspjeli opstati unatoč političkoj i društvenoj situaciji.

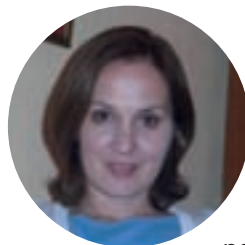
Kako nam je kazao, uloga novinara važnija je nego li se ponekad čini.

»Uloga novinara je iznimno važna, jer smo mi ti koji trebamo ukazivati na probleme. Nekako imam dojam da ljudi danas imaju prevelika očekivanja od nas. Oni smatraju kako su mediji ti koji trebaju rješavati spomenute probleme, a ne država i na koncu njene institucije«, zaključuje Štimac.

S. D.

Tjedan u Srijemu

Razvoj turizma

Svima je poznato koliki je turistički značaj Fruške gore, s obzirom na bogatstvo kulturnog naslijeđa, prirodne ljepote i brojne turističke komplekse i izletišta. Na ovom području nalazi se 27 nepokretnih

kulturnih dobara od izuzetnog značaja, od čega su 23 spomenika kulture. Sve su to razlozi zbog kojih država pronalazi način da unaprijedi infrastrukturu najavljenom gradnjom Fruškogorskog koridora. Pokrajinska vlada je u Programu razvoja turizma uvrstila Frušku goru među četiri značajne turističke destinacije na svom području, a i privatni investitori su najavili nova ulaganja. U cilju svih sadržaja na području Fruške gore Javno poduzeće za prostorno i urbanističko planiranje i projektiranje i Zavod za urbanizam Vojvodine iz Novog Sada izradili su Prostorni plan područja posebne namjene Fruška gora, koji je predstavljen na 27. Međunarodnom salonu urbanizma, održanom u studenom u Rumi. Fokus ovog plana je na razvoju turizma korištenjem prirodnih i stvorenih potencijala područja i lokalnog stanovništva, uređenjem postojećih i planiranjem novih turističkih sadržaja na Fruškoj gori. Plan obuhvaća općine Beočin i Srijemske Karlovce, dijelove općine Bačka Palanka, Inđija, Irig, Ruma i Šid i dijelove gradova Novog Sada i Srijemske Mitrovice. Planom je također predviđen razvoj brojnih turističkih ponuda kao što su turizam specijalnog interesa (pješačenje, planinarenje, jahanje...), kulturno-tematske rute, poslovni turizam, zdravstveni, spa i wellness turizam, ali i ruralni turizam i organizacija manifestacija i događaja u naseljima Fruške gore, vezanih za očuvanje lokalne tradicije. No, da bi se ostvarilo sve predviđeno, primarni zadatak u implementaciji Prostornog plana je poboljšanje veza između naselja na ovom području. Zato se kao primarni turistički pravac posebno izdvaja Fruškogorski put koji spaja krajnje točke područja posebne namjene na pravcu istok – zapad i povezuje sve ostale pravce iz pravaca sjever – jug. U skladu sa svim navedenim, razvojni cilj ovog područja trebao bi biti (na zadovoljstvo svih stanovnika koji tamo žive) dinamičniji razvoj turizma u odnosu na ostale privredne grane, ali i kontrolirani razvoj poljoprivrede i šumarstva.

S. D.

SIJEČANJ Januar

- P 1 **NOVA GODINA**
MARIJA BOGORODICA
U 2 Bazilije, Grgur Nazijanski
S 3 Ime Isusovo, Genoveva, Anastazija S.
Č 4 Dafroza, Angela F., Borislava
P 5 Telesfor, Emilijan, Miljenko
S 6 BOGOJAVLJENJE (Tri kralja), Gašpar
N 7 **KRŠTENJE GOSPODINOVO**
Rajmund P., Rajko, Zoran
P 8 Gospa od brze pom., Severin, Teofil
U 9 Julijan, Miodrag, Živko, Alix
S 10 Agaton, Dobroslav, Grgur X.
Č 11 Honorat, Neven, Higini
P 12 Ernest, Tatjana Rimska
S 13 Hilarije, Veronika, Radovan
N 14 2. **NEDJELJA KROZ GODINU**
Feliks, Srećko, Veco
P 15 Pavao pust., Mavro, Anastazija, Stošija
U 16 Honorat, Marcel, Oton, Mislav
S 17 Antun op., Leona, Vojmil, Lavoslav
Č 18 Margareta Ug., Priska, Premila
P 19 Mario Kanut, Ljiljana, Marta
S 20 Fabijan, Sebastijan
N 21 3. **NEDJELJA KROZ GODINU**
Agneza, Janja, Neža, Ines
P 22 Vinko Đakon, Anastazija, Irena R.
U 23 Emerencijana, Ema, Vjera, Milko
S 24 Franjo Saleški, Bogoslav
Č 25 OBRAĆENJE SV. PAVLA ap., Ananija
P 26 Timotej i Tit, Bogoljub, Tješimir
S 27 Anđela Merici, Pribislav, Živko
N 28 4. **NEDJELJA KROZ GODINU**
Toma Akvinski, Tomislav
P 29 Valerije, Konstancije, Zdeslav
U 30 Martina, Gordana, Darinka, Jacinta
S 31 Ivan Bosco, Saturnin, Marcela

VELJAČA Februar

- Č 1 Sever, Brigita, Miroslav
P 2 Prikazanje Gospodinovo, Marin, Marija
S 3 Blaž, Vlaho, Tripun, Oskar, Dubravko
N 4 5. **NEDJELJA KROZ GODINU**
Veronika Jeruz., Andrija Corsini
P 5 Agata, Jagoda, Dobrila, Silvan, Goran
U 6 Pavao Miki i dr., Doroteja, Dorica
S 7 Pio IX., Držislav, Rastimir
Č 8 Jeronim Emilijani, Jozefina B., Jerko
P 9 Apolonija, Sunčana, Borislava
S 10 Alojzije Stepinac, Skolastika
N 11 6. **NEDJELJA KROZ GODINU**
Gospa Lurdska, Mirjana
P 12 Eulalija, Zvonka, Zvonimir, Damjan
U 13 Katarina Ricci, Božidarka, Kastor
S 14 Čista srijeda - Pepelnica
Valentin, Zdravko, Valentina
Č 15 Klaudije Col., Georgija, Agapa
P 16 Julijana, Miljenko, Đula
S 17 7 utemelj. Reda slugu BDM, Donat
N 18 1. **KORIZMENA NEDJELJA (Čista)**
Bernardica, Šimun, Gizela
P 19 Bonifacije, Konrad, Blago, Ratko
U 20 Leon, Lav, Lea
S 21 Petar Damiani, Eleonora, Damir (kvatre)
Č 22 Katedra sv. Petra, Tvrtko, Izabela
P 23 Polikarp, Grozdan, Romana (kvatre)
S 24 Montan, Modest, Goran (kvatre)
N 25 2. **KORIZMENA NEDJELJA (Pačista)**
Viktorin, Valpurga, Hrvoje, Darko
P 26 Aleksandar, Sandra, Branimir
U 27 Gabriel od Žalosne Gospe, Tugomil
S 28 Roman, Teofil, Radovan, Bogoljub

OŽUJAK Mart

- Č 1 Albin, Hadrijan, Jadranka
P 2 Janja Pr., Lucije, Iskra, Čedomil
S 3 Marin, Kunigunda, Kamilo, Zvezdana
N 4 3. **KORIZMENA NEDJELJA (Bezimena)**
Kazimir, Eugen, Natko, Miro
P 5 Euzebij, Teofil, Vedran, Lucije
U 6 Marcijan, Viktor, Zvezdana
S 7 Perpetua i Felicita, Tereza
Č 8 Ivan od Boga, Ivša, Boško
P 9 Franciska Rimska, Franjka, Franika
S 10 Emil, Makarije, Krunoslav
N 11 4. **KORIZMENA NEDJELJA (Sredoposna)**
Eutimije, Kondid, Firmin, Tvrtko
P 12 Maksimilijan, Teofan, Bernard, Budislav
U 13 Kristina, Rozalija, Modesta, Ratka
S 14 Matilda, Miljana, Borislava
Č 15 Klement, Veljko, Vjekoslava
P 16 Agapit, Smiljan, Hrvoje
S 17 Patrik, Domagoj, Patricija, Gertruda
N 18 5. **KORIZMENA NEDJELJA (Gluha)**
Ćiril Jeruzalemski, Cvjetan, Ćiro
P 19 JOSIP ZARUČNIK BDM, Josko, Josipa
U 20 Niceta, Dionizije, Vladislav, Klaudija
S 21 Serapion, Vesna, Kristijan
Č 22 Oktavijan, Jaroslav, Lea
P 23 Turibije, Oton, Pelagije, Dražen
S 24 Latin, Simeon, Javorka, Katarina
N 25 **CVJETNICA - Nedjelja muke Gospodnje**
Dižma, Kvirin, Prokopije
P 26 Emanuel, Sabina, Montan i Maksima
U 27 Lidija, Rupert, Lada
S 28 Priska, Sonja, Nada, Polion
Č 29 Veliki četvrtak, Bertold, Jona
P 30 Veliki petak, Kvirin, Viktor, Vlatko
S 31 Velika subota, Benjamin, Amos

TRAVANJ April

- N 1 **USKRS (VAZAM)**
Hugo, Teodora, Božica
P 2 Uskrsni ponedjeljak, Franjo Paulski
U 3 Rikard, Cvijeta, Radojko, Ratko
S 4 Izidor, Žiga, Strahimir
Č 5 Vinko Fer., Berislav, Mira
P 6 Vilim, Celzo, Rajko, Petar
S 7 Ivan de la Salle, Herman, Gizela
N 8 2. **USKRSNA NEDJELJA (Bijela)**
Dionizije Korintski, Alemka
P 9 NAVJEŠTENJE GOSPODINOVO
Marija Kleofina, Demetrije, Zdenko
U 10 Ezekijel, Apolonija, Sunčica
S 11 Stanislav, Stana, Radmila
Č 12 Julije, Viktor, Davorka, Đula
P 13 Martin I., Ida
S 14 Maksim, Tiberije, Valerijan
N 15 3. **USKRSNA NEDJELJA**
Damjan, Anastazija, Bosiljka
P 16 Josip Benedikt Labre, Bernardica
U 17 Rudolf, Robert, Inocent, Šimun
S 18 Hermogen, Euzebij, Atanazija, Roman
Č 19 Konrad, Ema, Rastislav, Marta, Leon
P 20 Marcijan, Teotim, Bogoljub
S 21 Anzelmo, Goran, Fortunat
N 22 4. **USKRSNA NEDJELJA (Dobri Pastir)**
Soter i Kajo, Teodor
P 23 Juraj, Bela, Đuro, Đurđica, Adalbert
U 24 Fidelis, Vjera, Vjeko
S 25 Marko ev., Ervin, Maroje
Č 26 Kleto i Marcelin, Zorko
P 27 Ozana Kotorska, Jakov Zadrani
S 28 Petar Chanel, Euzebij
N 29 5. **USKRSNA NEDJELJA**
Katarina Sijenska, Kata
P 30 Pio V., Josip Benedikt Cottolengo

SVIBANJ Maj

- U 1 Josip radnik, Sigismund, Žiga, Jeremija
S 2 Atanazije, Eugen, Boris
Č 3 Filip i Jakov ap., Mladen
P 4 Florijan, Cvjetko, Cvijeta, Iskra
S 5 Anđelko, Irena, Maksim, Silvana
N 6 6. **USKRSNA NEDJELJA**
Dominik Savio, Dinko, Nedjeljko
P 7 Duje, Gizela, Boris, Ivan
U 8 BDM Posrednica milosti, Bratoljub
S 9 Pahomije, Herma, Mirna
Č 10 Uzašašće (Spasovo), Ivan Merz
P 11 Mamerto, Franjo Hieronym
S 12 Leopold Mandić, Bodgan, Pankracije
N 13 7. **USKRSNA NEDJELJA**
BDM Fatimska; Servacije, Ema, Vjeko
P 14 Matija ap., Matko, Matiša, Bonifacije
U 15 Izidor, Sofija, Sonja, Jakov
S 16 Ivan Nepomuk, Ubald, Nenad
Č 17 Paskal, Paško, Bruno, Sara, Akvilin
P 18 Ivan I., Venancije, Feliks, Srećko
S 19 Celestin, Teofil, Rajko, Ivan
N 20 **DUHOVI**
Bernardin Sijenski, Zvezdana
P 21 Marija Majka Crkve, Andrija B.
U 22 Helena, Jagoda, Rita, Eugen
S 23 Deziderije, Željko, Željka (kvatre)
Č 24 BDM Pomoćnica, Suzana
P 25 Beda Časni, Grgur VII., Urban (kvatre)
S 26 Filip Neri, Zdenko (kvatre)
N 27 **PRESVETO TROJSTVO**
Augustin Canterburyjski, Bruno, Julije
P 28 German, Vilim, Velimir, Ana Marija P.
U 29 Ervin, Euzebij, Polion
S 30 Ivana Arška, Ferdinand, Srećko
Č 31 **TIJELOVO (Brašančev)**
Pohod BDM, Krunoslava, Vladimir

LIPANJ Jun

- P 1 Justin, Mladen
S 2 Marcelin i Petar, Blandina, Eugen
N 3 9. **NEDJELJA KROZ GODINU**
Karlo Lwanga i drugovi, Dragutin
P 4 Kvirin Sisački, Predrag, Optat
U 5 Bonifacije, Valerije, Darinka
S 6 Norbert, Neda, Paulina
Č 7 Robert, Sabinijan, Radoslav
P 8 PRESVETO SRCE ISUSOVO, Medard
S 9 Srce Marijino, Pelagija, Efrem, Ranko
N 10 10. **NEDJELJA KROZ GODINU**
Margareta, Greta, Biserka, Bogumil
P 11 Barnaba ap., Borna, Borko
U 12 Ivan Fakundo, Bosiljko, Ninko
S 13 Antun Padovanski, Tonko, Antonija
Č 14 Rikard, Rufin, Elizej
P 15 Vid, Jolanka, Ferdinand, Amos
S 16 Franjo Regis, Zlatko, Borko, Zlata
N 17 11. **NEDJELJA KROZ GODINU**
Emilija, Laura, Bratoljub, Inocent
P 18 Marko i Marcelijan, Ljubomir, Grgur
U 19 Romuald, Rajka, Bogdan
S 20 Naum Ohrid., Goran, Margareta
Č 21 Alojzije G., Vjekoslav, Slavko
P 22 Ivan Fisher, Toma M., Paulin Nol.
S 23 Sidonija, Josip Cafasso, Sida, Zdenka
N 24 12. **NEDJELJA KROZ GODINU**
ROĐENJE IVANA KRSTITELJA, Krsto
P 25 Vilim, Henrik, Adalbert, Eleonora
U 26 Ivan i Pavao, Vigilije, Zoran
S 27 Ladislav Ug., Ćiril Aleks., Ema, Toma
Č 28 Irenej, Mirko, Smiljan
P 29 PETAR I PAVAO AP., Krešimir, Beata
S 30 Rimski prvomučenici, Ernest Praški

SPRANJ Jul

- N 1 13. NEDJELJA KROZ GODINU**
Ester, Aron, Šimun, Predrag
P 2 Oton, Matinijan, Višnja, Bernardin
U 3 Toma ap., Tomo, Leon
S 4 Elizabeta Port., Elza, Jelica, Neven
Č 5 Ćiril i Metod, Antun M., Zakarija
P 6 Marija Goretti, Bogomila
S 7 Vilibald, Klaudija, Vilko, Lovre
N 8 14. NEDJELJA KROZ GODINU
Akvila i Priscila, Hadrijan, Eugen
P 9 Marija Petković, Augustin Zhao Rong
U 10 Amalija, Ljubica, Veronika, Vjerka
S 11 Benedikt opat, Benko, Dobroslov
Č 12 Mohor, Suzana C., Ivan G.
P 13 Majka Božja Bistrička, Henrik, Hinko
S 14 Kamilo, Katarina, Miroslav
N 15 15. NEDJELJA KROZ GODINU
Bonaventura, Vladimir K., Dobriša
P 16 Gospa Karmelska, Elvira, Karmela
U 17 Andrija, Branko, Nadan, Marcela
S 18 Fridrik, Jadviga, Natko, Miroslav
Č 19 Aurelija, Zora, Zlatka, Makrina
P 20 Ilija prorok, Iljko, Margareta
S 21 Lovro Brindiz., Danijel, Danica
N 22 16. NEDJELJA KROZ GODINU
Marija Magdalena, Manda, Lenka
P 23 Brigita Švedska, Apolinar, Ivan Kasijan
U 24 Kristina, Mirjana, Kunigunda
S 25 Jakov st. ap., Kristofor, Krsto
Č 26 Joakim i Ana roditelji BDM, Anica
P 27 Klement Ohridski i dr., Natalija
S 28 Viktor, Beato, Nevinko, Inocent
N 29 17. NEDJELJA KROZ GODINU
Marta, Flora, Blaženka, Mira, Olaf
P 30 Petar Krizolog, Rufin, Anda
U 31 Ignacije Loyol., Zdenka, Vatroslav

KOLOVOZ Avgust

- S 1 Alfons de Liguori, Vjera, Nada**
Č 2 Porcijunkula, Gospa od anđela
P 3 Augustin Kažotić, Lidija, Aspren
S 4 Ivan Marija Vianney, Dominika
N 5 18. NEDJELJA KROZ GODINU
Gospa Snježna, Nives, Snježana
P 6 Preobraženje Gospodinovo, Predrag
U 7 Siksto II., Kajetan, Donat, Albert
S 8 Dominik, Nedjeljko, Dinko, Neda
Č 9 Edith Stein, Roman, Firmin, Tvrtko
P 10 Lovro đakon, Lovorko, Erik, Laura
S 11 Klara, Jasna, Ljiljana, Suzana
N 12 19. NEDJELJA KROZ GODINU
Anicet, Hilarija, Veselka, Ivana Fr. Ch.
P 13 Poncijan i Hipolit, Ivan B., Kasijan
U 14 Maksimilijan Kolbe, Euzebijs, Alfred
S 15 UZNESENJE BDM - (Velika Gospa)
Č 16 Rok, Roko, Teodor, Rudolf
P 17 Hijacint, Liberat, Miron, Jacek
S 18 Jelena Krizarica, Jelka
N 19 20. NEDJELJA KROZ GODINU
Ivan Eudes, Ljudevit, Tekla, Donat
P 20 Stjepan kralj, Krunoslav
U 21 Pio X., Hermogen, Anastazija
S 22 BDM Kraljica, Vladislava, Mavro
Č 23 Ruža Limska, Flavije, Zakej, Vuk, Klaudije
P 24 Bartol ap., Miroslav Bulešić, Emilija
S 25 Ljudevit kralj, Josip Kalasan, Lajčo
N 26 21. NEDJELJA KROZ GODINU
Bernard, Branimir, Aleksandar
P 27 Monika, Honorat, Časlav
U 28 Augustin, Tin, Gustav, Pelagije, Zlatko
S 29 Mučeništvo Ivana Krstitelja
Č 30 Feliks i Adaukt, Radoslava
P 31 Josip iz Arimateje, Nikodem, Rajmund

RUJAN Septembar

- S 1 Egidije, Branimir, Tamara**
N 2 22. NEDJELJA KROZ GODINU
Kalista, Maksima, Divna, Veljka
P 3 Grgur Veliki, Gordana
U 4 Ruža Viterpska, Rozalija, Dunja, Ida
S 5 Majka Terezija, Lovro Just., Borko
Č 6 Zaharija, Boris, Davor
P 7 Marko Križevčanin, Blaženko
S 8 Rođenje BDM (Mala Gospa), Maja
N 9 23. NEDJELJA KROZ GODINU
Petar Claver, Strahimir
P 10 Nikola Tolentinski, Tara, Pulherija
U 11 Hijacint, Cvjetko, Miljenko
S 12 Ime Marijino, Gvido, Dubravko
Č 13 Ivan Zlatousti, Zlatko, Ljubo
P 14 Uzvišenje sv. Križa, Višeslav
S 15 Gospa Žalosna, Melita, Dolores
N 16 24. NEDJELJA KROZ GODINU
Eufemija, Kornelije i Ciprijan
P 17 Robert Belarmin, Rane sv. Franje
U 18 Josip Kupertinski, Sonja, Irena
S 19 Januarije, Suzana, Emilija (kvatre)
Č 20 Andrija Kim, Pavao Chong, Svjetlana
P 21 Matej ap. i ev., Matko, Mato (kvatre)
S 22 Toma Vilanov., Mavro, Žarko (kvatre)
N 23 25. NEDJELJA KROZ GODINU
Pio iz Pietrelcine, Lino, Tekla
P 24 Gospa od Otkupljenja, Mirko
U 25 Firmin, Zlata, Kleofa, Rikarda
S 26 Kuzma i Damjan, Pavao VI., Justina
Č 27 Vinko Paulski, Gaj, Berislav
P 28 Vjenceslav, Večeslav, Veco
S 29 Mihael, Gabriel i Rafael, arkandeli
N 30 26. NEDJELJA KROZ GODINU
Jerolim, Jerko, Jere, Honorije

LISTOPAD Oktobar

- P 1 Terezija od Djeteta Isusa**
U 2 Anđeli čuvari, Anđelko, Anđelka
S 3 Kandid, Maksimilijan, Gerhard
Č 4 Franjo Asiški, Franka, Kajo
P 5 Faustina Kowalska, Mauro, Miodrag
S 6 Bruno, Fides, Verica, Vjera
N 7 27. NEDJELJA KROZ GODINU
BDM od Krunice (Ružarija), Rosario
P 8 Demetrije i dr., Zvonimir, Šime
U 9 Dionizije Areop., Ivan Leon., Denis
S 10 Franjo Borgia, Daniel, Danko
Č 11 Ivan XXIII., Emilijan, Prob, Milan
P 12 Serafin, Maksimilijan, Makso
S 13 Eduard, Hugolin, Hugo, Magdalena
N 14 28. NEDJELJA KROZ GODINU
Posveta subotičke katedrale, Kalist
P 15 Terezija Avilska, Zlata, Rezika
U 16 Hedviga, Marija Margareta Alac.
S 17 Ignacije Antiohijski, Vatroslav
Č 18 Luka ev., Lukša, Svjetlovid
P 19 Pavao od Križa, Ivan Br. i Izak Jog.
S 20 Vendelin, Irena, Miroslava
N 21 29. NEDJELJA KROZ GODINU
Uršula, Zvezdan, Hilarija
P 22 Ivan Pavao II., Marija Sal., Dražen
U 23 Ivan Kapistran, Borislav, Severin
S 24 Antun M. Claret, Jaroslav
Č 25 Krizant i Darija, Katarina Kotromanić
P 26 Demetrije, Dmitar, Zvonko
S 27 Sabina Avilska, Gordana
N 28 30. NEDJELJA KROZ GODINU
Šimun i Juda Tadej ap., Siniša, Tadija
P 29 Narcis, Donat, Darko, Ida
U 30 Marcel, Marojko, Ferdinand, German
S 31 Alfons Rodriguez, Volfgang, Vuk

STUDENI Novembar

- Č 1 SVI SVETI, Svetislav, Sveto**
P 2 Dušni dan, Dušica, Duško
S 3 Martin P., Hubert, Silvija
N 4 31. NEDJELJA KROZ GODINU
Karlo Boromejski, Dragutin, Drago
P 5 Emerik, Mirko, Elizabeta, Srijemski muč.
U 6 Leonard, Sever, Vedran
S 7 Engelbert, Anđelko
Č 8 Gracija Koterski, Bogdan
P 9 Posveta Lateranske bazilike, Vitomir, Vito
S 10 Leon Veliki, Ivan Skot, Lav, Lavoslav
N 11 32. NEDJELJA KROZ GODINU
Martin biskup, Davorin
P 12 Jozafat, Emilijan, Milan
U 13 Stanislav Kostka, Stanko, Didak
S 14 Nikola Tavelić, Ivan Trogirski, Zdenko
Č 15 Albert Veliki, Leopold, Berto, Albe
P 16 Margareta Škotska, Gertruda, Otmar
S 17 Salomeja Krakovska, Igor, Hilda
N 18 33. NEDJELJA KROZ GODINU
Posveta bazilike sv. Petra i Pavla
P 19 Elizabeta Ug., Krispin, Severin, Matilda
U 20 Feliks Valois, Srećko, Edmund, Veco
S 21 Prikazanje BDM, Gospa od Zdravlja
Č 22 Cecilija, Cilika, Slavujka
P 23 Klement, Milivoj, Blagoje
S 24 Krizogon, Krševan, Andrija, Firmin
N 25 ISUS KRIST KRALJ SVEGA STVORENJA
Katarina Aleksandrijska, Kata, Erazmo
P 26 Konrad, Leonard, Dubravko
U 27 Maksim, Severin, Virgilije
S 28 Sostan, Jakov Markijski, Držislav
Č 29 Iluminata, Svjetlana, Vlasta
P 30 Andrija ap., Andrijana, Andrea

PROSINAC Decemabr

- S 1 Elegije, Natalija, Božena**
N 2 1. NEDJELJA DOŠAŠĆA (Godina C)
Bibijana, Živka, Blanko, Lara
P 3 Franjo Ksaverski, Klaudije
U 4 Barbara, Ivan Damašć., Kristijan
S 5 Saba, Krispina, Dalmatin, Slavka
Č 6 Nikola biskup, Nikša, Vladimir
P 7 Ambrozije, Dobroslava, Agaton
S 8 BEZGRJEŠNO ZAČEĆE BDM, Imakulata
N 9 2. NEDJELJA DOŠAŠĆA
Valerija, Petar F., Zdravka, Abel
P 10 Gospa Loretska, Judita, Julija
U 11 Damaz, Damir, Sabin
S 12 Ivana Franciska de Chantal (kvatre)
Č 13 Lucija, Jasna, Svjetlana
P 14 Ivan od Križa, Špiro (kvatre)
S 15 Drinske muč., Kristijana G. (kvatre)
N 16 3. NEDJELJA DOŠAŠĆA - Materice
Adela, Etela, Zorka
P 17 Lazar, Florijan, Zrinka
U 18 Gracijan, Bosiljko, Dražen
S 19 Urban, Tea, Božica, Vladimir
Č 20 Amon, Eugen i Makarije
P 21 Petar Kanizije, Snježana
S 22 Honorat, Časlav, Zenon
N 23 4. NEDJELJA DOŠAŠĆA - Oci
Ivan Krakovski, Viktorija, Vita
P 24 Badnjak, Adam i Eva, Irma
U 25 BOŽIĆ: Anastazija, Božidar
S 26 Stjepan Prvomučnik, Krunoslav
Č 27 Ivan ap. i ev., Janko, Fabiola
P 28 Nevina dječica, Mladen, Nevenka
S 29 Toma B., Davor, David
N 30 SVETA OBITELJ
Trpimir, Sabin, Liberije
P 31 Silvestar I., Silvija, Donata

Knjižničarska nagrada za Nevena Ušumovića

PULA – Nagrada Društva bibliotekara Istre za 2018. godinu dodijeljena je **Nevenu Ušumoviću**, ravnatelju Gradske knjižnice Umag. Ušumović je podrijetlom iz Subotice, a po struci je pro-

fesor filozofije, diplomirani komparatist književnosti, hungarolog i diplomirani knjižničar. Svojim dugogodišnjim radom Ušumović je, kako se navodi, promicao vrijednosti knjižničarske struke, profilirao rad Gradske knjižnice Umag koju je učinio prepoznatljivom i vidljivom u zajednici i jednoj od najuspješnijih narodnih knjižnica u Istrskoj županiji, a i šire.

D. B. P.

Godišnja priznanja ZKV-a

NOVI SAD – Dodijeljena su godišnja priznanja Zavoda za kulturu Vojvodine (ZKV) za 2018. godinu. Ovogodišnji laureat *Iskre kulture* ZKV je prvakinja Baleta Srpskog narodnog pozorišta **Ana Đurić**, Medalje kulture za multikulturalnost i interkulturalnost glumac i upravnik Novosadskog pozorišta – *Újvidéki Színháza* **Valentin Vencel**, Medalje kulture za očuvanje kulturnog naslijeđa arhitektica Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture dr. **Slavica Vujović**, a Medalje kulture za životno djelo pisac **Selimir Radulović**.

»Sve što je u nazivima, ali – što je još važnije – i u suštini ovih nagrada, pripada univerzumu ljubavi, kreacije, širine i ljepote, zgusnutih u pojedinačan stvaralački čin divnih ljudi koji su ove nagrade ponijeli« rekla je, među ostalim, na uručanju nagrada resorna pokrajinska tajnica **Dragana Milošević**.

Č'a Grgina huncutarija u Narodnom kazalištu

SUBOTICA – Predstava *Č'a Grgina huncutarija* Dramskog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* bit će igrana večeras (petak, 28. prosinca) u Narodnom kazalištu u Subotici, s početkom u 19.30 sati. Karte se mogu kupiti i pred početak predstave na blagajni kazališta.

Veliko prelo 2019. u Subotici

SUBOTICA – HKC *Bunjevačko kolo* organizira *Veliko prelo 2019.* u subotu, 26. siječnja 2019., u dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici, s početkom u 19 sati. Cijena ulaznice je 2.400 dinara. U cijenu je uključena večera (krumpirača...), piće tijekom večeri i za desert – *fanki* (krafne).

U programu će sudjelovati *Veliki preljski tamburaški orkestar* koji sačinjavaju ansambli *Ravnica*, *Biseri* i *Ruže* te članovi folklornog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo*. Tijekom večeri bit će pročitana najljepša *Preljska pisma* a birat će se i najljepša prelja s pratiljama. Organizatori najavljuju i bogatu tombolu.

Sve dodatne informacije možete dobiti u Uredu HKC-a *Bunjevačko kolo* ili na telefon: 024/55-55-89.

28. Tradicionalni Božićni koncert u Subotici
 Franjevačka stara crkva sv. Mihovila arkandela
 Petak, 28.12.2018. u 19 sati

Nastupaju:
 Zbor „Sveta Cecilija” iz Franjevačke crkve - Subotica
 Subotički tamburaški orkestar
 Zbor „Theotokos” iz Lavova u Ukrajini
 Ulaz slobodan. Radujemo se vašem dolasku.
 Program podržalo Veleposlanstvo republike Hrvatske u Beogradu

Božićni program HKUD-a *Vladimir Nazor* u Somboru

U slavu Isusova rođenja

HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora organiziralo je Božićni koncert i izložbu božićnih kolača. Ovaj program tradicionalno se priređuje na Oci, a ovo je bila 18. godina kako se ovaj program priprema u Hrvatskom domu.

Na izložbi božićnih kolača prikazano je dvadesetak *božićnjaka* iz Sombora i Subotice. Jedna od redovitih sudionica izložbe je **Marija Čuvardić** koja je izložila pet božićnjaka, jer su uz nju svoje kolače pripremila i njezina unučad.

»Volim to i s puno radosti i ljubavi pripremam *božićnjak*. To je način da u svojoj obitelji očuvam jedan dio tradicije. Prenosim tu ljubav i na svoju unučad. Raduju se tome, imaju strpljenja za izradu figurica i ukrašavanje kolača«, kaže ona. Osim pripremljenih kolača na izložbi su prikazane i figurice od tijesta koje su izrađane na božićnoj radionici.

U drugom dijelu programa, na Božićnom koncertu pjevalo se i sviralo u čast Isusova rođenja. Sudjelovali su učenici Glazbene škole *Petar Konjović* iz Sombora, zborovi iz Karmela i župe Sve-

tog trojstva, pjevački zbor *Nazora*, solisti, gosti iz Berega i Lemeša, te učenici iz Osnovne škole *22. oktobar* iz Monoštora i najmlađi članovi *Nazora*. Program je završen zajedničkom izvedbom pjesme *Radujte se narodi*.

Z. V.

Koncert u organizaciji HKPD-a *Jelačić*

Petrovaradinski Božić

Ozračje pripreme slavlja Isusovog rođenja na dan prije Badnjaka pjesmom je i ove godine nadopunjeno glazbom petrovaradinskog božićnog ugođaja koju su pripremile i izvele skupine HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina. Oživjele su tako iznova 23. prosinca u amfiteatru novosadskog SPENS-a mnoge stare i pomalo zaboravljene, a jedinstvene popijevke koje su se na zborski način pjevale u Petrovaradinu dan prije i tijekom božićnog vremena. Pjevači, tamburaši, koledari, svi su bili tu kako bi ozračje dobrih starih vremena pokušali približiti suvremenim generacijama, čuvajući tako katoličku i hrvatsku glazbenu tradiciju. Osim toga, *Jelačićev* Božićni koncert jedini je takav u Novom Sadu na kojemu se mogu čuti izvedbe najpoznatijih hrvatskih božićnih pjesama.

Koncert je počeo svima dobro poznatim pjesmama *Radujte se, narodi* i *Veselje ti navješćujem* koje je pjevala i svirala *Banova tamburaška mornarica* pod ravnanjem **Bekima Prešova** i uz solo pjevanje **Branka Ćorića**. Uslijedilo je uprizorenje starih običaja čestitanja Badnjaka i Božića u obitelji, koje je živo bilo prisutno među Petrovaradinima do sredine XX. stoljeća. Izveli su ga najmlađi članovi Udruge, polaznici dječje kreativne *Petrovaradionice*, koje su pripremili **Branka Dačević** i **Marina Milošev**. Svečani ton i sjaj božićnoj radosti dodao je *Jelačićev* mješoviti pjevački zbor, pjevajući polifone skladbe. Petrovaradinski Božić teško je, naime, zamisliti bez skladbi nekadašnjega svećenika – opata, književnika, skladatelja i dramaturga **Ilije Okrugića Srijemca**, te su i ovoga puta one doiminirale u izvedbama zbora, kojim je ravнала **Vesna Kešić Krsmanović**. Solistica je bila **Etel Kocsi**. Zbor su smjenjivali

Mornari s tamburama. Konačni veličanstveni naglasak dalo je izvođenje čuvenog irskog korala *Adeste fideles* s iskusnim solistom **Miroslavom Klačnjom**.

Djeca, koja su od *Jelačića* dobila pripremljene darove, s obveznim narančama i orasima, glumci, glazbenici i mi koji glazbu slušamo svakako smo postali obogaćeni ovim tradicionalnim glazbeno-scenskim pothvatom. Osim mnogobrojnih članova HKPD-a, koncert su financijski pomogli i Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, te Hrvatsko nacionalno vijeće.

M. Tucakov

Božićni koncert u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske

Radujte se, narodi

Božićni koncert koji je u nedjelju, 23. prosinca, održan u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske u Subotici, i to 29. put zaredom, ponudio je subotičkoj publici pravi božićni ugođaj. Samo dva dana prije Božića, ujedinjeni pjevači i svirači, kao i solisti okupili su se oko istoga, slaviti rođenje maloga Isusa.

Na koncertu su sudjelovali Katedralni zbor *Albe Vidaković* i zbor sv. *Terezija*, Dječji katedralni zbor *Zlatni klasovi*, te Dječji zbor župe sv. Roka, *Collegium musicum catholicum* i Subotički tamburaški orkestar. Kao vokalni solisti nastupili su **Alenka Vojnić** – sopranistica, **Franjo Vojnić Hajduk** – tenor, **Emina Tikvicki** – mezzosopranistica, dok je za orguljama bio **Kornelije Vizin**. Koncertom su dirigirali **Miroslav Stantić** i **Sonja Berta**.

Na božićnoj glazbenoj trpezi našle su se tradicijske pučke pjesme, za koje su napisani novi aranžmani, pa su samim time i osvežene. Zatim, kako smo već naviknuli, osim pučkih, poznatih pjesama, na repertoaru su se mogle čuti i manje poznate

božićne pjesme iz cijeloga svijeta, te božićne pjesme iz hrvatskog crkvenog kantuala. Po riječima zborovođe i dirigenta **Miroslava Stantića**, na božićnom koncertu koji postoji gotovo tri desetljeća, osim tradicijskih pjesama izvode se i one manje poznate, kako bi ih približili puku, te ih uvrstili i na misnim slavljenjima. Izvedena su djela **C. Francka**, **G. F. Händela**, **L. Halmosa**, **I. Zajca**, **F. Ledera**, te pjesme iz Hrvatske, Mađarske, Francuske i Vojvodine.

Dječje zborove: Katedralni zbor *Zlatni klasovi* pripremio je bogoslov **Bogdan Rudinski**, dok je Dječji zbor župe sv. Roka pripremila **s. Silvana Milan**. Na kraju koncerta obratio se katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić** koji je izrazio radost zbog ovoga koncerta, te zahvalio svim sudionicima i svima poželio sretan Božić i blagoslovljenu Novu godinu.

Ovaj projekt podržalo je Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Beogradu.

Ž.V.

Božićni koncert i izložba božićnjaka

Tiha noć u Đurđinu

U Đurđinu je 22. prosinca održan program pod nazivom *Tiha noć*, koji je podrazumijevao božićni koncert i izložbu božićnjaka. *Tiha noć* održana je prvi puta, a u organizaciji HKPD-a Đurđin. Program je održan u župnoj dvorani đurđinske crkve, a na početku se nazočnima obratio đurđinski župnik vlč. **Dražen Dulić**. On je kazao kako božićnjak prikazuje najdublju teologiju utjelovljenja. Podsjetio je i na važnost jaslca ispod bora, koju »naši stari« nisu zaboravljali. Po njegovim riječima, božićni program u Đurđinu lijep je poticaj i mladima i djeci za očuvanje tradicije.

Prvi dio programa, božićni koncert, započeo je dječji pjevački zbor. Kao solistica u pjesmi *Volim advent* nastupila je **Ružica Dulić**. Ovaj zbor čine djeca od vrtićkoga uzrasta do 8. razreda osnovne škole. Zbor sudjeluje na manifestacijama Društva, kao i na misnim slavljinama i događanjima u župi. Dječji pjevački zbor pripremila je **Verica Dulić**, a pratio ih je tamburaški sastav i **Josip Dulić** na klavijaturi. Zborom i orkestrom ravnala je **Nela Skenderović**.

Nakon njih, nastupio je omladinski pjevački zbor, otpjevavši pet numera. Prva pjesma na njihovom repertoaru bila je upravo

Tiha noć, po kojoj je koncert i dobio ime. Kao solisti nastupili su **Regina Dulić** i **David Crvenković**. Uslijedila je španjolska božićna pjesma *Feliz Navidad*, a potom i crkvene božićne pjesme *U to vrijeme godišta*, *O, Betleme*, sa solistom **Matišom Dulićem** te instrumentalno izvođenje pjesme *Veselje ti navješćujem*.

Nakon koncerta Đurđinčani i dragi im gosti mogli su pogledati izložbu božićnjaka. Po završetku programa uslijedilo je druženje uz medenjake i kuhano vino u ugodnom predblagdanskom ozračju.

K. D.

Božićni koncert u Vajskoj

Pjesma zborova i stihovi pjesnika

Nakon nekoliko godina stanke, u vaištanskoj crkvi svetog Jurja ponovno je održan Božićni koncert. Ovaj glazbeni događaj održan je u nedjelju 23. prosinca i imao je bogat program. Nastupili su zborovi: skupa župni zbor i novoosnovani zbor HKU *Antun Sorgg* iz Vajske koje je vodio kantor **Josip Kontra** te udruženi zborovi *Neven* i *Santa Maria* iz Bača pod dirigentskom palicom **Davida Bertrana**. Također, nekoliko recitatora djece kazivalo je božićne pjesme, među kojima i dvije pučkog pjesnika **Josipa Dumendžića – Meštra**, a nastupile su i sestre **Emilija** i **Valentina Kovačev** iz Bođana koje se otpjevale dvije pjesme. Na početku koncerta nazočne je pozdravio župnik **Vinko Cvijin**, a na kraju programa predsjednik HKU-a *Antun*

Sorgg Mladen Šimić. Koncert je bio dobro posjećen, a na licima župljana vidjelo se zadovoljstvo što je ovakav glazbeni događaj pripremljen u njihovom mjestu.

»Jako sam zadovoljan kao prvo odzivom župljana a onda i samim programom. Župni zbor crkve pjeva odavno, zbor naše udruge tek smo osnovali te mogu reći da sam zadovoljan kako smo pjevali. Iskreno se nadam da ćemo i dogodine uspjeti nešto ovako organizirati. Zahvaljujem svima koji su nastupili kao i svima koji pomažu naš rad, posebno **Dorijani Vučinac**, koja nas je sve zajedno uvježbavala«, kaže predsjednik HKU-a *Antun Sorgg Mladen Šimić*.

A. Š.

Božićni koncert u Zemunu

U duhu mira i ljubavi

U okviru Zajednice Hrvata Zemuna Ilija Okruglić djeluje i pjevački zbor *Odjek* koji svojim radom nastavlja dugogodišnju tradiciju zbora koji je u Zemunu ustanovljen još davne 1896. godine. Članovi ove pjevačke skupine su u nedjelju, 23. prosinca, u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu održali još jedan božićni koncert kojim su krunisali završetak uspješne godine svoga rada. Putem ovoga koncerta članovi Udruge žele dati svoj doprinos proslavi Božića u Zemunu.

Zbor *Odjek* nastupio je s bogatim repertoarom hrvatskih i svjetskih božićnih pjesama, te pjesmama posvećenim Majci Božjoj, budući da je koncert održan u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije.

»Drago mi je da hrvatska zajednica u Zemunu opstaje i da s velikom ljubavlju njeguje svoju kulturu i tradiciju, a posebno sam ponosna što smo i mi dio toga. Ove smo godine bili aktivniji od prethodnih. Imali smo čast da ove godine budemo domaćini velike manifestacije *Srijemci Srijemu*. Također smo zabilježili veliki broj novih članova, što nam je posebno drago. Oni su se rado uključili u rad zajednice, a tako i u naš zbor. Željela bih se zahvaliti svima koji podupiru naš rad, jer bez njihove pomoći ne bismo mogli postojati. To su na prvom mjestu Veleposlanstvo Republike Hrvatske, Hrvatsko nacionalno vijeće, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Općina Zemun koja je ove godine i pokrovitelj božićnog koncerta«, kazala je voditeljica zbora i tajnica ZHZ-a **Renata Nađ**, dodajući kako u 2019. planiraju povećanje članstva te učvršćivanje suradnje s drugim udrugama.

Brojne posjetitelje koncerta pozdravio je zemunski župnik **Jozo Duspara**, ističući u svom obraćanju značaj postojanja hrvatske udruge u Zemunu i čestitajući svim vjernicima božićne blagdane.

»Svaki vjernik bi u ovom blagdanskom ozračju trebao doživjeti radost, slaveći blagdan Božića. Božić je blagdan obitelji, blagdan mira i ljubavi, vrijednosti koje bi morao svaki vjernik kršćanin gajiti u svome životu. Nema slavljenja Božića bez mira, ljubavi, bez dubokog otvaranja svoga srca prema Bogu i bližnjemu. Božić se u Zemunu uvijek slavio s dostojanstvom, a tako je i danas. Svi božićni koncerti koji se održavaju u našoj župi obnavljaju sjećanja na ono vrijeme kako se nekada slavio ovaj blagdan. Kroz ovaj koncert želimo potaknuti poruke mira i ljubavi da ih kao vjernici tako i doživljavamo«, kazao je vlč. Duspara.

Prije koncerta, u prostorijama župe, a u suradnji s Hrvatskom čitaonicom *Fischer* iz Surčina, organiziran je i *božićni sajam* na kojem su posjetitelji imali priliku kupiti neke od rukotvorina koje su izradile članice Kreativne sekcije ove udruge.

S. D.

Danica i dalje budi nadu

Tradicionalno, u prosincu svake godine iz tiska izlazi popularni narodno-crkveni kalendar *Subotička Danica* koji za 2019. godinu na 280 stranica čitateljima nudi bogat i raznolik sadržaj. Nakladnik kalendara je Katoličko društvo *Ivan Antunović*, a novi glavni i odgovorni urednik je vlč. **Josip Štefković** koji je imenovao i novo uredništvo, koje čine: mons. **Stjepan Beretić**, **Katarina Čeliković**, **Larisa Skenderović**, **Vesna Huska** i **Marko Tucakov**.

U više cjelina nakon redovitog kalendara, astronomskih podataka i informacija o Katoličkoj Crkvi, kalendar nudi bogat sadržaj u kojem će čitatelji naći za sebe zanimljivo štivo. U uvodnoj riječi glavni urednik s ponosom ističe: »S jednakim uzbuđenjem listamo novu *Danicu*, ali i stara izdanja koja se mogu naći u našim kućama, a odnedavno i na internetu digitalizirana (<http://www.zkvh.org.rs/index.php/digi-periodika/3385-danica>).

Mijenjali su se urednici i suradnici, a *Danica* nastavlja istim stilom. Nije ona neovisna tiskovina. Vjera u Boga, vjernost Crkvi katoličkoj, obiteljske vrijednosti i nacionalna osviještenost ono su što ona propagira«.

I ova *Danica* otvara duhovni sadržaj riječima pape Franje u rubrici *Papa govori Crkvi i svijetu* koju je priredio mons. dr. **Andrija Anišić**. U cjelini *Duhovnost* veći je broj autora koji pišu o više tema od kojih izdvajamo: *Blažena Djevica Marija – zdravlje bolesnih* (**Zlatko Žuvela**), dva omiljena nam marijanska svetišta – *Bunarić* (dr. **Marinko Stantić**) i *Marija Bistrica* (**Željko Šipek**), sv. *Elizabeta od Presvetog Trojstva* (o. **Mato Miloš**), oživljavanje čašćenja sv. Eugena u Futogu (**Antun Kopilović**), vjerski život Nenadićana (**Alojzije Firanj**), nova slovačka blaženica Anna Kolesárova (**Kristina Ralbovski**), papa Pavao VI. (**Daniel Katačić**) i druge. Na savršenost nas potiče sluga Božji otac **Gerard Tomo Stantić**. *Danica* je i čuvarica tradicije, narodnoga blaga o kojem piše đakon **Luka Poljak**.

Malu Danicu uredila je Katarina Čeliković, a stranice za mlade Larisa Skenderović. Na obiteljskim stranicama, pod uredništvom **Vesne Huska**, svoje životno svjedočanstvo iznosi brojna i vjerski angažirana obitelj **Katice** i **Pavla Ivankovića**.

Kultura sada već tradicionalno bibliografski i analitički prikazuje knjišku produkciju, a sadržaj *Danice* protkan je i pjesničkim ostvarenjima zavičajnih autora, kao i štivom za trenutke odmora.

Subotička Danica podsjeća čitatelje na značajne povijesne događaje, među kojima valja izdvojiti tekstove o subotičkom

župniku **Pavlu Matiji Sučiću Pačirskom** i području Subotičke biskupije od Mohačkog poraza do 1923. godine iz pera Stjepana Beretića, a đakon **Dražen Skenderović** piše tekstove o Katoličkoj Crkvi u Bačkoj od Drugoga svjetskog rata do danas te o isusovcima u Novom Sadu.

U cjelini *Da ih ne zaboravimo* Marko Tucakov podsjeća na p. **Adama Periškića** o stotoj obljetnici njegova rođenja i na legendarnog grkokatoličkog teologa dr. **Romana Myza**. Jednako tako *Danica* daje pozornost i onima koji radosno svjedoče obljetnice svojega služenja u duhovnom zvanju – redovničke

i svećeničke obljetnice, a njih nije mali broj! Subotička biskupija može zahvalno predstaviti svoje novozaređene mladomisnike i đakone. No, ove je godine u Danici zabilježeno i osam pokojnika – svećenika, redovnika i redovnica.

Kronikom značajnijih događaja u životu mjesne Crkve završava *Danica* koja je prvi puta tiskana za 1884. godinu, prije 135 godina, i koja i dalje ima svoje mjesto u narodu.

Nova je *Danica*, novi urednik i uredništvo, a u njemu su i novi autori, među njima i mladi autori. Stoga, *Danica* i dalje budi nadu!

Kalendar se može kupiti po cijeni od 400 dinara u svim crkvama Subotičke biskupije.

(ZKVH)

U susret blagdanima

28. prosinca – Nevina dječica
29. prosinca – sv. Toma
30. prosinca – Sveta obitelj
31. prosinca – Silvestrovo
1. siječnja – Nova godina
6. siječnja – Bogojavljenje – Tri kralja
13. siječnja – Krštenje Gospodino

Ž. V.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
PLANDIŠTE	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Bog brine za obitelj

Svaka obitelj prolazi kroz različita razdoblja i susreće se s problemima. A u ovo blagdansko vrijeme nameće nam se slika idealne obiteljske zajednice, koju je teško ostvariti, što nam može stvoriti dodatno opterećenje. Ipak, moramo biti realni i znati da na ovome svijetu nema idealnog, pa je tako i kada je obitelj u pitanju.

Sveta obitelj

U ovo vrijeme treba se osloboditi i pogrešnog mišljenja da je u nazaretskoj obitelji bilo sve idilično. I oni su se susretali sa svakodnevnim obiteljskim problemima, iako su odgajali Sina Božjeg, jer Isus je u svemu bio ljudsko dijete i trebalo je voditi brigu o njemu kako bi napredovao »u mudrosti dobi i milosti kod Boga i ljudi« (Lk 2,52). Živjeli su kao i svi drugi ljudi svoga vremena, morile su ih iste brige i teškoće kao i njihove suvremenike. Ipak, evanđelist Luka nam naglašava jednu bitnu stvar – bili su u svemu poslušni volji Božjoj i njegovom Zakonu. To nam najbolje pokazuje njihovo hodočašće u Jeruzalem.

Prema židovskom zakonu svaki odrasli muškarac morao je hodočastiti u jeruzalemski hram tri puta godišnje. Ta hodočašća nisu obvezivala žene, ali Marija sudjeluje, kaže evanđelje (usp. Lk 2, 41-52). Obveza je bila da na hodočašće idu dječaci s navršених trinaest godina, a Marija i Josip vode dvanaestogodišnjeg Isusa i tako ga na vrijeme počinju pripremati za ono što će morati činiti sam kada odraste. Na taj način iskazuju svoje štovanje Boga i vjernost njegovom Zakonu.

Na takvim hodočašćima nije bila nikakva rijetkost da se netko izgubi, jer se putovalo u skupinama pješice, pa bi često skupine zaoštajale jedna za drugom. Zato je i bila prva pomisao Marije i Josipa da se Isus izgubio kada su primijetili da ga u njihovoj skupini nema. Možemo pretpostaviti kakvi osjećaji preplave roditelje kada shvate da im se dijete izgubilo. Tjeskoba i strah obuzeli su Mariju i Josipa kao što bi svakog drugog roditelja. Budući da su do toga dana živjeli poput svih drugih obitelji nisu ni slutili da je Isus ostao u hramu. A kada su ga konačno našli, on im odgovara: »Zašto ste me tražili? Niste li znali da mi je biti u onome što je Oca mojega?« (Lk 2,49). Oni su zbunjени i zatečeni, a Isus otkriva da je svjestan

svoga identiteta da nije tek obično dijete, nego Sin Božji, a kada dođe vrijeme, otkrit će se i svijetu. Evanđelist dodaje da je Isus nakon ovog događaja bio poslušan svojim roditeljima. Nastavili su živjeti obiteljski život dok nije došlo vrijeme da se Isus svijetu objavi kao Mesija. Tako nam Sveta obitelj otkriva da na zemlji nema idiličnog života, bez poteškoća i strahova, ali da je Bog uvijek uz one koji ga slijede i štiju, te da je on onaj koji čuva i štiti obiteljsku zajednicu.

Suradnja s Bogom

Gotovo da nema obiteljske zajednice koja nije doživjela nevolje te Bogu zavapila za pomoć. Život, zdravlje, zajedništvo koje je nadvladalo nedaće u srcima tih obitelji upisani su kao znak Božje dobrote i zaštite. Blagdan Svete Obitelji i evanđelje o Isusovom boravku u hramu dok ga roditelji zabrinuto traže poručuju nam da ni u obitelji Sina Božjeg nije bilo sve idilično, ali nam i poručuje da Bog bdije nad obitelji, on nudi pomoć ako ljudi žele surađivati. Mnoge su naše obitelji suočene s različitim problemima. Materijalna kriza, ovisnosti, nesloga... sve su to problemi koji tište obiteljsko zajedništvo, a ponekad ga i razaraju. No, Bog poručuje da sve to možemo prevladati ako želimo s njim surađivati, ali ne pojedinci nego svi njezini članovi. U zajedničkoj molitvi, zajedničkom slavlju euharistije, čitanju Svetog pisma obitelj će se osnažiti i čvršće ujediniti. Božja milost djeluje na nama skrivene načine, ali treba spremne suradnike.

»A povrh svega – ljubav« (Kol 3, 14), kaže sv. Pavao. Ljubav je temelj na kojem se gradi obitelj. Ljubav koja je dobrostiva, nesebična, ne zavidi i sve podnosi (usp. 1Kor 13, 4-7), takva ljubav treba voditi članove obitelji u njihovim međusobnim odnosima. I kao što su Marija i Josip sebe nesebično stavili u službu Isusu, tako se svaki član obitelji treba nesebično staviti u službu ostalima. Teško je nekada biti strpljiv i blag kada problemi nagrmu sa svih strana. Ali, u takvim situacijama jedino mir i utjehu može dati Bog. Stoga vjera i povjerenje u Boga, suradnja s njim te međusobna ljubav i razumijevanje mogu našu obitelj osnažiti i učiniti je sličnom Svetoj Obitelji.

Ana Hodak

S ićem, pićem i seksom u Novu godinu

Još malo pa će Nova godina. Nema toga što će nas spriječiti da si u ludoj novogodišnjoj noći i novogodišnjim prazničnim danima dademo oduška, da budemo veseli, malo raspojasani i ponešto otkačeni. Jednostavno, takvi smo. Uostalom, bit će takav i čitav svijet tih dana, pa zašto ne bismo i mi!

E, pa u redu, počnimo s onim tko će nam biti najvjerniji pratitelj tih dana, a to je alkohol. Postoji jedan trik koji može znatno pomoći onima koji polaze na lumperaj. Ako prije polaska pojedete šačicu maslina ili popijete žlicu ulja, može se lako desiti da tijekom veselice većina vaših prijatelja završi pod stolom, a da u isto vrijeme vi hrabro ostanete na nogama - pjevajući ili držeći govore. U svakom slučaju, nemojte piti na prazan želudac. Ako nikako ne možete izbjeći alkohol, onda vodite brigu o tome da dobro jedete. Međutim, mnogi misle ovako: ako dobro jedem, mogu slobodno piti alkohol, sigurno i bez straha voziti automobil. Zapravo misle da hrana neutralizira efekte alkohola. A efekt hrane nije u »neutralizaciji« alkohola, nego u odgađanju resorpcije. Ako je čovjek natašte, resorpcija (odlazak u krv) alkohola je mnogo brža nego kad je želudac pun. To znači da kod praznog želuca već i relativno mala količina alkohola postiže u krvi zabrinjavajuće koncentracije. Na pun želudac ista količina alkohola postići će nižu koncentraciju u krvi i ta će dulje trajati. Jasno, nemojte ni miješati više vrsta alkohola!

Sigurno je da neće biti malo onih koji će u toj ludoj noći, a i kasnije, »potegnuti« više pića nego što su navikli i više nego što im organizam može podnijeti. Osim računa plaćenih konobarima, doći će vrijeme da se plati još jedan, a to je račun - mamurluku.

Naš narod kaže »klin se klinom izbija«, međutim, budite sigurni, to ne vrijedi kad je riječ o pretjeranoj količini alkohola. Ima dosta onih koji ujutro, nakon lude vinske noći, olakšavaju, »presjeku« mamurluk s duplim vinjakom! To je velika zabluda. Ujutro, za ublažavanje mamurluka, preporučujemo čašu mlijeka, koje će ublažiti nadražaj i upalu želučane sluznice izazvane prevelikim količinama vina.

Protiv mamurluka sokom od rajčice

Pomoćna sredstva, kao što su: popiti puno vode prije odlaska u krevet, jaka crna kava, žličica sode bikarbone u čaši hladne vode, čaša-dvije rasola, voćni sokovi i vitamini, uz dobar doručak, omogućit će da se organizam brže oporavi od mamurluka. Američki »cugoši« otkrili su da u takvim situacijama izvrsno djeluje četvrt do pola litre soka od rajčice.

Smanjite šanse za nestanak mamurluka izbjegavajući pjenušava pića. Osim toga, izdržat ćete duže na bijelom vinu, nego na crnom i radije na hladnijem piću. Brandy, cherry, crno vino, tamni rum i pivo su najgori za mamurluk. Najsigurniji su votka, gin i bijelo vino. Za glavobolju nemojte uzeti *Aspirin*, jer on može loše djelovati na već iritiranu želučanu sluznicu. Uzmite *paracetamol* ako već nešto morate uzeti.

Za olakšavanje mamurluka veoma je korisna žustra šetnja na svježem zraku. To ne bismo smjeli zaboraviti. Takva tjelovježba ubrzat će sagorijevanje i eliminaciju alkohola iz tijela. Nakon šetnje potreban je dobar dug san koji će oporaviti tijelo, a posebno živčani sustav.

Vrlo je dobro poznato da već i male konzumirane količine alkoholnih pića ili blagi mamurluk smanjuju sposobnost za vožnju. O većim količinama da i ne govorimo. One, između ostalog, uzrokuju opijenost, nesposobnost orijentacije, zamućenje vida, usporenje refleksa i slabiju kontrolu nad mišićima. Kolika bi djeca još i danas imala svoje očeve da su ti vozači samo uzeli taksi (ili se prošetalili) na povratku s takve jedne terevenke, a ne sjeli za svoje volane! Ako ste već sjeli u auto u takvom stanju, ne zaboravite staviti na sebe sigurnosni pojas. Statistike nepobitno dokazuju da od četvero poginulih u prometnim nesrećama, dvoje bi ostalo na životu da su bili vezani pojasom, a od četvero teško ozlijeđenih, troje bi prošlo neozlijeđeno ili samo s malim ozljedama. Vozač, ili suputnik vezan pojasom može preživjeti prometnu nesreću pri brzini od 80 km na sat. A 80 posto nesreća događa se pri brzini od 60 do 70 km na sat. Pa sad vi vidite!

Neki od nas ovih dana uzimaju neke lijekove. Provjerite kod svog liječnika dozvoljavaju li ti lijekovi istovremenu konzumaciju većih količina alkohola. Ima lijekova koji kombinirani s alkoholom mogu izazvati ozbiljan gubitak sposobnosti prosuđivanja i koncentracije.

Seks: alkohol povećava želju, a umanjuje moć

Liječnici pričaju da su im čekaonice poslije prazničnih dana pune pacijenata. Većina od njih su žrtve slavlja: »pokvareni« želuci, smetnje u probavi, poremećaj tlaka... često su posljedice »nakrkanosti« u jelu i pretjeranosti u piću. Postoji izreka da čovjek ništa gore ne podnosi od niza dobrih dana. A praznici su baš takvi dani. Za vrijeme praznika na stol dolaze neuobičajeno obilni, ukusni i najbolji obroci. Sve ono što čovjek ne može sebi dopustiti svakog dana. Samo najbolje, nažalost, nije uvijek i najzdravije. U organizam se tako iznenada unosi obilje hrane, masnog pečenja, slatkiša, alkohola, a sve se to teško, ponekad i nikako probavlja. Često dolazi do smetnji u probavi, praćenih osjećajem punoće i neugodne nadutosti. Nije ništa čudno pojave li se i ozbiljniji simptomi: mučnina, povraćanje i bolovi u trbuhu. Od tako »pokvarenog« želuca ne samo da se čovjek ne osjeća dobro, već to kvari i svako praznično raspoloženje. Razumljivo je da će ljudi biti neraspoloženi ako se jedva mogu i kretati, ako im je muka, ako su umorni i iscrpljeni. Takvo iznenadno preobilje masnoća i ugljičnih hidrata u prazničnim gurmanlucima i poslasticama naročito ugrožava ljude oštećenog srca i krvne cirkulacije. U prazničnim danima je u bolnicama najveći broj hitnih prijema zbog srčanih smetnji i smetnji krvotoka. Prazničnih uživanja jedva da se čovjek i može odreći (to nitko i ne želi!), samo u njima budimo malo umjereniji.

A sad nekoliko riječi za one koji planiraju u ludoj noći ili u ovim ludim novogodišnjim praznicima krenuti u osvajanje nekog srca, da budem konkretniji - koji namjeravaju obaviti »odstrijel« poneke sitne divljači. Tim Don Žuanima poručujem: alkohol i seks čine opasnu kombinaciju, zato jer alkohol pojačava želju, a umanjuje moć! Grupa engleskih medicinskih istraživača tvrdi da je alkohol barem djelomično odgovoran za smanjenu seksualnu potenciju, koju mnogi »cugoši« doživljavaju. Nisu rijetki oni koji prije nego krenu u avanturu drmnju nekoliko vinjaka, okuraže se, a kad dođe do situacije »stani - pani«, ne preostaje im drugo nego da sa svojom ljubavi samo razgovaraju o vremenu i cijenama.

Držite se hrabro u novogodišnjoj noći, jer vaše vas društvo treba da ih zabavljate, a ne da završite pod stolom. Dočekajte tu noć lijepi, vedri i blistavi.

dr. Ivo BELAN

RECEPT NA TACNI

NOVOGODIŠNJI KOLAČ

Slažem se da novogodišnja trpeza ne bi trebalo da oskudijeva u bilo čemu ali mi malo nije normalno koliko svi u tome pretjeramo. Napečemo mesa, napravimo bezbroj priloga, salata i raznih đakonija da nema šanse sve pojesti. Jasno je da nitko ne baca hranu ali jesmo li svjesni da nam tih dana kolesterol skače, da taložimo mnogo i da bivamo usporeniji, tromiji i prividno sretniji. Znam odgovor i sama jer upravo i ja u tome griješim. I ne, ne planiram to promijeniti ni ove godine jer kada ćemo dati oduška sebi ako ne za blagdane ali planiram napraviti bolji plan i još bolji meni. Krećem od kolača, oni su mi najproblematičniji jer za njih ostane najmanje mjesta u trbuhu i onda se suše i postaju sve manje primamljivi. Dakle, plan je sljedeći: čokoladna sočna torta i neki od kolača koji su sve bolji što dulje stoje. Vjerujem da je ovo drugo svima problematičnije, pa upravo ovakav novogodišnji kolač stavljamo na tacnu.

Potrebno: 250 gr suhog voća (150 grama suhog grožđa, 100 grama suhe višnje) / 100 gr maslaca / 160 gr smeđeg šećera / 160 gr soka naranče * / korica jedne naranče / 2 jaja / 250 gr brašna / 1 žličica praška za pecivo / 50 gr mljevenog badema / 1 žličica cimet + đumbir + kardamom + korijander ili smjesa za medenjake / 100 gr marcipana.

Postupak: U posudu usuti šećer, suho voće, naribanu koru naranče, maslac, 160 gr soka od naranče. Staviti lonac na vatru i miješati dok ne provrije, nakon čega smanjiti vatru i ostaviti 5 minuta da kuha uz stalno miješanje. Skloniti s vatre i ostaviti da odstoji pola sata. Nakon toga u smjesu umiješati 2 jaja, mljevene bademe, brašno, prašak za pecivo i ostale začine. Od 100 gr marcipana napraviti desetak kuglica. U kalup za veknu stavite pek papir, malo ga namastite maslacem, te u njega istresite pola smjese, stavite marcipan kuglice, te rasporedite drugu polovicu smjese. Peći u zagrijanoj pećnici na 180 celzija. Ako vam je jaka pećnica i kolač brzo porumeni, prekrijte ga alufolijom. Važno je da ne osušite kolač, treba biti vlažan i sočan.

Dodatak: Soku od naranče možete dodati malo ruma ukoliko volite.

Sretna vam i vesela novogodišnja trpeza i dobar tek!

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište (143)

Scena promatrana – deziluzijom teatra

Aonda se podigla bura, neviđena! I svi su, na svoj način, zbog nečega i likovali i tugovali! I pobjednici i poraženi! I oni koji baš i nisu bili načisto, ne samo otkuda vjetar puše, već ni s koje su oni strane postavljeni, a i niti kamo spadaju. Kao da se cijeli grad, odjednom, preko noći nekako neočekivano podijelio i dao u velike brige, a u povodu, ipak samo predstave grupe autora pod naslovom *Madách – komentari*, u režiji **Ljubiše Ristića** (12. listopada 1985.) I sve je možda moglo ispasti i smješnije no što jest da se iza svega nije valjalo nešto uistinu novo, što će ne zadugo bespovratno izmijeniti ovaj dio svijeta.

S *Madách – komentarima* započinje pohod ne samo na subotičko kazalište i sve što ono predstavlja, već uistinu i na grad – destruirajući desetljećima uspostavljanu međusobnu uvjetovanost grada i njegove kazališne scene, bolje reći poimanja mjesta kazališta u životu grada i njegovih građana. Što sve izravno ili posredno zrači sa scene prema gledalištu i obratno. Pozivajući se, mahom na iskustva drugih i ne samo europskog pučkog teatra, već i ambijentalnog teatra, poput primjerice dubrovačkoga, pokretači KPGT-a su pred očima grada nastojali ukinuti skrućenu granicu između gledališta i scene, igrajući na kartu dvojstva glumca i publike, života i kazališne scene. Grad kao da se, međutim, oglušio na ovu ponudu. Pri tom jedni posve nijemi, a drugi prenatraglašeno ljuti! Što li?

Deziluzijom teatra, ali i njegovim moglo bi se reći prepadom na život grada, uz rasprostiranje scene po cijelom gradu, a kasnije tijekom *Shakespeare-festa* i *Molière-festa* na paličkoj Ljetnoj pozornici i drugdje – htjeli su ostvariti izravno i snažnije, napose uvjerljivije i učinkovitije strujanje života prema kazalištu. Tragom takvih i drugih htijenja uslijedit će mnoge rasprave u rasponu od negacije – budući da po mnogim ambijentalno kazalište nije ništa drugo do varijacija baroknog kazališta, odnosno kutije-pozornice pod otvorenim nebom ili u kakvom zadanom gradskom prostoru – do mistifikacija o ambijentalnom kazalištu kao ishodištu nove kazališne estetike koja ruši granice između predstave i zbilje. U subotičkom slučaju tenzija koju je kazalište, preko vodećih djelatnika KPGT-a, unosilo u grad zakonomjerno je eskalirala od otvorenih pitanja o njegovoj samosvojnosti u sukobe koji su se temeljili ne toliko na ra-

zličitim teorijskim postavkama koliko prema pitanjima očuvanja multietničnosti grada i nacionalnih prava ovdje živućih naroda – sve više i brže se udaljavajući od polaznih scenskih kontroverzi proisteklih iz kulturnog pluralizma, zamagljujući navlastita kazališna pitanja, ogolivši razlike u tada aktualnim ideološkim i tomu sukladno nacionalno-političkim konceptima.

Ova i druga pitanja mogla su se nazreti i kroz pojedine prikaze. Tako, primjerice **László Ablonci**, među ostalim, piše: »Čim je nebeska scena pjevana na ariju *Kraljice čardaša* okončana, cijenjeni publikum zbijen na pozornici, pokulja kroz uski prolaz preplavljujući kazališno dvorište. U ondje sklepanom gledalištu svak nastoji pronaći slobodno mjesto za sjedenje, dok su se među plahtama koje su se sušile na užetu naganjali Imre Madách (**István Bicskei**) i Erzsika Fráter (**Zsuzsa Daróci**). Sjedeći otmjeno u visini zapazim dvojicu vrsnih kolega kako stiješnjeni stoje motreći događaje, postidjen što za njih ne uspijevam istisnuti malo mjesta. Šaptom izmijenjamo pozdrave i nekoliko uobičajenih riječi. **László Gerold** se znalački, lukavo smješka, profesionalnost ga nije napustila ni u ovoj tjeskobnoj situaciji; u ruci su mu bilježnica i pero, na papir stavlja sve što vidi i čuje. Doista, sve treba fiksirati, ako

se kasnije hoće iskristalizirati koji je tekst odakle istrgnut, iz drame ili kakvog drugog djela do toga kakve folklorne elemente sadrže svadbene običajne igre, kao stilizacija rajske scene. I dok sam se osvrtao uokolo, razmišljao sam o sljedećem: kroz koji mjesec bit će tomu točno dva desetljeća kako je upravo ovdje u Subotici upravo László Gerold zabilježio svoje dojmove o jednoj, možda pretjerano uglađenoj predstavi *Čovjekove tragedije*. Onaj koji je tada tumačio Lucifera, **László Pataky** sad će u Sinagogi kao židovski svećenik celebrirati pashu. Prema Geroldovu prikazu tadašnja predstava, u režiji **Mihályja Virága**, s manje vrlina, a tim više mana, igrana je ne samo u Subotici nego i u manjim gradovima i naseljima širom Vojvodine.

S Ristićevim, međutim, djelom kazalište uopće ne može putovati u unutrašnjost. U najboljem slučaju mogu putovati samo – gledatelji. U daljem lutanju po Subotici više nisam vidio svoje novosadske znance, premda bi za mene izmijeniti misli s njima bilo mnogo važnije nego u narednim satima slijediti ovu igru asocijacija u vezi s *Tragedijom*. Stoga razmišljam: s kakvim je usputnim mislima moj novosadski kolega kritičar zabilježio scenske komentare.

Njegovi zahtjevi prekaljeni avangardnim spektaklima su fiksirali pretjerivanja. To se toliko i ne odnosi na *Madáchu* i *Tragediju* koliko na monumentalnu uzaludnost samoga ovoga kazališnoga pothvata.

Subotičko narodno kazalište ima strogo određeni program; naime, djelima Molierèovim, **Krležinim**, **Sofoklovim**, **Moricovim**, **Örkényjev**, **Držićevim** i inima obilaziti i sela. U više navrata smo već pisali o tome da su neka ostvarenja ispod ravnih ambicija. U odnosu prema novosadskom kazalištu Subotica se više pridržava konvencija. To ne čini samo zbog svojih umijeća i mogućnosti nego je rukovođena i poznavanjem stvarnosti, budući da se subotičko kazalište usmjerava i u onom pravcu kuda želi uputiti svoje poruke – stanovništvu vojvođanskog sela, tamošnjem sociološkom i društvenom realitetu.

Gađanje glinenih golubova

U sportskom lovstvu jednu granu predstavljaju i sportaši u gađanju glinenih golubova, koje u Subotici ima dugu tradiciju; po nekim podatcima još od oko završetka I. svjetskog rata.

Predstavljena razglednica potječe iz razdoblja između dva rata s naznakom STRELIŠTE NA GLINENE GOLUBOVE, SPORTING – KLUBA, PALIĆ. Naslov je na tri jezika: srpski na latinici, na mađarskom i njemačkom jeziku a na poledini tekst je na tri jezika, koji glasi: »Strelište na glinene golubove – Sporting – klub – Palić. Strelište je po svojoj veličini i tehničkoj opremljeno jedno od najvećih i najmodernijih u Jugoslaviji. Strelište stoji ceo dan na raspoloženju zainteresiranim licima. Puške u zajam i naročiti prvoklasni metci mogu se dobiti na licu mesta«.

Na žalost, na njoj nema nikakve signature ali iz teksta na poledini shvatljivo je da, kao i izgled ove razglednice, očito ukazuje iz kog je razdoblja.

Veoma bih volio kada bi se uspjelo rekonstruirati točno mjesto na kojem se nalazilo ovo strelište na Paliću. Postoji pretpostavka da se nalazilo na prostoru na

kojem se nalazio Sokolovac, danas Vikend naselje, ali nažalost ove zgrade u pozadini danas je teško rekonstruirati jer ne postoje.

Inače, poslije II. svjetskog rata strelište za gađanje glinenih golubova se nalazilo na mjestu današnje autobuske stanice kod Muškog štranda prema Krvavom jezeru dok su se u jednoj drvenoj kućici nalazili strojevi za izbacivanje glinenih golubova.

Poslije II. svjetskog rata prvo natjecanje u gađanju glinenih golubova održano je 28. kolovoza 1948. na Paliću.

Najpoznatiji lovci sportaši u gađanju glinenih golubova su bili **Joso Čakić**, **Babijan Horvacki**, **Marko Ivić** (nekadašnji ravnatelj tvornice konditorskih proizvoda *Pionir*), **Imre Szabó**, političar, **Becika Vojnić**, ing. **Franjo Perčić**, **Imre Dobó**, braća **Ervin** i **Mihály Vámoser**, **Stipan Sebenji**, braća **Nikola** i **Nandor Šteinfeld** (proizvođači četaka) i drugi. Oni su osvojili u poslijeratnom razdoblju mnogo najviših priznanja na mnogim natjecanjima. Njihov primat u Jugoslaviji su kasnije preuzeli lovci – sportaši Beograda i Novog Sada, te Bečejci.

Ljudevit Vujković Lamić

Božićne vijesti

Božić je! Radost među nama! Svi smo se pripremali i s radošću iščekivali ovaj veliki i radosni blagdan. Neki su ga još više čekali, jer znaju da Božić donosi i kraj škole, točnije zimski raspust koji je za sve one koji ne znaju (ako ih uopće ima) počeo. Posljednjeg tjedna škole nizali su se božićni koncerti, priredbe, vašari... Donosimo dio njih, koje su učenici hrvatskih odjela s radošću pripremili.

Iz OŠ Ivan Milutinović, Subotica

Božić je svuda. Svuda oko nas i u nama samima. Kako bi što ljepše završili prvo polugođe, predbožićno slavlje u OŠ Ivan Milutinović u Subotici obilježeno je koncertom na kojem su 18. prosinca sudjelovali svi đaci ove škole. Svi su pripremili po nešto, neki su svirali, drugi pjevali. Svi oni izveli su nekoliko tradicijskih pjesama, skupa s dječjim Subotičkim tamburaškim orkestrom, zatim su pjevali i pjesme novijeg doba, na hrvatskom, srpskom i engleskom jeziku. Nastupili su mali dječji zbor ove škole (od 1. do 4. razreda), kao i onaj veliki koji čine učenici od 5. do 8. razreda.

Za svačije uho po nešto. Vesela božićna pjesma djece uvela nas je u božićne blagdane da bismo samo nakon dva dana, 20. prosinca, uživali u dječjim radovima i ukrasima za Božić,

ali i kolačima i slasticama koje su djeca pripremila za božićni vašar.

U posljednjem tjednu prije raspusta djeca su u školu privukla roditelje da se skupa pripreme i raduju Božiću!

M. P.

Nova godina

Za kraj, što reći? Ne samo za kraj prvog polugođa, ne ni za kraj ovoga teksta nego za kraj ove godine. Nadam se da ćete ju pamtiti samo po dobrom, da imate lijepih uspomena, da ste porasli viši, veći, ozbiljniji. Neki će ju pamtiti po prvim simpatijama, neki po uspjehu, neki po ocjenama (bilo dobrim ili lošim), netko po novom prijateljstvu... Vjerujem da primjera ima puno i da ćete ono lijepo prenijeti i u novu godinu, a ono loše zaboraviti.

Neka vam svima godina koja je pred nama donese zdravlja, radosti i puno lijepih trenutaka.

Ž. V.

Iz OŠ Matko Vuković, Subotica

Božićna priredba u OŠ Sveti Sava u Subotici

Poznatim stihovima *Tiha noć, sveta noć...* učenici OŠ Matko Vuković započeli su božićnu priredbu 21. prosinca i sve nazočne uveli u blagdansku radost. Nizale su se pjesmice, recitacije, te je izveden kratki igrokaz, i to u izvedbi najmlađih učenika škole. Djecu je pripremila učiteljica **Ana Čavrgov**, a sve pjesme je pratio dječji Subotički tamburaški orkestar pod ravnanjem **Danijele Skenderović**.

Na kraju programa se nazočnima, a napose djeci obratio katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić**, te se ravnateljica škole **Mirjana Stevanović** zahvalila svima na suradnji uz najljepše želje za predstojeće blagdane i Novu godinu.

Zanimljivo je da među članovima dječjeg Subotičkog tamburaškog orkestra ima učenika iz OŠ Ivan Milutinović i OŠ Matko Vuković, te su oni za obje božićne priredbe nastupili skupa. Lijepo je bilo vidjeti zajedništvo koje vlada među djecom.

Ž.V.

KOD GLAVNE POŠTE

Subotica
551-045

Srebrna
akcija!

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	Prodajem aparat za zavarivanje, monofazno i trofazno napajanje, kao i sjeme uljane rotkve (pogodno za golubare). Tel: 064/3910182.
Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel: 0638560635.	Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kv m s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodo- vod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.
Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m ² , III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu ISTRE. Tel: 065/689-35-47.	Prodaje se kuća na kat, plac 650 m ² , kuća 210 m ² , velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupatila, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.
Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.	Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobojni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel.: 024/532-570.
Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m ² , dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.	Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže, vlasnik. Tel.: 064 247-09-49.
Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel: + 4917621561026 ili 064/1826160.	Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.
Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavonska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavonska Orahovica kod Osijeka.	Prodaje se stambena zgrada u Kertvarušu površine oko 120 m ² . Tel: 024 546800.
U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupaone, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m ² . Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel.: 062-332-247.	Prodaje se građevinska parcela površine 844 m ² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.
Sijačica OLT GAMA 18, s lulama, dvobrazni plug 12 leopard – tel: 024/528-682. Gobels prikolica 14 tona registrirana za traktor, u dobrom stanju, na prodaju – tel: 024/532-570.	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, na osnovu članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVJEŠTENJE O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 19.12.2018. godine nositelju projekta J.K.P. VO-DOVOD I KANALIZACIJA, Subotica, Trg Lazara Nešića br. 9/a, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: *POSTROJENJE ZA PRERADU VODE ZA PIĆE NA VODOZAHVATU II FAZA 2* na katastarskim parcelama 14584/1, 14585/2, 14586/2, 14789/2, 14589/2 i 14590/3 KO Novi Grad, Subotica, Ulice Magnetna polja bb (46.096969°N, 19.705056°E)

Predmetno rješenje i studija, u kome su navedeni glavni razlozi na kojima se zasniva odluka i najvažnije mjere koje je nositelj projekta dužan poduzimati u cilju sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja štetnih utjecaja, mogu se u potpunosti preuzeti s internetske stranice Grada Subotice na adresi www.subotica.rs odjeljak *Životna sredina / Oglasna tabla*.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 2. 1. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.
Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od

649

din

TIPPNET
SUBOTICA
KARADORDEV PUT 2
TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Klizačica Leona Rogić čeka međunarodne izazove

Vrhunac prošle sezone zapamtila je po ozljedi, a ove, nadaju se svi, zapamtiti će po dobrim rezultatima

I za subotičke klizačice **Leone Rogić** nalazi se uspješno razdoblje, a, ako je suditi po angažmanu talentirane sportašice, pred njom se nalaze najveći izazovi u sezoni. Trenutno se nalazi na pripremama u Južnoj Koreji, predstoji joj sigurno učešće na EYOF-u (Europske olimpijske igre mladih), a još treba potvrditi normu za Svjetsko prvenstvo za juniorku. Vrhunac prošle sezone zapamtila je po ozljedi, a ove, nadaju se svi, zapamtiti će po dobrim rezultatima.

Kraj studenoga je donio Prvenstvo Srbije u umjetničkom klizanju, a Leona je imala uvjerljiv nastup u Beogradu, braneći boje subotičkog *Spartaka*.

Dream Program 2018.

»Treći put zaredom sam osvojila naslov državne prvakinja u juniorskoj konkurenciji. Za svoj nastup sam nagrađena sa 106,06 bodova, a bilo je to za čak 20 bodova više od drugoplasirane natjecateljke iz Beograda. Dobila sam potom poziv da nastupim na tradicionalnom natjecanju u Zagrebu, a riječ je o 51. izdanju *Zlatne piruete*, održanom od 5. do 8. prosinca. Kao reprezentativka Srbije u konkurenciji od 18 natjecateljki iz 11 zemalja, bila sam sedma. Ukupno sam imala skor od 109,63 boda, što je bilo dovoljno za odličan dojam.«

Dobri nastupi nisu ostali nezapaženi, tako da je Leona dobila poziv da od 10. do 22. prosinca boravi u Pjong Čangu u Južnoj

Treća titula prvaka države preporuka za EYOF

Koreji, gdje su održane i Zimske olimpijske igre, a po pozivu veleposlanstva Južne Koreje u Srbiji i Države Južne Koreje, gdje sudjeluje u *Dream Program 2018*, projektu podrške talentiranim sportašima zimskih sportova zemalja koje nemaju potrebnu infrastrukturu za vrhunsko bavljenje tim sportom.

»Kroz ovaj program je preko 150 mladih uključeno u promociju zimskog sporta i olimpizma uopće. Imamo priliku trenirati, ali i upoznajemo kulturu Južne Koreje. Kamp za treninge je u okviru olimpijskog kompleksa, gdje su i održane posljednje Zimske olimpijske igre. Treniramo dva puta na dan, a tu su i drugi mladi koji se bave skijanjem, karlingom, vožnjom boba... Imali smo priliku i obići Seul, ali i družiti se, kako mi, sportaši, međusobno, tako i s volonterima. Sve je to zaokružilo jedno divno iskustvo.«

Melodije na ledu

Pred Leonom je EYOF koji će, od 8. veljače, biti održan u Sarajevu.

»Imam ispunjene sve norme za odlazak na ovo natjecanje, prestižno za mlade sportaše Europe. Nadam se dobrim nastupima i novom velikom međunarodnom iskustvu.«

Ono što joj još predstoji jest nastavak borbe za mjesto na Svjetskom prvenstvu.

»Što se tiče kratkog programa tu sam već sakupila dovoljno bodova i ispunila sam normu za nastup na Svjetskom prvenstvu. Još nisam ispunila normu za drugi, slobodan program. Norma je do sada bila 36 bodova, sada je za dva boda podignuta. Da bih je ispunila, moram nastup odraditi savršeno, bez grešaka. Imam vremena i još nekoliko natjecanja do veljače 2019. godine, kada je rok da se norma ispunji.«

Dok čeka nastupe u inozemstvu, Leona čeka i da se predstavi subotičkoj publici. Zbog poznatih (ne)uvjeta – Subotičani rijetko imaju priliku vidjeti uživo svoju najbolju klizačicu. Priliku za to će imati u okviru tradicionalnog natjecanja *Melodije na ledu* koje je reosnovano 2013. godine. Natjecanje, ujedno i Kup Vojvodine, zakazano je za 30. prosinca, a iz Klizačkog kluba *Spartak* najavljuju tridesetak natjecateljki iz Beograda, Zagreba, Novog Sada i, naravno, Subotice.

D. Vuković

KK Kumite, Sonta, klub bez dotacija

Jači od svih nedaća

Karate klub *Kumite* iz Sonte, poput ostalih sportskih klubova, ali i subjekata kulture, posljednjih godina suočava se s problemom koji će u bliskoj budućnosti vjerojatno ostati nerješiv. Broj djece u klubu iz godine u godinu opada, ali ne zbog lošijeg rada nego je to posljedica brojnih iseljavanja cijelih obitelji u potrazi za normalnijim životnim uvjetima. Predsjednik, istodobno i glavni trener, četrdesetčetverogodišnji majstor crnog pojasa 4. dan **Tomislav Matin** i pored stopostotne posvećenosti radu s djecom, ali i radu na sebi, nije sretan zbog opće trenutačne situacije na ovim prostorima.

Karate je moj stil života

Slobono možemo reći fanatik karatea, sensei (učitelj) Matin vrlo je ambiciozna osoba i ugodan sugovornik. Nadasve želi da *Kumite* u Sonti i Svilojevu opstane, makar i s minimalnim brojem članova, a osobne ambicije su mu, kako poučavanje ove djece tako i rad na sebi koji bi u doglednoj budućnosti rezultirao zvanjem majstora 5. dana.

»Energije još uvijek imam kao i u mlađim godinama. Više od polovice dosadašnjeg dijela života posvetio sam karateu, a s druge strane karate i djeca koju poučavam začini su moj život dragocjenim iskustvom i što da ne kažem, stečenom mudrošću. Rad u klubu odvija se po ustaljenim pravilima. Iako nam se broj djece drasti-

no smanjio, pravila rada i ponašanja ne mijenjam. I dalje nadasve poštujem rad, red i disciplinu. Mislim da upravo zbog toga sva ova djeca imaju fantastične radne navike. Tako, osim ostalih obveza, vježbaju pet dana u tjednu. Do smanjenja broja djece u klubu nije došlo zbog opadanja popularnosti karatea u Sonti i Svilojevu. Dio je to opće pojave, ne samo u ova dva mjesta. Zbog iseljavanja s ovih prostora velikog dijela pripadnika populacije mlađih i srednjih dobnih kategorija jednostavno se smanjuje i broj djece, kako u školama tako i u kulturnim i sportskim organizacijama. Nadam se da ćemo ovu kritičnu situaciju uspješno apsolvirati, jer sama suština filozofije karatea uči nas da je cijeli život borba i da sve probleme napadamo, ne čekajući da se riješe sami po sebi«, kaže Matin.

Ukoliko sustavno ne radi na sebi, trener stagnira

Matin je završio Višu trenersku školu i stekao državni certifikat karate trenera. I pored evidentnih kvalifikacija i dalje teži usavršavanju. Njegov uporan rad na sebi, sustavni rad s djecom i uspješan rad kluba, uz postizanje odličnih rezultata na natjecanjima, donijeli su mu veliko priznanje njegovog matičnog Shotokan karate saveza Srbije, diplomu karate majstora crnog pojasa 4. dan.

»Kao trener, moram imati pravilan pristup svakom djetetu kako bi ono shvatilo bit karatea. Puno pozornosti treba posvetiti nje-

govom tjelesnom i mentalnom razvoju, jer ga u ruke dobijam u najosjetljivijim godinama. Stoga puno pažnje moram posvetiti izgrađivanju sebe, ne samo kao trenera, nego i kao neke vrste učitelja i prijatelja, ali i čovjeka koji će ih voditi čvrstom rukom. Tijesno surađujem i s njihovim roditeljima i nastavnicima pa zajedničkim snagama toj djeci ulijevamo još više samopouzdanja. Pohađanjem karate seminara skupljam nova znanja u području ovoga sporta, koja poslije tjelesno i mentalno demonstriram djetetu. Nastojim da svako dijete nađe sebe u nekom segmentu i da pokrenem svaki djelić njegovih razmišljanja, da ga usavršim kao karatista, a prije svega da skupa s gorenavedenim subjektima od njega izgradim čovjeka. Oduvijek težim da se svako dijete što više zainteresira za suštinu značenja karatea. Iako je riječ o borilačkoj vještini, puni značaj pridaje se psihološkom pristupu. Neophodno je da dijete shvati strukturu karatea, jer karate se vježba cijeloga života«, kaže Matin.

Uspješna godina u teškim uvjetima

Članovi *Kumita* za sobom ostavljaju vrlo uspješnu godinu.

»Jesen smo sudjelovali na tri turnira i na sva tri smo bili vrlo visoko plasirani. Naši natjecatelji osvajali su poglavito zlatna odličja i s te strane sam prezadovoljan. S druge strane, vrlo sam nezadovoljan tretmanom karatea u našoj općini. *Kumite* je prije dvije godine eliminiran iz sustava financiranja, pa smo zbog nedostatka materijalnih sredstava vrlo limitirani u svojem djelovanju. Zbog toga i nismo imali mogućnosti na turnire voditi veći broj natjecatelja. Nemamo sredstava ni za odlazak na Prvenstvo Vojvodine i Prvenstvo Srbije, a imamo kvalitetne natjecatelje, koji se sigurno ne bi vratili bez odličja. Nesporazumi su nastali bez naše krivice, sva tri karate kluba u općini su u karate federaciji koju oni protežiraju. Problem je u postojanju nekoliko karate federacija na razini države i sve su regularne, pa mi nije jasno zbog čega se lokalna zajednica ovako

postavlja. I kao Sončanin, koji uredno plaća nemali mjesni samodoprinos, pitam se kome idu ti novci i zbog čega kao sportski klub koji okuplja lijep broj sončanske djece nemamo više prava na dio toga kolača. To se vjerojatno pitaju i roditelji te djece, koji dobrim dijelom i financiraju naš rad. Nadam se da će, u interesu djece koju okupljamo, u apatinskoj općini ova konfuzna situacija biti prevladana, jer nitko nema prava jedan regularni savez, zbog ne znam čijega interesa, proglasiti neregularnim«, kaže Matin.

Teško stvoreno mora opstati

Od osnivanja KK *Kumite* do danas karate u Sonti bilježi stalne uspjehe. Stvoreno je dvadesetak majstora crnog pojasa, klub je imao vrlo uspješne natjecatelje, od prvaka Vojvodine, prvaka Srbije, do sudionika Svjetskog prvenstva.

»Želio bih da karate u Sonti i Sviljoju nikad ne izgubi teško stečeni sjaj. Ukoliko bi klub ikada i zapao u nerješive teškoće, to bi bilo samo zbog financijskih sredstava, kojih je sve manje. Svjedočimo da se u našoj okolini, osobito u manjim sredinama klubovi gase, upravo zbog nedostatka sredstava. To prijeti i nama, jer zbog nedostatka financijske potpore Sportskog saveza općine Apatin i MZ Sonta ne možemo odvesti natjecatelje na najkvalitetnije turnire. Nadam se da će ove riječi netko pročitati i odreagirati, te shvatiti da je i karate dio povijesti našega sela. Ova djeca, članovi KK *Kumite*, nisu samo moji šampioni nego su i šampioni svojih roditelja, baka, djedova, konačno i šampioni svojega sela. Kad su donosili odličja, svi su bili sretni, jer su bar u jednom trenutku imali svoje šampione, ali je sve brzo zaboravljano. I na koncu, izuzetno mi je drago i vrlo sam ponosan što sam jedna od osoba koje su ni od čega stvorile nešto, koje su od skupine zainteresirane djece stvorile kvalitetne natjecatelje, stvorile šampione«, završava priču Tomislav Matin.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA 3M

Hrvatski nogomet, njegovi nogometaši i treneri, definitivno su obilježili proteklu godinu. Puno toga je napisano o velikom uspjehu na SP-u u Rusiji, **Daliću** i njegovoj momčadi, ali taj trend se nije zaustavio nakon najveće svjetske nogometne smotre. Taj trend se kontinuirano nastavlja.

Prošloga tjedna igrano je klupsko nogometno SP u Abu Dabiju (Ujedinjeni Arapski Emirati), a njega su u velikoj mjeri obilježila dva Hrvata. Četvrti puta u svojoj povijesti, treći puta uzastopno, nogometaši *Real Madrida* su postali svjetski klupski prvaci, a veliki obol ovom trijumfu dao je najbolji svjetski i hrvatski nogometaš **Luka Modrić**. Sjajnim vodećim golom, a potom i asistencijom **Ramosu**, po tko zna koji puta je pokazao i dokazao zašto je najbolji u svim provedenim anketama i izborima za proteklu godinu.

Drugo M iz naslova pripada **Zoranu Mamiću**, treneru *Al Aina*, senzacionalnog i apsolutno neočekivanog finalista proteklog klupskog SP-a. Uz dvostruku krunu u Emiratima, nekadašnji strateg *Dinama* je uspio svoju momčad uzdići praktično iznad njenih objektivnih mogućnosti predvodeći je u tri nezaboravne pobjede na putu do velikog finala. Isprva su se vratili iz minusa

od tri gola protiv *Wellingtona* (Novi Zeland) i prošli na penale, potom su s 3:0 deklasirali *Esperans* (Tunis), da bi u polufinalu napravili najveće iznenađenje turnira i nakon 2:2 protiv *River Plate* u regularnom dijelu boljim izvođenjem penala izborili finale protiv *Reala*. Ne treba trošiti riječi kakvo je slavlje izazvao ovaj rezultat i tretman kakav će Mamić imati nakon ovog povijesnog pothvata za arapski nogomet.

Konačno, treće M vezujemo za fenomenalnog **Marija Mandžukića** (i ime mu je na ovo slovo), koji je pobjedonosnim zgoditkom u derbiju protiv *Rome* donio još jednu pobjedu svom *Juventusu* i ponovno potvrdio kako je uz **Ronalda** glavna karika fenomenalnog starta *stare dame* iz Torina. Jer, sada već nažalost bivši topnik hrvatske reprezentacije kontinuirano pokazuje kako je njegov doprinos zbilja velik u svakoj momčadi čiju majicu nosi. Mario je zbilja čovjek za velike susrete (jedinu Hrvat koji je postigao zgoditak u dva finala Lige prvaka), to kontinuirano potvrđuje i u ovoj sezoni Serie A, jer je nedavno jedini zgoditkom riješio i derbi susret protiv *Intera*.

Modrić, Mamić i Mandžukić su prošloga tjedna bili u prvom planu, baš kao svojevremeno primjerice Dalić, **Rakitić**, **Kramarić** i još mnogo drugih hrvatskih nogometnih genijalaca na terenu i pored njega.

Mala zemlja za veliki nogomet.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Božićne jaslce diljem Vojvodine

Srijemska Mitrovica

Lemeš

Subotica

Novi Slankamen

Iz Ivković šora

Obor

piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi moja. Jevo već jedared da i ja uđem u vruće. Cio dan sam napolju, a napolju tako lipo da čovik ni kera ne bi istiro. No, nema se šta bunit. Pa valjdar je zima, majkuša mu njegovog! Ne mož se sad ić kupat na do, zna se kad je od tog vrime. A kažte vi meni kad je već zima, al zašto baš ondak navre na sirotog čovika nevolja e to mi niko nemož rasvitlit pa nek je kaki pismen. Eto, baš kod mene. Opravio sam lipo svinjak kako Bog zapovida; nakupovo sam klinaca ni sam ne znam koliko, nove dračove daske, ta sve da budne po poslidnjoj modi, oziđo, isflasteriso i svinjak i obor... ma, samo taki svinjak. Periša me zafrkavo da je šteta što sam se manio politike. Mogo sam zvat koga od ovi viđeniji da prisiče pankljiku, al on se samo sprdo. Ne bi ja zvao, taman posla. Da mi još ociče od prsta jal, ne daj, Bože, urekne josag. I di sam stao... Eto, jedna krmačetina baš u tom novim svinjaku lipo potpači nos i zbaci vrata pa zbaci, ondak se izladi pa se dere da joj zima. Av, po sto puti na dan moram ić čak u onu avliju po ovoj ladnoći. I ja lipo rišio to opraviti. Kalapač u šake i našo dobrog debelog drota, pa svezo šarke za čepove, i to i doljnu i gornju. A namoto fajin. Nema šanse sad ni odmršit, a kamoli svuč, sve uz budni nadzor mog dobrog Periša. Al sve se mislim da se on ni časka ne bi mrznio ode sa mnom kad ne mora već je vidio da je meni ostalo fajin zamedljane od Materica, pa ko veli da ne propadne a i da se ne patim ja sam s njom, jel za Oce je red da se pripravi druga. Huncucki konta moj dobri pajdaš. Doduše, i kad triba pomoć, š njim nikad nije bilo nevolje jal molenja. On i sam vidi kad se mučim i jevo ga u pomoć. Mi ode u Ivković šoru još ne gledamo na svaki dinar i svaki sat, ne obračunavamo jedno drugom ko ča Nikin fiškal već se i dalje držimo onog starog adeta ostalog od didova da se čoviku triba pomoć a da se on oma mora uvatit za buđelar. A dobrota se ne mož platit, nju samo Bog plaća. Taman provr-la voda kad evo i mog rođe Jose priko ledine. Po njegovom starom običa-ju štogod mrguda, ko će ga znat kome, al ne staje. »Faljnjs, rođo moj. Jel ti opet kogod stao na pertlu od opanaka?«, velim ja a Periša se smije i čudi di sam vidio opanke na pertle. »Jeste da, samo se ti smij, derane, al kad sutra ti odeš na poštu i ti ćeš covat i mrgudat.« Na pitanje šta se snuždio ko pivac prid Božić veli nam da je bio u varoši platit struju i druge andra-molje, pa kad on bliže a ono tri reda u pošti a šest ispid pošte. Sve ovi što u slobodno vrime, a imadu ga furtom furt, skupljaju kojikaki otpad i staro gvožđe, a debelo dobivaju novaca od države. I ja sam se niki zamislio, pa ko velim zašto ne bi oni te njeve novce digod dobivali na drugim mistu a ne da se guraju s nama što moramo žurit radit, jal starim i bolesnim pen-zionerima što su svoje novce i zaradili. Hm, nisam pametan, čeljadi moja. Meni ne da niko ništa koliko znam, a borme uzimaju fajin. Idem još malo s ovom dvojcom nazlabat, a vama srični sveci i da nam drugo lito budne bolje neg ovo. Al čisto sumnjam. Zbogom.

Bać Ivin štodir

Politika ne maši ni svece

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva već davno ne gleda televiziju, al zoto ima to vražje sokočalo, pa uvik znade i no što se na televizije ni ne obnaroduje. Posljednji par nedilja se svaj uzvrtošijo, pa samo čeka subote uveče. Pundrav ga čačka, pa ka dočeka, natofrči se prid sokočalo i čeka da se obnaroduje no što čeka. Pririči se i š njegovom, al oči sa sokočala ne skida. Ako se to što čeka ne obnaroduje u subotu uveče, obnaroduje se u nedilju ranom zorom. Tako bilo i za kokošji badnjak. U subotu uveče ni dočeko što čeko, pa u nedilju ujtru uranijo još pri zornica i za sokočalo. Prvo izgledo šta ima novoga, pa sto čitat kako sinoć bilo u glavne varoši. Kažu, na korze bilo trisćetrdes iljada čeljadi. I kažu da će se korzirat dok ne poskidu ve što po njevomu ne vladu kako triba. I kanda to vladarma baš i ne ide u račun, jal svake subote korza sve punija. Vada se i oni boju da se jedamput samo ne pripuni, pa bi tude moglo bit svakakoga vraga. Bać Iva se samo blaženo naškobijo, pa ošo skuvat kafu, vidi da se njegova polako budi. Potpalijo i špojer u kujne, veli da je ne bude ladno ka se digne. Popili kafu, malo se izdivanili o njevi cura i sporazumili se šta će taj dan radit. On ošo natrag namirit Belu i živinu, drugu marvu više ni držo. Ni bilo računa, a i puno je posla oko štale, ni više ni bijo zoto. Njegova dotle pristavila i otpravila lučenje, a ka on došo natrag u kujnu, nastalu već bijo i fruštuk. Juče skuvala gra za papulu, pa ostavila tu čorbu i jutros samo prokuvala kruva u njoje. Još nisu ni usta otrisali, Taksa, ne baš tako bisno, javlja da niko ide. Obradovo se ka na vrati vidijo Mirka iz varoši. Dobar deran, krupno ti gleda oči dok se divanite i ko da se uvik blaženo škobi. A vazdan i svakomu volji skresat istinu, kolikogod mu to koštalo. Taki danas baš i nisu za politiku, misli se bać Iva, a Mirko probo u više partija. I ka vidijo da se svud radi ko i ko drugi, manijo ji se. Danas je sam svoj. Ne zna zašto, al bać Iva se smislijo na kuma Tunu. Eto, misli se, naše čeljade, pa ope u politike uspijo i popo se baš visoko. Al ni on ko Mirko. U partije bi vazdan davo zapravo većima, a solijo pamet manjima. Jedino bi više put zno otvorit dušu ka dojde ko bać Iva i njegove i istrese pešes polučaka. »Moro sam vam se dojt javit, sinoć sam bijo u glavne varoši na korze, pa sad idem natrag. Nusput ste mi, a znam da voljite vako štogoda čut iz prve ruke. Na korze nas bilo, ne mož ni pribrojiti, a priko televizije i državni novina obnarodovali jedva nekoliko iljada«, veli Mirko i srkne malo kafe što bać Ivina skuvala. Uto se i Taksa ope oglasijo, al vaj put bisno, drot bi prigrizo. Na vrata banijo kum Tuna i samo se zablendo u Mirka, ko tele u šarena vrata. Ni dobro jutro, ni faljnissus. »Kume, dojću ja potli«, veli ka se prezniyo. Brez riči se okrenijo i ošo. Ne poznaje Mirka, al čo za njega. I već ositi da ne bi bijo kadar odvratit ako se vaj stane raspravljat štogoda o politike. Mirko još malo divanijo o korze, pa ošo i on. Bać Iva za njim zarezijo vraca, veli zotaj dan mu više niko ni ne triba.

NARODNE POSLOVICE

- Nije za guske sjeno.
- Pas koji laje ne grize.
- Prije zore nema sunca.
- Strpljen – spašen.

VICEVI, ŠALE...

- Sine, kada namjeravaš popraviti jedinicu iz matematike?
- Uh... tata ne znam. Imam problem, sada su uveli električne dnevnikke, pa ne mogu kao ranije lako ispraviti.
- Kako ne možeš?
- Ranije dok je učiteljica bila vani, ja uzmem olovku i ispravim, a sad...

Došli baba i djed na hipodrom gledati unuka kako se natječe u trčanju.

- Aaa, vidi onoga posljednjega kako se vuče iza svih.
- Daj šuti, to je naš unuk!

Djed još glasnije:

- A vidi sokola djedinog, kako ih je sve potjerao ispred sebe.

Mirko naleti na svog prijatelja Slavka, a ovaj ga iznenađeno pogleda:

- Mirko, pa što se s tobom dogodilo, sav si razbijen?

Mirko odmahne rukom, a Slavko nastavi:

- Ajde prijatelju, odvest ću te doma, da se središ malo!

Mirko uzmakne:

- Jesi lud, odatle i dolazim!
- Pa što se dogodilo? Jel te tko tukao? Šta žena, jučer ste se posvađali, ali... kako je završilo?
- Dopuzala je do mene na koljenima.
- Nemoguće! I što je rekla?
- Rekla je: Izlazi ispod kreveta da ti ja ne dođem tamo!

DJEČJI BISERI

- Praznik je kada ostaješ doma i zabavljaš se s praznikom.
- Penzioneri su ljudi koji su izrasli posao.
- Simpatija je partner u kojeg se zaljubiš i onda se poslije vjenčaš.

FOTO KUTAK

Božićno žito

**PETAK
28.12.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:10 Ekumena
12:00 Dnevnik 1
12:28 Imperij, telenovela
13:17 Dr. Oz
14:02 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Anka, serija
18:05 Puls - reportaža
18:23 'ko te šiša
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Pravi lopovi, američko-njemački film
21:49 Pravedno ubojstvo, američki film
23:30 Dnevnik 3
00:03 Hrvatska za 5
00:55 Sve zbog jednog dječaka
01:16 Detektiv Murdoch
01:58 Gorski liječnik
02:44 Dolina sunca, serija
03:30 Tajni život zoološkog vrta
04:17 Kreolski vrtovi: Renesansa kreolskog vrta na Antilima, serija
05:12 Karajan - Petar Iljić Čajkovski, 5. simfonija u E-molu, op. 64
06:03 Skica za portret
06:11 Imperij, telenovela

04:30 Božidar Vilić, dokumentarni film
05:09 Arhitekt Ivan Vitić, dokumentarni film
05:47 Regionalni dnevnik
06:31 Gradski heroji, crtana serija za djecu
06:59 Juhuhu
10:11 Noćne more iz svijeta prirode
10:39 Neobična geografija: Podsud
11:12 Naučite to i mog ljubimca, dokumentarna serija
11:39 McLeodove kćeri
12:25 Dizajn interijera u rukama amatera
13:29 Kako u i kojemu gradu

osvojiti djevojku, američko-kanadski film
15:02 Kreolski vrtovi: Renesansa kreolskog vrta na Antilima, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Tajni život zoološkog vrta
17:30 Glazbeni spotovi
17:40 Kutija šibica - finale, prijenos
19:52 Glazbeni spotovi
20:05 Umorstva u Midsomeru
21:37 Osumnjičeni: Tennison, serija
22:25 Kraljica Elizabeta II, dokumentarna serija
23:10 Key To My Heart, američko-kanadski film
00:43 POPROCK.HR
01:15 Klub 7
02:09 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
29.12.2018.**

07:03 Klasika mundi: Jonas Kaufmann - Večer s Puccinijem iz milanske Scale, 1.dio
08:09 Čovjek iz Alama, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:26 Veterani mira
13:13 Hrvatska i svijet u 2018.
14:16 Duhovni izazovi
14:49 Prizma
15:29 Sigurno u prometu
15:57 Zdrav život, sponzorirana emisija
16:28 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:19 Manjinski mozaik: Valpovački vlastelini Prandau-Normann
17:38 Lijepom našom: Ivankovo
18:58 Vrijeme
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Showtime, film
21:40 Djevojka u vlaku, američki film
23:32 Dnevnik 3
00:01 Vijesti iz kulture
00:13 Klub boraca, film
02:27 Čovjek iz Alama, američki film
03:43 Dolina sunca, serija

04:28 Karajan - Petar Iljić Čajkovski, 4. simfonija f-molu, op. 36
05:13 Treći format
05:53 Veterani mira
06:36 Prizma

05:02 "Tijelo kao misleće biće" - Nives Kavurić Kurtović, dokumentarni film
05:42 Regionalni dnevnik
06:27 Gradski heroji, crtana serija za djecu
06:54 Juhuhu
09:04 Jura Hura, serija
09:36 San o Novom svijetu: Rivalstvo brodarskih poduzeća, dokumentarna serija
10:24 Semmering: Svjetski skijaški kup - slalom
11:18 Vrtlarica
11:50 Špica, riva, korzo
13:24 Semmering: Svjetski skijaški kup - slalom
14:15 Istina ili mit: Tijelo na topi masne naslage ako vježbate manje od 20 minuta
14:24 Umorstva u Midsomeru
16:00 Regionalni dnevnik
16:31 Žene, povjerljivo!: Moja godina
17:25 Tajna starog tavana, film za djecu
18:48 Nove pustolovine Lucky Luke-a, crtana serija
19:14 Glazbeni Top20
20:05 Polarni san, dok. film
21:00 Led i nebo, dok. film
22:27 Kolumbija sa Simonom Reeveom
23:23 Vikinzi
00:11 Imitacije aristokracije
00:34 Simpsoni
00:57 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
30.12.2018.**

06:41 Spartak, američki film
09:46 Biblija
09:57 Zagreb - Ksaver: Blagdan svete Obitelji - misa, prijenos
11:06 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:04 Mir i dobro
15:32 Ovčar Buddy, američki film
17:00 Vijesti u 17
17:38 Volim Hrvatsku

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'ko te šiša
20:39 Najveće svjetske fešte: Tomatina, dokumentarna serija
21:31 Sedamdesete, dokumentarna serija
22:16 Dnevnik 3
22:54 Spartak, američki film
01:55 Dolina sunca, serija
02:40 Mir i dobro
03:05 Manjinski mozaik
03:20 Skica za portret
03:40 Rolling Stones - Ole ole ole: Južnoamerička turneja, glazbeno-dokumentarni film
05:21 Sedamdesete, dokumentarna serija
06:01 Split: More

04:53 Novi Dubrovnik Nikole Dobrovića, dok. film
05:29 Regionalni dnevnik
05:58 Gradski heroji
06:26 Juhuhu
07:44 Čarobna ploča - Svijet oko nas: U šumi i na selu
08:00 Luka i prijatelji
08:30 Viši inspektor Banks
10:06 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
11:06 Lidijina kuhinja
11:33 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
12:34 Kapetan Mikula Mali, hrvatski film
14:27 Daj pet
15:27 Kolumbija sa Simonom Reeveom, dokumentarni film
16:25 Oberstdorf: Novogodišnja turneja četiri skakaonice, prijenos
17:20 Hokej na ledu, EBEL liga: Medveščak -
20:05 Katarina Velika - Uzlet
21:00 Uхватite maloga, film
22:43 Graham Norton i gosti
23:38 Rolling Stones - Ole ole ole: Južnoamerička turneja, glazbeno-dokumentarni film
01:20 Simpsoni
01:43 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
31.12.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska

10:20 Gorski liječnik
11:10 Treća dob
11:35 Sigurno u prometu
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Tamo gdje palme cvatu, dokumentarni film
15:00 Goonies, američki film
17:00 Vijesti u 17
17:20 Zabava, američki film
19:00 Dnevnik 2
19:49 Tema dana
20:05 Potjera - celebrity
21:00 A strana
23:15 Cajger na cajgeru
00:30 Novogodišnje Šimunovo
01:55 Vladimir Kočić Zec: Pjevam i živim, snimka koncerta
03:30 Los Caballeros - Mariachi Fiesta
05:05 Graham Norton i gosti
06:05 Radojka Šverko: Život moj, snimka koncerta

04:10 Peti dan
05:10 Dokumentarni film
05:40 Ekumena
06:14 Vlak dinosaura
06:41 Juhuhu
08:03 Laboratorij na kraju svemira: Gitara
08:10 Gladijatorska akademija, crtana serija
08:35 Tomica i prijatelji
08:46 Pipi duga čarapa, crtana serija
09:12 Sve o životinjama
09:39 Noćne more iz svijeta prirode
10:08 Neobična geografija: Svemirski Zagreb
10:40 Indeks
11:09 McLeodove kćeri
11:57 Dizajn interijera u rukama amatera
13:01 Umjetnost u dvoje, američki film
14:29 Kreolski vrtovi: Tahiti, vrt s okusom raja, dokumentarna serija
15:24 Pater Cvek, dokumentarni film
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Tajni život zoološkog vrta
17:30 Izradi sam: Posuda od pusta
17:38 Auto Market
18:11 Istina ili mit: Trčanje je loše za koljena
18:20 TV Bingo
19:01 Inspektor Gadget
19:15 POPROCK.HR
20:05 Pikseli, američko-

kinesko-kanadski film
21:48 Ulovi Smarta, film
23:37 Plaćenici, američki film
01:19 Niti vidim, niti čujem,
američki film
02:59 Blues Brothers, film
05:22 Noćni glazbeni program

UTORAK 1.1.2019.

07:40 Nina Badrić, snimka koncerta
09:05 Neki to vole vruće, film
11:10 Novogodišnji koncert iz Beča, prijenos
13:45 Dnevnik 1
14:10 Rio Bravo, film
16:30 Puls - reportaža
16:50 A strana
19:00 Dnevnik 2
20:05 Domaća drama
20:40 La La Land, film
22:50 Dnevnik 3
23:11 Neki to vole vruće, film
01:15 Sve zbog jednog dječaka
01:40 Dolina sunca, serija
02:25 Karajan - Kavalir s ružom
06:06 Domaća drama

05:45 Regionalni dnevnik
06:29 Vlak dinosaura
06:56 Juhuhu
08:09 Vedranovi velikani: Marijeta Annejostes
08:18 Laboratorij na kraju svemira: Kristali
08:27 Gladijatorska akademija
08:52 Juhuhu
08:54 Čarobnjakov šešir, film
10:11 Pikseli, američko-

kinesko-kanadski film
12:05 Ulovi Smarta, film
13:55 Garmisch-Partenkirchen: Novogodišnja turneja "Četiri skakaonice", prijenos
16:03 Družba Pere Kvržice, hrvatski film
17:29 2018 FIFA World Cup - pogled iznutra, dokumentarni film
18:53 Nove pustolovine Lucky Luke-a, crtana serija
20:05 Sport u 2018.
21:29 Valceri, polke i druge špelancije
22:53 Cajger na cajgeru
00:10 Veliki bijeg, film
02:57 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 2.1.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:10 Eko zona
11:36 Bonton
12:00 Dnevnik 1
12:26 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:03 Potrošački kod
14:29 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:56 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:59 Loto 7
20:05 Mijenjamo svijet: Papa - Najmoćniji čovjek u povijesti: Hrabrost, promjena i suvremeno papinstvo

20:46 I to je Hrvatska:
20:55 Stani u Lici: Gospić, dokumentarna serija
21:25 Suvremenici: Goran Trbuljak, dokumentarni film
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Sve zbog jednog dječaka
23:45 Detektiv Murdoch
00:30 Gorski liječnik
01:16 Dr. Oz
02:01 Tajni život zoološkog vrta
02:46 Velika tura Švicarskom: Od Züricha do Bernsoga gorja, dokumentarna serija
03:31 Dolina sunca, serija
04:16 Karajan - Johannes Brahms - Njemački rekvijem
05:56 Imperij, telenovela

05:52 Pravac na treću
06:26 Vlak dinosaura
06:53 Juhuhu
10:02 Noćne more iz svijeta prirode
10:32 Majstori svirači
10:57 Malo o velikima: Ruđer Bošković
11:05 Luka i prijatelji
11:33 McLeodove kćeri
12:21 Dizajn interijera u rukama amatera
13:20 Tragovima istraživačice: Tajne vikinškog blaga, dokumentarna serija
13:43 Sve što ona želi, film
15:10 Velika tura Švicarskom
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Tajni život zoološkog vrta
17:30 Odmori se, zaslužio si
18:04 Istina ili mit: Generički lijekovi su manje kvalitetni od originalnih
18:11 Slatka kuharica
18:36 Lovac na bilje

19:00 Nove pustolovine Lucky Luke-a, crtana serija
19:25 Izradi sam: Mobil od pusta
20:05 Obiteljski zločini
20:49 Istina ili mit: Premlad/a sam za srčani udar
21:00 Dan odluke, film
22:50 Crna lista
23:33 Zlato za odvažne, američko-jugoslavenski film
01:53 Nezaobilježeni
02:40 Sve što ona želi, film
04:07 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 3.1.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:10 Zubanje u Dubici
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Dhruv Baker: Iz Hrvatske s ljubavlju
14:30 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:00 Loto 6/45
20:05 Šifra
21:00 Puls
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Sve zbog jednog dječaka
23:45 Detektiv Murdoch
00:30 Gorski liječnik
01:15 Dr. Oz
02:00 Tajni život zoološkog vrta
02:45 Velika tura Švicarskom:

Od Jure do Valaisa, dokumentarna serija
03:30 Dolina sunca, serija
04:15 Karajan - Anton Bruckner - 9. simfonija u d-molu
05:20 Zubanje u Dubici
05:55 Imperij, telenovela

05:20 A forum
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
09:00 Pipi duga čarapa
10:00 Noćne more iz svijeta prirode
10:30 Majstori svirači
10:55 Malo o velikima: Dragutin Kramberger
11:05 Pozitivno
11:35 McLeodove kćeri
12:30 Dizajn interijera u rukama amatera
13:35 Zvono kao spas - neautorizirana priča, kanadski film
15:05 Velika tura Švicarskom: Od Jure do Valaisa, serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Tajni život zoološkog vrta
17:35 Odmori se, zaslužio si
18:15 Slatka kuharica
18:35 Lovac na bilje
19:03 Nove pustolovine Lucky Luke-a, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Klub 7
21:00 Ta divna splitska noć, hrvatski film
22:45 Crna lista
23:30 Stani! Ili će moja mama pucati, američki film
00:55 Nezaobilježeni
01:40 Zvono kao spas - neautorizirana priča
03:05 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Dobri duh praznika

Lijepo želje da se žele

Toliko bespotrebnih stvari sam čuvala, gomilala i vezivala se za njih emotivno, a nigdje ne mogu naći ni jedno moje pismo Djedu Mrazu. Jasno je meni da ih ne mogu naći jer sam ih poslala Djedu, ali zar nisam mogla sačuvati neku radnu verziju, neki nacrt ili samo želju na papiru. Zar mama nije mogla oteti moje pismo i sačuvati ga za mene? I koliko god pokušavam dobaciti misao do davnih »malih« dana, ne uspijevam se sjetiti mojih pisama i želja. Zapravo, sjećam se da sam jedne godine bila jako sretna što sam dobila te neke kućne patofnice koje sam jako željela i to mi je super jer sam uvijek bila skromno dijete. Zapravo, što zna dijete šta je skromno, dijete zna samo što želi, a ja sam tada željela te patofnice da mi griju nožice i prijaju mojim okama. Dobila sam ih u kuferčiću kojeg sam isto tako godinama obožavala ...

Bor je spreman

Ove godine sam s kićenjem bora veoma, veoma poranila. Izvadila sam sve ukrase za prvi dan adventa i nisam uspjela odoljeti i okitila sam i bor. Iako smo ga uvijek ukrašavali za Badnju večer, meni je dobri duh blagdana bio prijeko potreban i morala sam intervenirati. Priznajem, bilo mi je neobično ali ću bar duže uživati u sjaju. Još jedan od razloga zašto sam odobrila sebi ovu potrebu je taj da često u vrijeme blagdana odlazim kod roditelja, obitelji i prijatelja i najmanje se družim s mojim borom, pa ću ove godine i za to imati dovoljno vremena. Dakle, bor je spreman.

Sada još samo pismo za Djeda. Godinama mu nisam pisala najviše iz razloga što su mi rekli da sam velika za Djeda Božićnjaka i da je zauzet malom djecom. I neka je tako. Meni nije

jasno zašto sam ja prestala pisati jer kako će netko znati što ja želim ako to ne izgovorim. Ne želim vjerovati da Djed ne postoji, mislim da se on samo odaziva na drugo ime. Dakle, izazov i za mene i za Djeda.

Novogodišnje želje odraslih

Naravno da želim mir u svijetu i da djeca ne budu gladna i da svi ljudi budu živi i zdravi. Svi to žele ili se bar ja nadam tomu. No, ove godine želim da pas kojeg sam nazvala Crnja, a koji luta ulicama po našem susjedstvu nađe svoj dom. Svi znaju da ga nemam gdje udomiti i da je i Goja ostao kod nas višom silom – hvala joj što se upetljala. Eto, to želim. I želim da čika Žare, moj prvi susjed uvijek ima društvo kada mu to treba. Skoro mu je umrla žena i čini mi se da je jako usamljen. Oni su bili jedan od onih parova koji su svugdje išli zajedno i pazili jedno na drugo. Za čika Staneta koji prodaje cvijeće na tržnici želim neku veselu kapu, mnogo bi mu ljepše stajala nego ova crna. Išla bi bolje uz biljke, a i vedrila bi mu lice. Želim čika brki neke tople rukavice da i zimi nastavi voziti bicikl i fićukati ulicom. I eto, ako mogu još jednu želju ali onako pravo dječju, kad će ti njezino ispunjenje donijeti onako *vauuu* sreću u srce i na lice. Ta želja je dan osmjeha. Da svi, baš baš svi jedan cijeli dan imaju osmijeh na licu. Ali onako bez pardona. Znači dan bez tužnih stvari i non-stop osmijehom. Joj kako bih tada sretna bila. Nekako smo jako potišteni, a zabrinuta lica vrebaju sa svih strana. Eto, dragi Djeđe, toliko od mene, sada si ti na redu.

Totalno smo skrenuli sa svih cesta i izgubili se negdje daleko od osmjeha, nadanja, radovanja i lijepih želja. Želim vam najljepšu, najnasmijaniju i najsretniju Novu godinu.

Gorana Koporan

U tri riječi - **SVJEŽE**, **DOMAĆE**, **ZDRAVO** !

JKP "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

12019

**VRIJEME JE
UVIJEK PRAVO**

ODGOVORNE

**DEMOKRATSKI SAVEZ
HRVATA U VOJVODINI**